

39. PERJANTAINA 24. MAALISKUUTA 2000

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

1)	Valtioneuvoston tiedonanto 16.3.2000 annetuista määrärahaehkeystistä	1051
	Valtioneuvoston tiedonanto VNT 1/2000 vp
Keskustelu jatkuu	

Mietintöjen pöydällepano

2)	Hallituksen esitys laeiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta ja naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	1090
	Hallituksen esitys HE 187/1999 vp
Puolustusvaliokunnan mietintö PuVM 2/2000 vp
Lakialoite LA 133/1999 vp	
3)	Hallituksen esitys suostumuksen antamisesta valtion omistaman Leonia Oyj:n sulautumiseen Vakuutusyhtiö Sampo Oyj -nimiseen vakuutusyhtiöön sekä valtion osakeomistusosuuden alentamiseen muodostettavassa rahoituskonsernissa.....	1090
	Hallituksen esitys HE 9/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 5/2000 vp	
4)	Lakialoite laiksi Repoveden kansallispuistosta	1090
	Lakialoite LA 176/1999 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 2/2000 vp	

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Anttila.

kunnan kokouksen vuoksi istunto keskeytetään kello 14 ja sitä jatketaan kello 15.45.

Nimenuuto

Nimenuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:

Janina Andersson /vihr
 Merikukka Forsius /vihr
 Leena-Kaisa Harkimo /kok
 Anne Huotari /vas
 Ville Itälä /kok
 Seppo Kanerva /kok
 Mari Kiviniemi /kesk
 Katri Komi /kesk
 Jaakko Laakso /vas
 Henrik Lax /r
 Paavo Lipponen /sd
 Markku Markkula /kok
 Kari Myllyniemi /kesk
 Sauli Niinistö /kok
 Kirsi Piha /kok
 Virpa Puisto /sd
 Susanna Rahkonen /sd
 Maija-Liisa Rask /sd
 Matti Saarinen /sd
 Mauri Salo /kesk
 Kimmo Sasi /kok
 Anni Sinnemäki /vihr
 Jouko Skinnari /sd
 Osmo Soininvaara /vihr
 Ilkka Taipale /sd
 Esko-Juhani Tennilä /vas
 Martti Tiuri /kok
 Erkki Tuomioja /sd
 Ulla-Maj Wideroos /r

Nimenuudon jälkeen ilmoittautuvat seuraavat edustajat:

Ulla-Maj Wideroos /r
 Markku Markkula /kok
 Martti Tiuri /kok

Ilmoitus täysistunnon keskeyttämisestä

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan jo täysistunnon tässä vaiheessa, että suuren valio-

Eduskuntatyöhön liittyvissä tehtävissä olevat edustajat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi:

24.3. edustaja
 Jaakko Laakso /vas
 27. ja 28.3. edustajat
 Gunnar Jansson /r
 Riitta Prusti /sd
 27.—29.3. edustajat
 Tuija Brax /vihr
 Timo Ihamäki /kok
 Kimmo Kiljunen /sd
 Katri Komi /kesk
 Jussi Ranta /sd
 Kari Uotila /vas
 Jari Vilén /kok
 Raimo Vistbacka /ps

Sairauspoissaolot

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavan ilmoituksen poissaolosta täysistunnosta sairauden vuoksi:

24.3. edustaja
 Kirsi Piha /kok

Poissaololuvat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on myöntänyt seuraavat luvat poissaoloon täysistunnosta muun syyn vuoksi:

24.3. edustajat
 Anne Huotari /vas
 Ville Itälä /kok
 Mauri Salo /kesk
 Osmo Soininvaara /vihr
 Ilkka Taipale /sd
 Martti Tiuri /kok
 Ulla-Maj Wideroos /r

Toimenpideoitteet

Merkittään, että puhemiesneuvosto on päättänyt lähettää valiokuntaan toimenpideoitteet n:ot TPA 1—25, 28—47, 50—64/2000 vp.

Kirjalliset kysymykset

Merkittään saapuneiksi vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot KK 5, 8, 15, 16, 19, 20, 23—25, 28, 30, 32, 38—41, 45, 46, 48, 49, 51—53, 55, 57—61, 63, 65, 67, 69, 71—73, 77, 87, 92/2000 vp.

Valiokuntien jäsenet

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että valiokuntapaikkojen järjestelyä varten pyytävät vapautusta suuren valiokunnan jäsenyydestä ed. Syvärinen ja varajäsenyydestä ed. Uotila sekä ympäristövaliokunnan varajäsenyydestä ed. Syvärinen. Puhemiesneuvosto puoltaa anomuksia.

Anomuksiin suostutaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että suuren valiokunnan ja ympäristövaliokunnan täydennysvaalit toimitetaan ensi keskiviikkona 29 päivänä maaliskuuta kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaaleja varten on vaalisäännön 13 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi keskiviikkona kello 11.

ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunnan jäsenet

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että valiokuntapaikkojen järjestelyä varten pyytää ed. Syvärinen vapautusta Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunnan jäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunnan täydennysvaali toimitetaan ensi keskiviikkona 29 päivänä maaliskuuta kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaalia varten on vaalisäännön 13 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi keskiviikkona kello 11.

ULKOPUOLELLA PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ESITELTÄVÄT ASIAT:

1) Valtioneuvoston tiedonanto 16.3.2000 annetuista määräraha-kehysistä

Keskustelu

Valtioneuvoston tiedonanto VNT 1/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen jatketaan viime tiistain istunnossa keskeytetyn, 16.3.2000 annettuja määräraha-kehysistä koskevan valtioneuvoston tiedonannon käsittelyä.

Arvoisat edustajat! Taas kerran vetoan siihen, että hiljennytään kuuntelemaan ja, jos on tarvetta keskusteluille, käydään ne salin ulkopuolella.

Keskustelu jatkuu:

¹ **Kari Kantalainen /kok:** Arvoisa puhemies! Hallituksen tiedonanto valtion ensi vuoden budjetin kehyksistä on varsin mielenkiintoinen avaus tavassa uudistaa eduskunnan ja hallituksen vuorovaikutteista työskentelyä. Hallitus tarjoaa täten eduskunnalle mahdollisuutta käydä arvokustelua yhteiskuntapoliittisesti tärkeistä linjoista suhteutettuna talouden realiteetteihin.

Tiedonantomenettely on taitava veto hallitukselta. Keskustelu omalta osaltaan vahvistaa demokratian toteutumista, mutta toisaalta tiedonantoon kytketyllä luottamuslausemenettelyllä hallitus itse asiassa pitkälti sitoo eduskunnan kädet, koska hallituspuolueiden eduskuntaryhmät par-

lamentarismien pelisääntöjen mukaisesti joutuvat tukemaan hallituksen määrittämiä linjauksia.

Hallituksen tiukan talouspolitiikan tavoitteen on hillitä ylikuumentumista, rakentaa puskuria suhdannekäännettä ja ikääntymisestä koituvia eläke- ja sosiaaliturvamenoja varten. Se on hyvä ja erittäin hyväksyttävä linjaus. Viime vuosien budjettikäytäntö on ollut sellainen, että menot arvioidaan pilkulleen ja että tulojen arvioinnissa noudatetaan hyvään budjettipolitiikkaan kuuluvaa varovaisuusperiaatetta, eräiden mielestä jopa korostetunkin varovaista.

Verokertymien arviointi on tietysti hankalaa, mutta kehysbudjetista päätettäessä tulisi voida keskustella myös tulopuolen asioista, ei pelkätään erillisistä kertaluonteisista tuloista, kuten valtion omaisuuden myynnistä ja siihen täällä kytketystä niin sanotusta tulevaisuuspaketista. Niinpä tämänkin tiedonannon reunaehtoihin on jälleen otettu rajaus niin, ettei tuloja käsitellä vielä tässä vaiheessa vuotta. Ehkäpä hallitus ei vielä tässä vaiheessa halua käsitellä tulopuolen lukuja, joiden osalta kertymääriviöt näyttävät poikkeuksellisen suotuisilta, ettei eduskunta innostuisi holtittomaan rahankäyttöön ja palaisi vanhaan joululahjarahajärjestelmään.

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta on kiinnittänyt huomiota myös tulopuolen arviointiin, jotta eduskunta budjettivastuisena toimijana voisi entistä paremmin hahmottaa valtiontalouden kokonaisuutta. Kuluvan vuoden budjetin teossa testattiin eduskunnan liikkumavaraa hallituksen budjettiesityksen käsittelyssä. Käytännössä tämä liikkumavara osoittautui perin pieneksi. Eduskunnan budjettivallan ja myöskin arvovallan kannalta asia on merkittävä. Eduskuntatyöskentelyn pohja murenee, jos ne näkemykset, joita laajan asiantuntijakuulemisen ja valiokuntatyöskentelyn kautta eduskunnassa syntyy, jäävät vaille riittävää huomiota. Eduskunnan työskentelyn ja työmoraaalinkin kannalta moiseen käytäntöön ajautuminen ei varmastikaan ole suotavaa.

Arvoisa puhemies! En kannata julkisten menojen kasvattamista, minusta se ei ole järkevää. Päinvastoin, korostan kurinalaisen talouspolitiikan merkitystä vakaan kansantalouden kulmakivenä, sillä vain terve talous voi turvata yhteiskunnan toiminnan ja sen hyvinvoinnin. Taloutta on kuitenkin osattava hoitaa niin, ettei tasapaksun säästöpolitiikan innossa myöskään aiheuteta

korvaamatonta vahinkoa tai ylimääräisiä kustannuksia tuleville vuosille (Hälinää).

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Arvoisat edustajat! Todella vetoan siihen, että keskustelut käydään salin ulkopuolella. Täällä on aivan liian paljon hälyä. Meillä on myöskin paljon yleisöä, joka haluaisi kuulla, mitä täällä puhutaan. Hiljennytään nyt kuuntelemaan ed. Kanta-laista.

Puhuja: Kiitoksia, arvoisa puhemies! — On muistettava, että vääränlainen säästäminen saattaa merkitä ylimääräisiä menoja tulevaisuudessa. Taloudenhoidon työkaluna käytetty "juustohöylä" on varsin kätevä, mutta valitettavasti se ei pitkässä juoksussa ole kovinkaan toimiva työkalu. On helppoa säästää ja leikata tasaisesti jokaiselta, mutta tärkeämpää olisi pyrkiä kohdentamaan säästöt ja leikkaukset, eli avaintermi tässä suhteessa onkin priorisointi.

Kun hallitusohjelmassa määritellään taloudellinen ja toiminnallinen liikkumavara sekä betonoidaan pitkälti ministeriöiden asema, on hallituksen itsensäkin vaikea lähteä ministeriöiden sisään kustannusjahtiin ja ministeriöiden väliseen toimintojen priorisointiin. Tässä mielessä eduskunnan tehtävä täällä ei varmastikaan ole yhtään sen helpompi. Niinpä kehysbudjetin menoraameihin liittyvästä arvokeskustelusta ei käytännössä välttämättä voida odottaa kovinkaan paljon konkreettisia tuloksia, tuloksia, jotka olisivat tarpeellisia hallinnon kehittämisen, toimintojen tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden kannalta johduen juuri sitoutumisesta mainittuun vasta hyväksytyyn hallitusohjelmaan.

Arvoisa puhemies! Otan esimerkiksi omaan seurantavastuualueeseeni kuuluvan työhallinnon ja siihen liittyvät arviointi- ja arvokeskustelutarpeet.

Työhallinto on saanut viime vuosikymmenellä käyttöönsä työttömyyden torjuntaan yli 100 miljardia työministeriön päaluokan kokonaisuudessa mitattuna. Tästä tukityöllistämiseen ja työvoimakoulutukseen meni 90-luvulla arviolta noin 50 miljardia. Sen lisäksi tulevat vielä kuntien ja yksityisten tukityöllistämiseen käyttämät rahat, nekin ehkä joitakin kymmeniä miljardeja. Investointeihin työhallinnon kautta meni lisäksi noin 6—7 miljardia samaan aikaan. Helsingin Sanomissa julkaistiin tammikuussa artikkeli "Työttömyys maksoi 300 miljardia viime vuosi-

kymmenellä". Sen tietoihin nojautuen voidaan kysyä, mitä pysyvää on saatu aikaan vai onko saatu aikaan. Virallisen vastauksenhan me kaikki tiedämme: tällä on estetty syrjäytymistä ja turvattu yhteiskuntarauhaa, sillä edellä mainittujen rahasummien lisäksi on käytetty noin 150 miljardia työttömyysturvaan ja työttömyyseläkkeisiin.

Tukityössä ja työvoimakoulutuksessa on kaikkiaan oltu ilmeisesti yli kaksi miljoonaa kertaa 90-luvulla. Sinänsä onnistuneen talouspolitiikan seurauksena, mistä haluan lausua hallitukselle vilpittömän kiitoksen, on syntynyt työpaikkoja laman taantumisen jälkeen noin neljännesmiljoona. Olemme jo lähes samassa tilanteessa kuin ennen lamaa, mutta niin sanotun aktiivisen työvoimapolitiikan pysyvät tulokset mitattuina syntyneillä työpaikoilla jäävät valitettavasti varsin laihoiksi. Muutenhan tuon yli kahden miljoonan koulutus- ja tukityökeikan sekä edellä kuvailtujen kymmenien miljardien panostuksen pitäisi näkyä selvemmin myönteisinä tuloksina myöskin tilastoissa. Kuitenkin 90-luvulla työhallinto sai lähes tuhat uutta virkaa ja sen hallintomenot kasvoivat 400 miljoonasta 700 miljoonaan markkaan vuodessa. Työhallinto onkin ilmeisesti ainoa valtionhallinnon osa, johon todella mittavasti suunnattiin lisäresursseja vuosi toisensa perään. Tästä löytyy dokumentit muun muassa työllisyyskertomuksesta.

Työhallinnon toimenpiteiden vaikuttavuuden tehostamiseen on muun muassa työasiainvaliokunta kiinnittänyt huomiota useaan kertaan. Onneksi sentään tilastoituun pitkäaikaistyöttömyyteen on voitu vaikuttaa myönteisesti. Samoin kiitokset on annettava starttiyrityksien edistämisestä ja työvoimakouluttamisesta esimerkiksi metallialan työpaikkoihin, mutta siltikin olisi korkea aika ja suorastaan yhteiskunnallinen välttämättömyys, että jokin riippumaton taho arvioisi nykymuotoisen työvoimapolitiikan, sen edut, haitat ja todelliset saavutukset.

Arvoisa puhemies! Kun ministeriöt pitävät tiukasti kiinni omista saavutetuista eduistaan, olisi mietittävä, mitä toimia ministeriöissä halutaan säilyttää ja mitä ei. Mielestäni juuri tähän tarvitaan ulkopuolista arviointia. Ministeriöistä ei strategisia uusia linjauksia valtionhallinnon kokonaisvaltaiseen kehittämiseen nykymetodein löydetä, ei ainakaan kun on kyse rationaalisesti asioista. Ulkoinen arviointi tarkoittaisi sitä, että politiikan ulkopuolinen asiantuntijaryhmä arvioisi ministeriöiden toimintoja ja niiden

olemassaolon oikeutusta suhteessa muuttuneeseen toimintaympäristöön, kansalaisten tarpeisiin, uuteen teknologiaan, muuttuneeseen työelämään, muuttoliikkeeseen sekä kansainvälistymiseen. Ministeriöitä arvioitaessa olisi tarkasteltava myös sitä, mitkä tehtävät tai toiminnot ovat menettäneet merkitystään ja missä kohdin tarvitaan uusia voimavaroja, uusia lisäresursseja.

Myöskin tulisi miettiä, tarvitaanko ylipäättään nykymuotoista ministeriörakennetta vai voitaisiinko hallinnosta saada lisää tehoa tai säästöä toimintoja yhdistelemällä sekä käyttämällä entistä paremmin hyväksi tietoyhteiskunnan mahdollisuudet.

Arvoisa puhemies! On aivan selvää, että ulkoista arviointia vierastetaan vetoamalla hallitusohjelmaan ja siinä sovittuun ministeriöiden työnjakoon, mutta seuraavaa hallitusohjelmaa ajatellen kannattaisi asiaa ehkä harkita. Itse asiassahan fakta on niin, että hallitusohjelman tekemisen yhteydessä käydään se aito, todellinen ja ainoa arvokeskustelu, jonka linjaukset ohjaavat hallituksen ja eduskunnan työtä nykyisellään koko vaalikauden ajan. Nyt käytävällä keskustelulla ei valittuja painotuksia hallitussopimukselta johtuen käytännössä juurikaan päästä muuttamaan.

² Säde Tahvanainen /sd: Arvoisa puhemies! Meiltä kansanedustajilta vaaditaan useimmiten hallituksen taholta vastuullisuutta ja nimenomaan vastuullisuutta budjettiasioiden ja raamiensa suhteen ja myös sen suhteen, ettemme saa säätää täällä lakeja, jotka lisääisivät valtion menoja. Toivoisin samaa vastuullisuutta myöskin ministeriöiltä, jotka puhujakorokkeella aavaavat suunsa ja esittävät asioita, joista itse asiassa eivät näytä aina tietävän, mitä ne juuri tarkoittavat.

Meillä pari päivää sitten keskittyi budjettiraamikeskustelu ainoastaan ja vain työttömyysturva-asiaan, sinällään pieneen kysymykseen koko budjetin kannalta, mutta tietenkin työttömien kannalta erittäin olennaiseen kysymykseen. Tässä suhteessa ministeri Niinistö teki erittäin ovelan vedon nimenomaan viemällä keskustelun pelkästään työttömyysturva-asioihin ja ohjaamalla muun muassa vasemmiston kansanedustajien keskustelun pääosaltaan tähän kysymykseen ja myöskin niihin otsikoihin ... (Hälinää)

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Tahvanainen, ihan pieni hetki! Puhemiehen on

pakko kolmannen kerran muistuttaa siitä, että edelleen on liian paljon puheensorinaa. Minä todella vetoan siihen, että me käymme ne keskustelut salin ulkopuolella. Meillä on täällä yleisöä lehterillä, joka haluaa myöskin kuulla, mitä täällä puhutaan.

Puhuja: Eli tässä suhteessa ministeri Niinistö onnistui erinomaisesti johdattamaan meidät keskustelemaan aiheesta, joka on pieni, mutta kuitenkin tietysti merkittävä kysymys budjetin osalta. Ministeri Niinistö myöskin osoitti samalla astuvansa siihen miinaan, jonka hän eduskunnalle itse asetti, eli hän ei itse tiennyt, mitä esityksellään tarkoitti, kun viittasi Hollannin ja Tanskan malliin ja toivoi meille samantyyppistä työttömyysturvajärjestelmää. Tuohan työministeriön selvitysten mukaan tarkoittaisi noin kolmin-nelinkertaistamista työttömyysturvamenojen osalta, joten se lienee kannatettava esitys.

Toisaalta myöskin peräänkuuluttaisin vastuullisuutta myös muilta yhteiskunnallisesti hyvin merkittävissä asemissa olevilta, talouden ohjaamiseen liittyviltä henkilöiltä, jotka käyvät keskustelua jatkuvasti julkisuudessa, muun muassa Suomen Pankin johtajalta Matti Vanhalalta, jonka lausuntoja olen viimeisen vuoden aikana seurannut. Hän on muuttanut kantaansa useamman kerran kuin poliitikko, joka kääntää takkiaan. Hän viime keväänä budjetin raamikeskustelun alla ilmaisi Suomen Pankin kantana, että ylikuumeneminen on lähinnä skenaario ja talous ei ole ylikuumenemassa tuossa vaiheessa. Kun lähestyttiin sitten kesäkuuta ja budjettiraameja, hän ilmoitti, että Suomen talous on vaarassa ylikuumentaa. Lienee haluttu budjettiin vaikuttaa ja sitä käsittelevään keskusteluun eduskunnassa ja kokonaisuudessaan ministeriöissä. Elokuussa, kun käsiteltiin asuntolainojen korkovähennysasiaa, ja erityisesti, kun alkoi nousta esille se, että vaadittaisiin vähennyksiä isotuloisten asuntolainojen korkovähennysoikeuteen, Matti Vanhala sanoi jälleen, että talous ei ole ylikuumenemassa. Kun syksyllä mennään budjettikeskusteluihin ja samaan aikaan alkaa palkkakeskustelu myöskin käydä kuumana, niin talous jälleen ylikuumentaa Matti Vanhalan puheissa. Eli tässä tapauksessa jo neljä kertaa on vaihtunut se linjaus Suomen Pankin osalta, millainen tilanne meidän taloudessamme on vallalla.

Nyt hän sitten tämän vuoden puolella vaatii, että kysyntää ei tule lisätä, samanaikaisesti hän

vaatii veroalennusohjelmaa ja samanaikaisesti hän vaatii myös kireämpää finanssipolitiikkaa. Tässä suhteessa voisi sanoa, että pidän aika ristiriitaisina näitä viestejä, jos samassa lausunnossa vaaditaan näitä kaikkia kolmea tekijää. Eikö nimenomaan verojen alentaminen tule välittömimmin vaikuttamaan kysyntään, jolloin se tulee kuumentamaan taloutta? Eikö ole niin, että jos me turvaamme kansalaisten peruspalveluja budjetin kautta ja emme lisää tulonsiirtoja, niin tämä ei niinkään lisäisi suoranaisesti ylikuumenemista? Tässä suhteessa täytyisi käydä mielestäni laajempaa keskustelua. Myös Suomen Pankin tulisi harjoittaa vastuullisempaa politiikkaa ja ottaa jokin linjaus, johon voitaisiin luottaa.

Arvoisa puhemies! Haluan tämän lisäksi tuoda esille muutamia näkökohtia, joita toivoisin, että otettaisiin painopisteeksi käsiteltäessä eduskunnassa tiedonantoa. Me olemme paljon keskustelleet peruskoulun ongelmista ja peruskoulutuksen ongelmista kokonaisuudessaan, samoin myöskin vanhushuollon ongelmista ja muutamista muista palveluihin liittyvistä tekijöistä. Mielestäni palvelut ovat se painopiste, johon täytyy budjetissa lisätä voimavaroja ja siirtää voimavaroja. Täällä ei ole ollut paineita esimerkiksi siihen, että olisi esitetty vaatimuksia tulonsiirtoihin, mikä on ihan oikea periaate. Ei kannata lisätä tulonsiirtoihin menoja juuri tällä hetkellä, kun palvelupuolella on ongelmia ja tarvitaan tiukkaa finanssipolitiikkaa.

Samalla haluaisin vielä tuoda esille sen problematiikan, kun hallitus korostaa, että halutaan kohdentaa varoja nimenomaan aikuisväestön koulutukseen. Kun aikuisilla on heikko koulutustaso ja sinne tarvittaisiin lisäpanostuksia, niin pikemminkin on käymässä päinvastoin. Ammatillisesta lisäkoulutuksesta on leikattu viime vuosina hyvin paljon, noin 500 miljoonaa markkaa, ja sama linjaus jatkuu, mikäli tähän ei puututa. Toivoisin myös, että koulutuksen osalla nimenomaan aikuispuolen ammatillisen lisäkoulutuksen osuus perusopetuksen voimavarojen ohella olisi prioriteetti-ykkönen.

³ **Klaus Hellberg /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen tiedonannosta määrärahahehkyksistä on paljon keskusteltu jo ennen sen antamista, ja keskustelussa on vähän ollut se näköala, että saattaa olla, että hallitus pyrkii tällä panemaan länget eduskunnan kaulaan. Tämä on minun mielestäni nyt sitten eduskunnasta hyvin

paljon kiinni, miten me tätä asiaa tulemme käsittelemään ja minkä kannan otamme asiaan. Minusta on kyllä erittäin tärkeää, että eduskunta voi käydä tällaista arvokeskustelua nyt, ennen kuin kehykset lyödään lukkoon, ja samalla eduskunta voi antaa eväät vastauksen valmistelulle valtiovarainvaliokuntaan, koska sinne tehtävä mieles- täni kuuluu.

Minusta on varsin selvää, että nykyinen suhdannetilanne edellyttää tiukkaa finanssipolitiikkaa. Vaikka maailmantalous kulkee myötätulessa tällä hetkellä, uhkaavia pilviä on jo kertynyt taivaanrannalle. Nimenomaan Yhdysvalloissa tilanne on hyvin arveluttava. Siellä kotitaloudet ovat pahoin velkaantuneet ja valtion vaihtotase on vahvasti alijäämäinen. Siellä on suunnilleen sama tilanne kuin Suomessa 80-luvun lopussa. Jos maailmantaloudessa tapahtuu käänne huonompaan, me olemme suuressa valtionvelassamme ilman puskuria, toisin kuin 10 vuotta sitten, jolloin pystyimme torjumaan laman vielä pahemmat seuraukset ottamalla huomattavan suuren velan.

Tiedonannon perusteet finanssipolitiikan tiukalle linjalle, eli talouden vakaan kasvun varmistaminen, varautuminen eläkemenojen kasvuun, edellytykset verojen keventämiseen ja liikkumavaran takaaminen talouspolitiikassa, ovat pitäviä, mutta meidän täytyy panostaa tulevaisuuteen myös muilla keinoilla. Hallitusohjelman mukaanhan valtion velka laskee bruttokansantuotteessa vuoteen 2004 mennessä 40 prosenttiin, tämä tietenkin sillä edellytyksellä, ettei mitään oleellista häiriötä tapahdu. Miten me olemme varautuneet näihin uhkiin, joita kuitenkin tuolla taivaanrannalla on ja joita tulevaisuudessa aivan varmasti tulee eteen ennemmin tai myöhemmin?

Pääministeri Lipponen on esittänyt, että olisi hyvä, jos jo lähivuosina pääsisimme tilanteeseen, jossa velka bruttokansantuotteesta olisi vain noin 25 prosenttia. Minusta tämä olisi tietysti erittäin hyvä asia. Jos jotain häiriötä maailmantaloudessa tapahtuu, meillä olisi silloin aivan toisenlainen puskuritalanne kuin tässä tilanteessa, jossa velka vähenee suhteellisen hitaasti.

Yksi mahdollisuus olisi tietysti valtion omaisuuden uudelleenjärjestely niin, että riskitasoa tasataan, jolloin mahdolliset uhkatekijät saadaan paremmin hallintaan. Nykyisen valtionvelan järjestelyjen suhteenhan me luovutamme tulevana neljänä vuonna eli vuodesta 2001 vuoteen 2004

valtion omaisuutta noin 100 miljardia markkaa rahoituslaitokselle, neljän vuoden aikana siis. Eli se on korko-osuus valtion lainoista, eli tässä menee tavallaan vastikkeetta rahaa valtiolta pois; siitähän tässä koronmaksussa nimenomaan on kyse. Jos korkomenot vähenevät selvästi, se antaisi samalla mahdollisuuksia myös panostaa entistä enemmän koulutukseen, tutkimukseen ja osaamiseen yleensä, jotka ovat elintärkeitä suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuuden kannalta. Tulevaisuuteen minusta tiedonannossa ei nyt hirveästi panosteta. Tässä voisi kyllä selvemmin tuoda esiin sitä, miten me pyrimme tulevaisuudesta huolehtimaan. Meillä on koulutus aivan oleellinen asia. Tutkimus, osaaminen, infra ovat erittäin tärkeitä. Jos infrastruktuuria ei saada kuntoon kattamaan koko maata, niin sekin tulee jatkossa tuomaan suuria vaikeuksia meille.

Meidän on myös entistä vastuuntuntoisemmin huolehdittava vaikeuksissa olevista lähimmäisistämme. Suuri määrä suomalaisia on eri tavoin syrjäytyneitä tänään tai heitä uhkaa syrjäytyminen. Tässä tietysti kunnat ovat hyvin ratkaisevassa asemassa. Kuntien palvelut täytyy turvata. Vaikka kuntien taloudellinen tilanne keskimäärin tänä päivänä on suhteellisen hyvä, on muistettava, että nekin kunnat, jotka pystyvät esittämään hyviä talouslukuja, ovat tehneet erittäin suuria leikkauksia. Se on vaikeuttanut vanhustenhuoltoa, se on vaikeuttanut niiden ihmisten asemaa, jotka ovat pitkäaikaistyöttömiä, ja monien muiden todella vaikeassa tilanteessa olevien ihmisten asemaa. Eli kuntien asema on kyllä turvattava jatkossa. On tietysti hyvä, että 100 miljoonaa markkaa nyt on tulossa lisää näiden vaikeuksissa olevien kuntien tilannetta parantamaan, mutta sehän koskee kuitenkin hyvin pientä määrää kuntia, vaikka se kuinka oikeudenmukaisesti jaettaisiinkin.

On puhuttu paljon verohelpotuksista, jotka hallitusohjelmassa ovat, jotka ovat noin 10–11 miljardia markkaa. Minusta pitää nyt kyllä hyvin vakavasti harkita, miten tässäkin tullaan käyttäytymään. Suomen Pankin esitys, lähinnä Matti Vanhalan esitys, joka lähtee siitä, että suoritettaisiin nopeita veronkevennyksiä ja vastaavasti tehtäisiin menoleikkauksia, on minusta kyllä ehdottomasti tyrmättävä. Tähän meillä ei kerta kaikkiaan ole varaa.

Pitäisi pikemminkin nyt tässäkin asiassa koet- taen enemmän tuijottaa työllistävään politiikkaan. Työllisyyspolitiikkahan on tietysti sekä hallituk-

sen että eduskunnan tärkein tehtävä, koska sitä kauttahan pystytään tietysti hankkimaan tuloja ja hoitamaan palvelut ja vastaamaan hyvinvointiyhteiskunnan tarpeeseen. Eli työllistävien yritysten toimintaedellytyksiä pitäisi nyt kyllä puheiden sijasta alkaa pikkuhiljaa todella tukea. Me olemme vuosikaudet täällä puhuneet siitä, että työnantajamaksuja pitäisi alentaa. Minä toivon nyt, että pikkuhiljaa päästäisiin puheista tekoihin. Ministeri Mönkäre on esittänyt, että näitä työnantajamaksuja alennettaisiin. Silloin täytyisi hyvin tarkkaan tietysti katsoa, mitä se merkitsee, minkäläisten yritysten kohdalla, lähinnä pk-yritysten kohdalla, koska työllistävien yritysten toimintaedellytyksiä on tuettava.

Rouva puhemies! Toivon, että kun määräraha-kehysasiaa käsitellään, tämän keskustelun aikana löydettäisiin arvovalintoja, jotka meille varmaan tulevat olemaan erittäin tärkeitä. Me luomme tässä aika pitkälle suuntaviivat paitsi ensi vuoden budjetille, myös koko eduskunnan loppukaudeksi. Siinä mielessä valmistelutyö, joka nyt lähtee lähetekeskustelun jälkeen liikkeelle, on erittäin tärkeä. Ne suuntaviivat, jotka siitä saadaan, tulevat olemaan aivan oleellinen asia myös koko eduskuntakauden lopputyölle.

4 Ulla Juurola /sd: Arvoisa puhemies! Tiedonanto ei ole erityisen informoiva, mikäli meidän tulisi ottaa tarkasti kantaa menoraamiin. Yleisen talouspoliittisen keskustelun kannalta tilanne ja keskustelu on myös vaikeahkoa, koska tiedonanto käsittelee vain menoja, ei lainkaan tuloja, kuten verotulojen, mahdollisen verouudistuksen suuntaviivoja.

Painopisteiden asettamiseenkin tarvitsimme mielestäni parempia pohjatietoja. En tiedä, onko kehysesityksen tarkoitus sitoa meidät tarkasti kehysten loppusummaan, 193,8 miljardiin markkaan. Valtiovarainministeri totesi esittelypuheenvuorossaan, että on eduskunnan käsissä se, mitä halutaan tehdä näillä resursseilla, joita kehysesityksessä on osoitettu, tai jos halutaan talouspolitiikan suuntaa muuttaa, se muuttaa myös kehysesityksiä. Näin siis Niinistö. Kysymys kuuluukin viime joulunaluksen keskustelut muistaen: kuinka suuri tai kuinka pieni kehysmuutos tulkitaan talouspolitiikan linjan muutokseksi? Jos kehysmääritelmä on tiukka, informaatio kehysten riittävyttä varten on varsin niukka. Minimivaatimus mielestäni on talousarvioista puhuttaessa esittää selkeät tiedot vuosien 1999 ja 2000 ta-

lousarvioiden toteutumisesta pääluokittain ja myös mieluusti erikseen varsinaisen talousarvion ja lisätalousarvioiden varaukset.

Hallitusohjelman mukaan menot tulisi pitää vuoden 1999 varsinaisen talousarvion reaalityöllä. Varsinainen talousarvio vuodelle 1999 oli 188,5 miljardia markkaa mutta lopullinen toteuma 194,1 miljardia markkaa. Talousarvio ylittyi siis noin 6 miljardilla markalla, eikä tämän vuoden osalta eduskunta ainakaan osoittanut mitään uppiniskaisuutta ja lisännyt menoja. Näyttääkin siltä, että menojen jäädyttäminen vuoden 1999 varsinaisen talousarvion tasolle merkitsisi joidenkuiden asiantuntijoiden mukaan merkittäviäkin leikkauksia muun muassa sen vuoksi, että vertailuvuoden 1999 menojen taso muodostui poikkeuksellisen alhaiseksi, koska vuoden 99 talousarvion pohjana käytettiin edellisen vuoden, vuoden 98, talousarvion mukaisia menoja, joissa oli mukana menokehyslaskettavia korkomenoja vähentäviä tekijöitä noin 5,7 miljardia markkaa.

Hyvin tärkeää olisi mielestäni myös tietää, mitä teknisiä määrärahoja kehysten sisällä liikutellaan ja poikkeavatko ne edellisvuosista. Tiedonannon tekstistä on poimittavissa tietoja, jotka antavat aihetta arvailuun, että kehukseen kuuluu teknisiä rahojen siirtoja, kuten EU-rahojen läpivirtaus talousarvion kautta, mitkä rahat kolmi-vuotiskautena voivat vuosittain vaihdella huomattavastikin. Voidaan kysyä, onko järkeä siirtää tällaisia rahoja kehukseen, koska se kiristää kehystä eikä ole, kuten totesin, vuositasolla edes yhtä suuri.

Mielestäni tiedonantoteksti ja sen informaatio onkin aika ylimielinen, mikäli haluttaisiin käydä varsinaista sisällöllistä arvokeskustelua taikka arvioida raameja. Kovin informoiva ei myöskään ollut valtiovarainministerin esittely kehysesityksistä. Uskaltaisiko sanoa, että esittelykin oli jokseenkin ylimielinen varsinkin, kun se sisälsi selkeästi aivan ministerin omia kannanottoja, jotka eivät ilmeisestikään olleet hallituksen kannanottoja?

Arvoisa puhemies! Nyt lienee tarkoitus puhua kehysesityksen yhteydessä suurista linjoista. Suomessa kasvu on edelleen nopeaa, korkotasoa hyvään suhdannetilanteeseen nähden on matalahko, inflaatio on pysynyt alhaalla, tiedonannon mukaan ylikuumenemisen merkkejä on olemassa. Ymmärrän ja hyväksyn täysin, että vakaan kehityksen nimissä ylikuumenemisestä on kan-

nettava huolta ja hallituksen velvollisuutena on yhtenä keinona esittää tiukkaa finanssipolitiikkaa eli kireää talousarviota. On tietysti harkintaa siinä, kuten edellä sanoin, millä kehystarkkuidella talousarvio todetaan tiukaksi. Tiukkuuden sinänsä hyväksyn, mutta paremmilla tiedoilla.

Hyväksyn myös sen periaatteen, että omaisuuden myynnistä tulevia varoja ei voida käyttää siten, että niillä rahoitetaan käyttötalousmenojen kasvua. Lisätulojen loppuessa elettäisiin taas velkarahalla. Korkomenojen alentumisesta saatavaa budjettiväljyyttä on kuitenkin saatava käyttää kipukohtien korjaamiseen.

Peruspalveluista huolehtivat kunnat. Kuntien pitäisi myös pitemmällä aikavälillä pystyä jo nyt huolehtimaan henkilöstöstään ja nuorten työntekijöiden palkkaamisesta. Kun eläkkeelle siirtymiset suurten ikäluokkien osalta toden teolla alkavat, on liian myöhäistä haikailla niiden työntekijöitten perään, jotka nyt ovat jo esimerkiksi siirtyneet ulkomaille. On siis hyvä, että tiedonannonassa on kiinnitetty huomiota kuntien taloudelliseen tilanteeseen ja valtionosuudet palautetaan kolmen vuoden aikana sille tasolle, jota laki edellyttää.

Jo tehtyjen veroratkaisujen veromenetyksiä kunnille ei korvata. On kuitenkin hyvä, että tulevien veroratkaisujen osalta ei ole tehty ennakkopäätöksiä, ainakaan negatiivisia ennakkopäätöksiä kunnille. Ansiotulovähennyksen kasvattaminen tai yhteisöveron jako-osuuteen puuttuminen voi ratkaisevasti heikentää kuntatalouksia. On siis äärimmäisen tärkeää kuntien kannalta, mitkä näistä kysymyksistä tullaan myöhemmin veroratkaisujen yhteydessä päättämään.

On myös hyvä, että nimenomaan yksikköihin opetuksessa nousevat. Antaahan se suuntaa siihen, että perusopetuksesta, ammatillinen koulutus mukaan lukien, on huolehdittava, vaikka valtionosuudet eivät varsinaisesti korvamerkityjä olekaan. Ammattikorkeakoulut lienevät jokseenkin hyvin resursoituja, jos tiedekorkeakoulun opettajat siirtyvät ammattikorkeakouluihin paremman palkan vuoksi.

Tiedekorkeakoulujen osalta totean, että myös niiden on huolehdittava laajempien alueiden kuin vain sijaintipaikkojensa koulutuksesta. Oppilaitahan tiedekorkeakouluihin tulee ympäri maata, mutta koulutetut nuoret jäävät usein koulutuspaikkakunnilleen. Siksi verkostoyliopistomalli ja virtuaaliyliopistot ovat tulevaisuuden opinahjoja sellaisilla alueilla, joilla yliopistoja ei ole. Niin-

pä esimerkiksi Lahden kaupunki on kehittänyt Helsingin yliopiston, Teknillisen korkeakoulun ja Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun kanssa yhteistä verkostoyliopistokoulutusta Päijät-Hämeeseen. On vain merkittävää, että varsinaiset yliopistokaupungit saavat kaikki toimintarahat talousarvion määrärahoista ja filiaaliyliopistotoiminnan maksavat kunnat itse asiassa lähes kokonaan itse. Tässä suhteessa valtion on tullava oikeudenmukaisesti maksamiseksi. Tähän ei tarvita Sonera rahoja. Tällaiseen toimintaan pitää riittää budjetikehysten. Koulutuksen, tutkimuksen, kehitystyön ja tuotemarkkinoinnin tulee olla yksi selkeä kehityksen painopiste.

Arvoisa puhemies! Nousukausi on jatkunut pitkään. Kaikki eivät todellakaan voi maassamme hyvin. Näitä ihmisiä ei varmasti lohduta valtiovarainministerin puhe työttömyysturvaan puuttumisesta, mitkä ministerin todelliset vaatimukset sitten olivatkaan.

Aktiiviset työvoimatoimenpiteet, koulutus, jopa jonkinlaiset pakotteetkin, pitää suunnata erityisesti siihen nuorehkoon työvoimaan, joka ei vielä ole päässyt työelämään mukaan lainkaan, tai siihen vaiheeseen, kun joudutaan työttömäksi, jotta työttömyys ei muodostuisi pitkäaikaiseksi. Ne ikääntyneet kansalaiset, jotka ovat tulleet ulosheitetyiksi työelämästä pitkänkin työrupeaman jälkeen ikänsä vuoksi, ovat täysin eri asia, eikä heitä pidä minkäänlaisin keinoin enää nöyryyttää esimerkiksi pakottamalla ottamaan vastaan mitä työtä tahansa. Mahdollisuuksia heille tietenkin pitää tarjota. Ylipäänsä painopisteenä tulisi olla nimenomaan sellaisten ihmisten toimeentulon auttaminen, jotka elävät köyhyysrajan alapuolella.

Verotuksella rahoitetaan hyvinvointiyhteiskunnan toiminta. Verotus toimii myös tuloerojen tasaajana. Verotuksella voidaan vaikuttaa myös suhdannekehitykseen. Tämä tiedonanto ei käsittele verolinjauksia eikä valtion myyntitulojen käyttösuunnitelmaa. Minusta se ei ole hyvä asia. Mielestäni talousarvioon kuuluvat tulot ja menot. Ministeri Siimes totesi eilen kyselytunnilla, että verolinjaukset tehdään keväällä budjettiriihen yhteydessä. Mikäänhän ei estä kuitenkaan eduskuntaa asiasta keskustelemasta, niin kuin se on tähänkin asti tehnyt.

On kuitenkin ollut mielenkiintoista kuulla valtiovarainvaliokunnassa valtiovarainministeriön kannanottoja siihen, miksi verohelpotukset tulisi tehdä tuloverotukseen jo nyt näinä kiihkeinä kas-

vun vuosina. Verohelpotuksia perustellaan siten, että rakenteelliset ongelmat tulee poistaa työttömyyden tai työllistymisen edestä tai haittaamasta työllistymistä. On vaikea ymmärtää, miksi verohelpotukset eivät vaikuttaisi ylikuumenemiseen, etenkin jos ne kohdistuvat kaikkiin tulo- luokkiin. Eri asia on, jos keskitytään ja voidaan keskittyä pienituloisiin, tai kuten ministeri Mönkäre viimeisimmäksi totesi, työnantajan kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksujen porrastamiseen. Tällaisen selvityksen tekemistä on hallitusohjelmassakin edellytetty jo vuoden 2000 talousarviosta käytäviin neuvotteluihin mennessä.

Vuonna 1989 tehtiin suuri verouudistus muistaakseni nimellä "Verotus kevenee". Jälkikäteen olen tässä salissa usein kuullut tuomioita tästä verouudistuksesta, nimenomaan verouudistuksen ajoituksesta. Oppikaamme siis joskus menneisyydestä tai olkaamme edes varovaisia verouudistuksissa poliittisista paineista huolimatta.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi: Valtion omaisuutta tullaan myymään jatkossakin. Eniten on ollut esillä Soneran myynti. Velan lyhennyksen lisäksi onkin kerrottu, että valtiovarainministeriössä valmistellaan tulevaisuuspakettia. Asia on niin tärkeä, että on välttämätöntä, että asia on paljon laajemmassa valmistelussa niin sisällön kuin määrärahojen laajuudenkin osalta. Tulevaisuuspaketti on erityisesti opetusministeriötä, liikenneministeriötä, samoin kuin kauppaja teollisuusministeriötä koskeva asia. Se ei voi missään tapauksessa olla pelkästään valtiovarainministeriön valmistelussa. Tulevaisuuspakettiin on lehitietojen mukaan kuitenkin suunniteltu jo myös infrahankkeita. Minusta liikenneinfrahankkeita pohdittaessa etulinjassa on oltava Kerava—Lahti-oikoratahanke.

Eduskunta on edellyttänyt, että liikenneministeriö käynnistää pikaisesti pääradan liikennepaineiden keventämiseksi Kerava—Lahti-oikoradan erityisrahoitusmallien valmistelun. Radan tarve liittyy Suomen päärataverkon ja idän liikenteen kehittämiseen. Oikorataa tarvitaan lähivuosina, jotta Keravan ja Riihimäen välillä voidaan nopeuttaa kaukoliikennettä Tampereen ja Kouvolan suuntiin ja jotta uusia junavuoroja voidaan lisätä muun muassa Pendolino-osuuksille. Oikorata avaa lisäksi ratakäytävän pääkaupunkiseudun lähiliikenteelle. Radan yhteiskunnalliset hyödyt on arvioitu 2,5-kertaisiksi. Lisäksi suomalais-venäläisenä yhteistyönä on laadittu suunnitelma Helsinki—Pietari-välin junaliikenteen

nopeuttamiseksi lähes parilla tunnilla. Hankkeen edellytyksenä on oikorata.

Ed. Wideroos merkitään läsnä olevaksi.

⁵ **Jukka Vihriälä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on tuonut vuoden 2001 talousarvion kehukset tiedonantona eduskunnan keskusteltavaksi ja päätettäväksi. Hallituksen johto hakee toiminnalleen eduskunnalta ja hallituspuolueiden kansanedustajilta käytännössä avointa valtakirjaa budjetin teolle. Todellista uutta tulevaisuuden linjanvetoa on kamreerimaisesta tiedonannosta turha etsiä. Tarkoitus näyttääkin olevan syksyn budjettikäsittelyn kokemusten opettamana ampua rivit suoriksi jo etukäteen ennen hallituksen omaa budjettikäsittelyä.

Ruotsissa käytössä olevaa kehyskäsittelyä on kaupattu malliksi Suomenkin eduskunnalle. Ruotsalaisten kansanedustajien mielestä heidän mallinsa on käytännössä liian raskas. Käytännössä budjetti käsitellään sekä keväällä että syksyllä. Ruotsalaisen käsittelykulttuurin perusteluista ei aina kannata ottaa oppia. Tämä on havaittu myös yritysmaailmassa. Sen sijaan kaivataan perusteellista keskustelua ja johtopäätöksiä niistä arvoista ja tavoitteista, joille tulevien vuosien suuret yhteiskunnalliset linjaratkaisut tulee rakentaa.

Ajankohta lähivuosien linjauksiin on nyt otollinen. Talouskasvu jatkuu edelleen, velkataakka kevenee, ja valtion kymmenien miljardien markkojen myyntitulojen käytöstä on päätettävä. Toisaalta jo nyt näköpiirissä on rakenteellisia ongelmia, joihin on heti tartuttava.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tiedonannossa lähinnä vain viitataan edessä oleviin haasteisiin, kuten työvoimakapeikkoihin tietyillä aloilla, verokiilan pienentämiseen, väestön eläköitymiseen, palvelusektorin laajentamistarpeeseen sekä kasvaviin kuntakohtaisiin talouseroihin. Hallituksen uutta luovaa toimintalinjaa näissä asioissa, puhumattakaan konkreettisista esityksistä, ei tiedonannosta löydy.

Myönteistä on, että valtiovarainministeri Nii-nistö on luvannut, että hallitus valmistelee erityistä tulevaisuuspakettia, jossa valtion myyntituloista tulevia miljardeja voitaisiin ainakin osit-

tain ohjata tulevaisuusinvestointeihin. Tällaiseen tulevaisuuteen katsovaan ja hallinnon rajat ylittävään arvopohja- ja tavoitekeskusteluun on nyt oikea aika.

Tulevaisuudessa korkeatasoisten hyvinvointipalveluiden tarjoaminen yhteiskunnassa ja maan kaikissa osissa on tärkeää ja suorastaan välttämätön edellytys koko yhteiskunnalle ja ennen muuta osaavaa ja jaksavaa työvoimaa tarvitsevalle elinkeinoelämälle ja teollisuudelle. Hyvin toimivat peruspalvelut luovat pohjan ihmisten osaamiselle, omatoimisuudelle, yrittämiselle ja yleensä kansankunnan menestyksen dynamiikalle.

Valtio lunastaa nyt sitä miljardien ja kymmenien miljardien markkojen optiota, jonka perusta on luotu toimivilla hyvinvointipalveluilla, suomalaisella työllä ja osaamisella, yrittäjyydellä ja riittäväällä panostuksella tulevaisuuteen. Myös nämä leiviskät on käytettävä viisaasti maan ja tulevien sukupolvien hyväksi.

Suomi on tietotekniikan ja informaatioteollisuuden kärkimaita. Informaatiotekniikan ja tietoliikenteen liiketoiminta on maailman nopeimmin kasvava sektori, joka laajenee 10 prosentin vuosivauhtia. Tämän alan kasvunäkymät näyttävät hurjilta ja ennusteet ovat kerta toisensa jälkeen ylittyneet. Esimerkiksi nykyisen 350 miljoonan matkapuhelien käyttäjämäärän uskotaan kolminkertaistuvan kolmessa vuodessa.

Suomen ja suomalaisten yritysten menestymisen tässä kovenevassa kilpailussa vaatii koko yhteiskunnalta mittavia panostuksia tietoliikenteen uusien väylien kehittelyyn, rakentamiseen ja myös käyttömahdollisuuksiin. Tietoyhteiskunnan maailmanlaajuiset keskuskeskukset ovat siellä, missä tieto kulkee nopeimmin. Toimivat, tasokkaat, nopeat ja kattavat tiedon valtaväylät antavat myös aivan uudet mahdollisuudet etätyöskentelyyn, jota varsinkin yhä useampi nuori, koulutettu, elämänlaatua arvostava on halukas tänään tekemään.

Tieto- ja viestintäteknologian kehitys vaikuttaa hajautuksen eduksi. Koko suomalaisen yhteiskunnan mahdollisimman tasapainoinen kehitys on myös Helsingin seudun edun mukaista. Sillä on myönteisiä vaikutuksia yritysten omista tavoitteista katsottuna hyvän henkilökunnan saatavuuden, kustannuskehityksen ja yleensäkin kilpailukyvyyn kannalta.

Tieto- ja informaatioteknologian suurin haaste on jo nyt jatkuva työvoimapula. Ongelma ei ole vain Suomen murhe, sillä jo nyt on Euroopas-

sa noin puoli miljoonaa avointa tietoteollisuuden työpaikkaa. Ammattitaitoinen henkilökunta on merkittävä kilpailutekijä. Sen tarpeeseen Suomen koulutusjärjestelmän pitää pikaisesti vastata. Se vaatii panostusta opettajakoulutukseen ja opettajien asemaan ja arvostukseen. Koulutuksesta voi tulla myös aivan uudenlainen lisä pohjoiseen ulottuvuuteen ja lähiyhteistyön käytännön toteutukseen.

Yritystoiminnan kannalta tärkeää on, että nuoriso saisi tiedolliset, taidolliset ja asenteelliset valmiudet uuden tekniikan hyödyntämiseen, kansainvälistymiseen ja yrittäjyyteen. Yrittäjätaidot ovat elämässä hyödyksi niillekin, jotka eivät itse suuntaudu yritystoimintaan. Tiedonannossa myönnetään, että palvelusektorilla on keskeinen merkitys työllisyyden kannalta. Toteamuksesta pitää päästä tekoihin. Työvoimavaltaisten palveluyritysten työllistämiskynnystä on laskettava alentamalla tuntuvasti niitä rasittavaa korkeaa arvonlisäveroä tekemällä se tai osa siitä vähennyskelpoiseksi yritysten maksamista palkkakuluista.

Työvoimakapeikkojen ja ikärakenteen muutoksen tuoma työvoimapula on todellisuutta myös terveydenhuoltoalalla. On puhuttu tarpeesta houkutella maahan alan työvoimaa ulkomailta, lähinnä Virossa ja Venäjältä. Tuntuu hölmöläisten hommalta, kun 90-luvulla on valmistunut tuhansia ja kymmeniätuhansia kalliisti ja hyvin koulutettuja terveydenhoidon ammattilaisia. Suurin osa heistä on kituuttanut vuodesta toiseen lyhyissä pätkätöissä, työttöminä, vaihtanut alaa ja mennyt uudelleenkoulutukseen. Osa on lähtenyt työn perässä Norjaan ja Ruotsiin, kenties lopullisesti.

Viisas ja oikeudenmukainen tapa on panostaa tulevaisuuteen ja hyvinvointivaltion kilpailukykyyn myös tulevaisuudessa sekä estää ennakkolta työvoimapula ja ohjata valtion myyntivoittomiljardeja nuorten koulutettujen terveydenhoitoalan ammattilaisten saamiseen takaisin täysipainoiseen työelämään.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tiedonannossa aluepolitiikka ja maatalouspolitiikka on lähes täysin unohtettu. Siinä tosin todetaan, että EU:lle suoritettavat maksut nousevat ja tämä johtuu siitä, että EU:n rakennerahastomäärärahoja ja niihin sitoutuvia kansallisia määrärahoja sisältyy ensi vuoden kehykseen yhteensä 3,2 miljardia, mikä on noin 1,2 miljardia markkaa enemmän

kuin tämän vuoden talousarviossa. Tähän jo ed. Juurola kiinnitti huomiota.

Uusi rakennerahastokausi on alkanut, mutta se ei kuitenkaan kehitä kaikkia alueita tasapuolisesti, sillä Suomen hallituksen EU:lle esittämä kakso-kustokialueen aluejako merkitsee heikennystä nykytilanteeseen esimerkiksi ohjatessaan tukea Ouluun ja eräille muille vahvaan kasvuun päässeille alueille maatalousvaltaisten seutukuntien jäädessä valkoisiksi alueiksi, esimerkiksi Etelä-Pohjanmaalla pohjoiset seinänaapurikunnat.

Toisaalta tiedonannossa ei myöskään todella kiinnitetä juuri mitään huomiota maatalouteen. Mielestäni eduskunnan pitäisikin käydä myös arvokeskustelua suomalaisesta maataloudesta ja ennen kaikkea kotimaisen elintarviketeollisuuden tulevaisuudesta ja niistä näkymistä, mitä sillä puolen on.

6 Riitta Korhonen /kok: Arvoisa puhemies! Ed. Antvuori kävi puheenvuorossaan ansiokkaasti läpi sitä prosessia, joka käynnistyi valtion edellisen talousarvion käsittelyn yhteydessä ja johti aikanaan tähän lopputulemaan eli valtioneuvoston tiedonantoon eduskunnalle määräraha-kehityksistä.

Täällä käyty keskustelu on vellonut aina valtioneuvoston menettelyn reiluiden tiedonannon sisällön niukkuuteen, sisällön arvotyhjiöön ja eduskunnan osallistumiseen pakottamiseen saakka. Olemme saaneet enemmän kuin odotimme tai olimme valmistautuneet vastaanottamaan. Sitoutumisen sijaan on aina helpompi ottaa kantaa, olla jotakin mieltä.

Valtiovarainministeri Niinistö toi esittelypuheenvuorossaan esille selkeän pragmaattisesti ne viitekehykset, joissa kehityksen laatiminen on tapahtunut ja jotka sitä edelleen reaali maailmassa rajaavat. Taloutemme kasvu osana globaalista trendiä jatkuu edelleen kuudetta vuotta ja seitsemäs saman suuntainen on ennusteiden mukaan odotettavissa.

Seitsemää lihavaa vuotta on aina seurannut seitsemän laihaa vuotta, joihin varautuminen on täällä kuulluissa puheenvuoroissa luvattoman usein unohdettu. Hallituksen tiukan talouspolitiikan tavoitteissa sen sijaan ei. Tavoitteisiin sisältyy selkeästi ylikuumenemisen hillitseminen, puskureiden rakentaminen suhdannekäännettä vastaan sekä varautuminen talouden kasvun kääntymiseen pienenevälle uralle.

Valtioneuvoston tiedonanto rajaa valtion määräraha-kehitykset vuosille 2001—2004 vuoden 2001 hinta- ja kustannustasossa 193,8 miljardiin markkaan. Tiedonanto tähtää siis kohtuullisen tiukkaan finanssipolitiikkaan, mikä näissä suhdanteissa ei ole väärin, vaan sen tulisi olla jopa tiukempikin. On kuitenkin huomioitava, että valtio lainsäädännöllisesti on sitoutunut tarjoamaan kansalaisilleen laajemmastikin tarkastellen kohtuullisen hyvän perusturvan, koulutus- ja terveydenhuoltopalvelut, turvallisuuden sekä infrastruktuuriin.

Tiedonannossa kiinnitetään aivan oikein huomiota niihin ongelma-kohtiin, jotka tulevat vaikeuttamaan merkittävästi tasaisen kehityksen skenaarioita. Sellaisina on oikein nostettu esille väestön keski-ikä nopea nousu, vanhusväestön määrän merkittävä lisääntyminen suurten ikäluokkien eläköityessä ja eläkevästuiden lisääntyminen suhteessa palkkasummaan. Ikääntyminen kasvattaa myös muita julkisia menoja erityisesti terveydenhoitopuolella.

Viittaan tässä esimerkinomaisesti uuteen kansantautiimme dementiaan, jonka osuus 65—75-vuotiaiden joukossa on 4,2 prosenttia, ikäryhmässä 75—85 jo yli 10 prosenttia, ja yli 85-vuotiaista joka viides sairastaa tätä tautia. Tällä hetkellä uusien tapausten määrä on vuosittain noin 12 000 ja laitoshoidon tarvitsevan vanhuksen hoidon kustannukset noin 200 000 markkaa vuosittain. 70-vuotiaiden väestön hoitomenot ovat viisinkertaiset meihin keski-ikäisiin, viisikymmppiin, nähden.

Toinen esiin nostettu merkittävä asia on työvoimakapeikat, jotka uhkaavat talouden kestävää kasvua osaltaan. 60 prosenttia palveluyrityksistämme ennakoii rekrytointiongelmia jo tälle vuodelle. Elektroniikkateollisuutemme ja it-teollisuutemme kehitys salpautuu osaavan työvoiman puutteessa. Tyttöjen haluttomuus suuntautua matemaattis-luonnontieteellisiin opintoihin on myös vakava uhka tuolle kehitykselle. 8-vuotiaat tytöt ala-asteella tällä hetkellä tulisi välittömästi saada innostumaan matematiikasta, sillä he ovat se välttämätön työvoimareservi tulevaisuuden osaamis- ja tietointensiivisille yrityksille.

Työvoimakapeikat eivät ole ongelma pelkästään osaamispääoman suhteen. Kapeikkoja esiintyy myös akselin toisessa päässä. Tarvitsemme siivoojia, taksinkuljettajia, rakennusmiehiä, ravintolatyöntekijöitä. On myönnettävä, että nuo tehtäväkuvat eivät ole seksikkäitä tai työnku-

valtaan julkisuutta kiinnostavia, helppoja tai pal-
kitseviä, hyvin palkattuja tai kovan urakehitysnä-
kymän tarjoavia. Ne ovat kuitenkin työtehtäviä,
jotka jonkun tulisi hoitaa, joita ilman tämäkään
hyvinvointiyhteiskunta ei pyörisi.

On masentavaa, että edelleen demokraattises-
sa, tasa-arvoisessa ja arvoiltaan terveessä Suo-
messa ei anneta palvelusektorin matalapalkka-
aloille niille kuuluvaa arvostusta, niitä töitä suo-
rittaville ihmisille oikeutta itse arvostaa työtään
ja olla ylpeitä töistä, jota he tekevät ja jota ilman
emme tulisi toimeen, työstä, joka hyvin tehtynä
ei välttämättä näy, mutta joka tekemättömänä väl-
littömästi pistää silmään kaikkialla.

Perustyon arvostamattomuus näkyy myös
suuntautumisessa ja hakeutumisessa ammatil-
liseen koulutukseen. Täällä on useissa puheenvuo-
roissa nostettu esiin koulutuksen tärkeys. On ää-
rettömän tärkeää, että valtioneuvosto tiedonan-
nossaan näkee tärkeäksi panostaa sekä koulutuk-
seen että osaamiseen. Niiden nostaminen kaikil-
la koulutuksen tasoilla kaikkien töitten suhteen
on tärkeää ja siitä syystä merkittävää myöskin
hyvinvointimme kannalta.

Ensimmäinen varapuhemies: Täysistunto kes-
keytetään ja sitä jatketaan kello 15.45.

—————

Täysistunto keskeytetään kello 14.00.

—————

Täysistuntoa jatketaan

kello 15.45

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Mikkola.

—————

**Valtioneuvoston tiedonanto 16.3.2000 ane-
tuista määräraha-kehityksistä**

Keskustelu jatkuu:

⁷ **Mirja Ryynänen /kesk:** Arvoisa puhemies!
Haluan oikeastaan nostaa esille vain yhden osa-
alueen, jonka toivoisin olevan yksi tulevan bud-
jetin painopistealueita ja vahvasti esillä myöskin
niin sanotussa tulevaisuuspaketissa lisäbudjetis-

sa, johon keskustelussa on jo kovin monia toivei-
ta ladattu. Kyse on toimivan kansalaisten tietoyh-
teiskunnan kehittämistä ja tähän liittyvästä
osaamis pohjaisesta aluepolitiikasta.

Suomihan on eurooppalaisittain tietoyhteis-
kuntakehityksen eturivin maita, joskin me olem-
me hyvää vauhtia menettämässä johtoasemaam-
me Ruotsille. Joka tapauksessa tietointensiivisen
talouden kehitys avaa koko Suomelle kasvavia
tulevaisuuden mahdollisuuksia, jos vain osaam-
me niihin nyt oikealla tavalla tarttua. Tasa-arvoi-
sen kansalaisten tietoyhteiskunnan rakentami-
nen edellyttää kuitenkin yhteiskunnan määrätie-
toista ohjausta, siis poliittisia päätöksiä. Valtion
on tavalla tai toisella oltava takaamassa nopeiden
tietoliikenneyhteyksien kattavuus ja edullinen
saatavuus koko maassa. Tämä on mielestäni
perusasia. Lisäksi me tarvitsemme alan uutta
yrittäjyyttä, kumppanuushankkeita, palvelu- ja
sisältötuotantoa, jota on tuettava sekä koulutuk-
sen että verokohtelun kautta.

Minusta hyvänä esimerkkinä sellaisista hank-
keista, joihin nyt kipeästi tarvittaisiin budjetin
kautta tulevaa rahoitusta, ovat uudet sisältötu-
otantoon liittyvät hankkeet, erilaiset sovellutukset
ja kulttuuriset palvelut. Suomen sisältötuotanto-
projekti on kokonaisuudessaan valtavan suuri
hanke, ja sen tavoitteet ovat erittäin kannatetta-
via. Projektissahan on mukana kaiken kaikkiaan
kahdeksan ministeriötä, mutta siitä huolimatta
näyttää siltä, että resurssit uusiin hankkeisiin ei
oikein käytännön tasolle ole. Nyt olisi huolehdit-
tava siitä, että nämä hyvät tavoitteet on myös
mahdollista saavuttaa. Projektin synnyttämät
hankkeet ovat erityisen tärkeitä myös kasvukes-
kusten ulkopuolisille alueille, alueille, jotka kär-
sivät rakennemurroksesta ja joille kaivataan laa-
jasti uutta yrittäjyyttä tuottavaa elinkeinotoimin-
taa, jonka avulla myös palvelurakennetta voitai-
siin kehittää.

Projektin myötä on jälleen noussut aiheelli-
seksi kysymykseksi se, mitkä ovat julkisten varo-
jen käytön yleiset periaatteet. Esimerkiksi Sitral-
la ja Tekesillä on molemmilla oma profiilinsa ja
toimintakenttänsä. Nyt näyttääkin siltä, että sisäl-
tötuotantohankkeet eivät oikein kuulu kenen-
kään reviirille tai toiminta-ajatukseen. Mielestäni
Tekesin toimenkuvaa tulisi ehdottomasti ohjata
myös sisältötuotantoa palvelemaan suuntaan.
Myös Tekesissä olisi vastattava kysymykseen,
mitä kaikkea kehitetyllä teknologialla tehdään.
Sisältötuotannon kehittäminen luo uusia mahdol-

lisuuksia yrityksiin ja työpaikkojen saamiseksi eri puolille maata. Näillä hankkeilla voidaan ruokkia sitä seutukuntien omaa aktiivisuutta ja aloitteellisuutta, jota on kovasti peräänkuulutettu.

Minusta teknologiatuen alueellinen porrastaminen myös auttaisi tasapainottamaan kehitystä kasvukeskusten ulkopuolella. Meidän on tietysti myös tehokkaasti hyödynnettävä näissä projekteissa Euroopan unionin viidennen tutkimuksen puiteohjelman mahdollisuuksia, sen alaohjelmaa "Käyttäjätasoisesta tietoyhteiskunnan kehittäminen". Juuri nyt Lissabonissa keskustellaan eEurope-ohjelmasta, jonka toivotaan vauhdittavan koko yhteisön taloutta ja kilpailukykyä. Suomelta odotetaan tässä yhteydessä merkittävää ja johtavaa roolia, ei tietysti vähiten myöskään alan kehityksestä vastaavan suomalaisen komissaarin kautta.

Meillä informaatioteknologian kasvua on jo rajoittamassa pääkaupunkiseudulla pula työvoimasta. Yritykset sinänsä ovat tässä tilanteessa valmiita suunnittelemaan toimintonsa hajautusta sinne, missä on työvoimareservejä. Itse asiassahan uusi teknologia on sidoksissa vain osavaan työvoimaan. Tässä on tietysti alueiden mahdollisuus, mutta vain sillä edellytyksellä, että koulutus-, tutkimus- ja kehitysresursseja suunnataan nykyistä enemmän koko maan kehittämiseen kattavan osaamiskeskusverkoston kautta. Hallitus voi suoraan budjettipäätöksillään vaikuttaa siihen, syntyykö eri puolille maata uusia pikkunokioita, esimerkiksi informaatio- ja bioteknologian aloilla. Sosiaali- ja terveydenhuollon teknologiset innovaatiot sekä telemaattiset palvelut voisivat olla todella uusia töitä ja tuottoa jauhavia sampoja ikääntyvässä Euroopassa. Nämä kasvualat säteilevät nopeasti ympärilleen laajenevaa pienyritystoimintaa, jos sille vain luodaan yhteiskunnan toimin otolliset puitteet ja palvelut.

Toivon, että jo ennestään ylikuumentunut pääkaupunkiseutu ei ole kaikkia tämän alan kehityspanoksia ahnehtimassa niin, että maakunnissa jäädytään taas nuolemaan näppejä. Minä uskon, että me kaikki jo tiedämme, miten liiallinen muuttoliike rasittaa julkista taloutta. Väestön keskittyminen muutamaani kasvukeskuksiin ei todellakaan ole kenenkään etujen mukaista. Niin taloudelliset kuin sosiaaliset ja ympäristönäkökohdat puoltavat tasapuolista aluekehitystä. Tietoyhteiskuntakehityksessä meillä ei yksinkertai-

sesti ole varaa jättäytyä kokonaan markkinoiden armoille, niin että annamme erojen kasvaa ihmisten tai alueiden välillä.

Myös julkisia palveluja sähköisessä muodossa on kehitettävä mahdollisimman asiakaslähtöisesti ja helppokäyttöisessä muodossa. Esimerkiksi suomalaisten kirjastojen erinomaista osaamispotentiaalia on hyödynnettävä nyt omaehtoisena elinikäisen oppimisen tukijana, monenlaisien palvelujen kehittäjänä. Tämä osaaminen on eurooppalaisittainkin huippuluokkaa.

Minä todella uskon, että meillä on mahdollisuus sekä tehostaa hallintoa että vahvistaa paikallisuutta ja aktivoida osallistumista, mutta työtä sen eteen on vielä tehtävä. Etätöiden ja etäopiskelun kehittämiseksi on todella avautumassa uusia ja monipuolisia näköaloja. Meidän ulottuvillamme ovat entistä paremmat mahdollisuudet yhdistää työ, opiskelu, perhe, harrastukset, laadukas ympäristö ja tarvittavat palvelut kokonaisuudeksi, joka myöskin joustaa eri elämäntilanteissa. Minusta vasta silloin voimme puhua kansalaistietoyhteiskunnasta, jota todella on rakennettu ihmistä varten.

Edustajat Markkula ja Tiuri merkitään läsnä oleviksi.

8 Margareta Pietikäinen /r: Herr talman! Det är bra att riksdagen redan i det här skedet är med i budgetbehandlingen. Detta nya förfarande innebär dock inte att riksdagen avsäger sig sin budgetmakt. Budgetramarna får inte betraktas som absoluta, men givetvis riktgivande.

Talouselämyksen linja vaikuttaa oikealta. Talouskasvu lisääntyy vuosi vuodelta. Työttömien määrä on vähentynyt, ei kuitenkaan toivottua vauhtia. Kymmenenä lähimpänä vuotena suuret ikäluokat siirtyvät eläkkeelle. Meillä tulee olemaan yhä suurempi joukko yhä pienemmän aktiivisten työkykyisten kansalaisten joukon elätettävänä. Eläkemenot tulevat lisääntymään.

Sosiaali- ja hoitopalvelujen kysyntä kasvaa. Jo nyt on kipuraja saavutettu monilla tahoilla. Hoitoalalla työskenteleviä on aivan liian vähän. Seurauksena on riittämätön hoito ja loppuunpalaneet hoitajat. Viimeistään nyt kuntien tulisi rek-

rytöitä uusia työntekijöitä selvittääkseen nykyistä ja tulevista vaatimuksista. Meillä ei ole missään nimessä varaa luopua koulutetusta sairaanhoitohenkilöstöstä, joka lähtee nyt työn perässä muihin maihin.

Familjerna behöver stöd. Majoriteten av våra barn har en bra framtid framför sig, men samtidigt har vi ett ökat antal barn som inte mår bra och hotas av utslagning. Vart tionde barn i rådgivningsåldern lever i en familj med mental- eller rusproblem och familjevåld. En klok investering i framtiden är att ge dessa familjer stöd i ett så tidigt skede som möjligt. Inom budgetramarna bör det finnas utrymme för dessa ändamål. Regeringsprogrammet tar faktiskt tack och lov upp samma problematik.

Mielestäni mielenterveyshuollon varojen korvamerkitseminen on välttämätöntä. Psykkiset häiriöt ovat lisääntyneet huomattavasti työkykyisen väestön piirissä vuodesta 1987 lähtien. Taloudellisen laman aikana mielenterveyshuolto oli pahimmassa jamassa. Psykiatrian sairaspaikoissa vähentyminen näkyy: 20 000 vuonna 1980, 12 300 vuonna 1990 ja 6 200 vuonna 1998. Kuitenkin arvioidaan, että viidennes aikuisista kärsii jonkinlaisista mielenterveyden häiriöistä tai ongelmista. Mielenterveyden häiriöt ovat tavallisin työkyvyttömyyden takana oleva syy. Avohoito ja sen tukipalvelut, kuten esimerkiksi kuntoutus, päiväkeskukset ja kotihoito, eivät ole lisääntyneet toivottua vauhtia 1990-luvulla.

Finland har i internationell jämförelse länge varit ett land där narkotikaproblemen har varit relativt obetydliga. I dag växer problem med narkotikamissbruk. Användningen av alkohol och andra rusmedel har ökat kraftigt i Finland under hela 1990-talet. Det beräknas att över 50 000 personer använder narkotika regelbundet. Cirka 90 procent av alla vuxna använder alkohol. I en internationell jämförelse, där man kartlade ungdomarnas rusbeteende i 26 länder, konstaterades att finländska ungdomar i motsats till ungdomar i andra länder uttryckligen dricker för att berusa sig. Finländska ungdomar börjar dricka som allt yngre och att kombinera alkohol och mediciner blir allt vanligare.

I Stakes stora internationella forskningsprojekt om 15—16-åringars alkohol- och narkotikanor följer man upp trenden mellan åren 1995

och 1999. Ur utredningens mellanrapport kan man utläsa att över hälften av ungdomarna i Finland känner minst en person som har prövat på droger. Av åttondeklassisterna hade 13 procent av pojkar och 21 procent av flickorna prövat på droger. I min hemkommun Esbo är siffrorna ännu mer skrämmande. 19 procent av åttondeklassisterna, 26 procent av niondeklassisterna, 27 procent av gymnasieeleverna och t.o.m. 45 procent av yrkesskoleleverna har meddelat att de prövat på droger.

Huumeiden hinnat katukaupassa ovat laskeutuneet sen vuoksi, että huumeet tulevat nyt pääasiassa Viirosta ja Venäjältä. Alhainen hinta houkuttelee yhä nuorempia kokeilemaan niitä. Nuorten parissa lisääntynyt heroinin käyttö esimerkiksi Turussa johti viime vuonna lähes 30 kuolemantapaukseen, siis heroinin käytön vuoksi. Poliisin arvioiden mukaan Turussa on tuhansia nuoria huumeiden käyttäjiä, ja suurin käyttäjäryhmä ovat 12—25-vuotiaat. Nuorimmat ovat vain 9-vuotiaita. Koko maassa kuoli yhteensä 46 nuorta heroinin yliannostukseen viime vuonna. Uhrin ovat yleensä kokemattomia nuoria, jotka eivät tiedä, miten huumeet vaikuttavat kehoon.

Päihteiden käyttö maksaa niin yhteiskunnalle kuin yksittäiselle nuorellekin. Päihteiden käytön lasketaan rasittavan yhteiskuntaa vuosittain noin 3—4 miljardilla markalla. Tämän lisäksi tulevat välilliset kustannukset psyykkisenä huonovointisuutena, suruna ja turvattomuutena, ja totta kai näitä kustannuksia ei voi rahassa mitata. Kaikilla tasoilla tarvitaan työtä ja yhteistyötä, jossa valtio, kunnat, vapaaehtoisjärjestöt, vanhemmat ja nuoret ovat aktiivisesti mukana. Ongelmia on, ja ne ovat näkyvissä. Nyt tarvitaan toimenpiteitä ja liikkumatilaa määräraha-kehyksissä.

9 Olli Nepponen /kok: Arvoisa puhemies! Hallituksen tiedonanto budjettikehyksistä perusteluineen antaa selkeän perustan noudatettavalle budjetti- ja finanssipolitiikalle, josta suurella sallisuudella vallitsee harvinaisen suuri yksimielisyys. Tarvitsemme tiukkaa budjetti- ja finanssipolitiikkaa. Tarvitsemme myös panostuksia velan lyhentämiseen, jotta voimme luoda puskureita vääjäämättä edessä olevaa laskusuhdannetta ja myös niitä haasteita varten, joita meillä riittävästi on väestön vanhetessa.

Haluaisin vain muutamia asioita nostaa esiin ja myös juuri sen, jonka valtiovarainministeri

Niinistö nosti: työllisyyden, työttömyyden, ne ristiriidat, jotka meillä on. On toisaalta puutetta työvoimasta, mutta on myös mittava työttömyys, joka erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa nousee merkittäviin, korkeisiin lukuihin ja joka tuo ongelmia niin yksilötasolla kuin myös kunta- ja aluetasolla. Me tarvitsemme panostuksia aktiiviseen sosiaalipolitiikkaan, työelämään kannustamiseen. Siinä pitäisi löytää yksimielisiä keinoja, jotta tuo keskustelu näistä keinoista voitaisiin suunnata juuri tämän ongelman ratkaisemiseen eikä väittelyyn siitä, mikä on oikein ja mikä väärin.

Tarvitaan myös keinoja, joilla hoidamme kasvukeskusten ulkopuolisilla alueilla työllisyyden niin, että sielläkin elämä voi jatkua. Se merkitsee sitä, että meidän on panostettava osaamiseen, koulutukseen, ja siihen juuri on tähdättävä siinä mahdollisessa tulevaisuuspaketissa, jolle edellytykset syntyisivät muun muassa Soneran myyntitulojen myötä. Siinä on pystyttävä takaamaan yliopistoille, mutta myös alueellisille ammattikorkeakouluille riittävät resurssit korkeatasoiseen koulutukseen ja myös tutkimus- ja kehitystyöhön. Ne varat ovat todella tarpeen. Yhdessä elinkeinoelämän yritysten kanssa varmasti löytyy sellaista osaamista, uusia innovaatioita, joilla työllisyyttä voidaan parantaa. Riittävä ammatitaito ja hyvä koulutus ovat todella parasta tulevaisuuden pääomaa.

Yhdyn myös niihin, jotka tulevaisuuspaketista odottavat panostusta Kerava—Lahti-oikoratahankkeen liikkeelle saamiseen. Se on välttämätön monesta syystä, ja samalla se luo myös edellytykset nopeiden junien liikennöinnille myös Savon radalla ja näin tuo Itä-Suomen hyvien yhteyksien ja nopean aikataulun päähän pääkaupunkiseudusta. Muuttoliikkeen myötä me tarvitsemme näitä nopeita yhteyksiä, ja myös ympäristökysymykset ovat erinomainen perusta raideliikenteen kehittämiseksi.

Myös muuhun infraan on panostettava, sillä kulut vain kasvavat, mikäli me noita panostuksia työnnämme eteenpäin, sillä huono liikenneverkko tuo esteitä myös elinkeinoelämän kehittymiselle, erityisesti metsätaloudelle, josta juuri Itä-Suomen tulevaisuus myös oleellisesti riippuu.

Viittasin sosiaali- ja terveydenhuollon olalla työelämän ongelmiin, aktiiviseen sosiaalipolitiikkaan. Myös terveydenhuollon puolella on ongelmia. Juuri edellinen puhuja nosti esiin panostuksen terveydenhoitoon, sairaanhoitajien palk-

kaamiseen. Me olemme joutuneet pitkälti tulemaan päätöksyöläisillä toimeen, ja se tuo paitsi henkilötasolla myös koko järjestelmään suuria ongelmia.

Tässä samassa yhteydessä, kun arvokeskustelua peräänkuulutetaan, totean, että olemme pitkään miettineet, miten me hoitaisimme kunnianvelkamme veteraanien osalta. On syntymässä yksi hyvä päätös, jolla ylimääräistä rintamalisää korotetaan ja joka on yksimielinen veteraanijärjestöjen esitys. Toiseksi heillä on esitys panostuksesta kuntoutukseen. Se meidän olisi nyt korkea aika hoitaa, ja siihen meillä on myös varaa.

Budjettikehykset puhuttavat paljolti, ja näitä kehyksiä määritetään milloin missäkin asiakirjassa. Niiden erilainen määrittäminen vuosittain tuo myös ongelmia kehittämiseen. Otan esimerkin puolustuspolitiikan alalta.

Eduskunta hyväksyi valtioneuvoston turvallisuuspoliittisen selonteon, ja siinä yhteydessä löytiin lukkoon tuleville määrärahoille karkeat raamit, joiden puitteissa Puolustusvoimat aloitti kehitystyönsä, uudelleenorganisoinnin, maavoimien valmiusyhtymien luomisen. Puolustushallinnon toiminta- ja taloussuunnitelman lähtökohdina olivat valtiovarainministeriön määrittämät uudet kehykset. Kun niitä nyt verrataan tiedonannossa mainittuihin kehyksiin, todetaan, että ne ovat 8 prosenttia alemmat kuin selonteossa ja noin 3—4 prosenttia alemmat kuin siinä toiminta- ja taloussuunnitelmassa, jonka puolustushallinto vain muutama kuukausi sitten teki.

Ei voi olla ottamatta esiin sitä, että kun näin nopeasti kehykset muuttuvat, se tuo epävarmuutta suunnitteluun, ja on nyt jo nähtävissä esimerkiksi puolustushallinnon osalta, että kehitystyö tulee vaarantumaan. Nämä kehykset vain kasvatavat vaikeuksia kotimaisessa puolustusteollisuudessa, tuovat ongelmia rakennuskannan ylläpitämiselle sekä vaarantavat helikopterihankintoihin liittyvät rakennustyöt ja kokonaisuudessaan valmiusprikaatin muodostamisen ja Puolustusvoimien organisaatiouudistuksen jatkamisen. Kun edessä on vuosi 2001, jolloin meillä on tarkistus piste, saattaa vaarana olla, että joudumme merkittävän suuriin muutoksiin.

Olisi paikallaan, että myös kehysten osalta voitaisiin pitkäjänteisemmin määritellä suunnittelun perusteet. Nyt ne tosin on tässä määritetty, ja toivottavasti ne ainakin nyt jatkossa pitävät, mutta varmasti arvokeskustelua joudutaan vii-

meistään syksyllä käymään, kun lopullisesti budjetti lukkoon lyödään.

¹⁰ **Kyösti Karjula /kesk:** Arvoisa puhemies! Esillä oleva valtioneuvoston tiedonanto eduskunnalle tulevan vuoden määrärahahehkyksistä on merkittävä asia. Tässä yhteydessä haluan antaa tunnustuksen hallitukselle siitä, että nämä määrärahahehkykset tuotiin keskusteluun näin varhaisessa budjetin valmisteluvaiheessa. Sen sijaan kokonaisuutena tämä tiedonantopaperi on passiivinen paperi. Tässä on karkeat budjetti-markkamäärät tuleville vuosille, mutta valitettavasti selvät päämäärät, tavoitteet ja pääluokkien varsinainen asiallinen sisältö puuttuvat täysin. Tämän vuoksi ajattelenkin jatkoa silmällä pitäen, että toivon mukaan tämä esitysmuoto, tiedonannon muoto, tulee myös kehittymään ja jalostumaan sillä tavalla, että todella kehysbudjettitarkastelussa voidaan aivan oikeasti keskustella siitä, millä tavalla budjetin painotuksia halutaan kehittää, millä tavalla tätä yhteiskunnallista uudistusta todella eduskunnan kautta voidaan olla ohjaamassa. Työttömyys, valtion velkaantuminen ja ikääntyminen tuki tuodaan esille selvinä budjettipolitiikan haasteina myös tuleville vuosille.

Arvoisa puhemies! Haluan kuitenkin tarttua muutamaan sellaiseen yhteiskuntapolitiikan alueeseen, joihin mielestäni jo tulevan vuoden aikana tarvittaisiin uudenlaista suuntaamista. Muutama ajatus perhepolitiikasta, telepolitiikasta, työllisyys-, yrittäjyys- ja veropolitiikasta.

Nimittäin perhepolitiikan osalta olemme vähän liiankin tyytyväisinä todenneet muun muassa sen — muistaakseni ministeri Biaudetkin omassa puheenvuorossaan totesi sen — että tällä hetkellä lasten päivähoitoasiat on onnistuttu kautta maan hoitamaan. Varmastikin on näin, mutta kun samanaikaisesti puhumme ikääntymisen ongelmasta, minusta meidän pitäisi pysähtyä kriittisesti tarkastelemaan myös sitä, mitä merkitsee väestön huoltosuhteen negatiivinen muutos, mitä merkitsee se, että meillä Suomessa lapsia syntyy valitettavan vähän ja että tämän seurauksena jo vuonna 2020 Suomi tulee sijoittumaan Euroopan maiden kärkeen epäedullisimmalla huoltosuhteella.

Tässä mielessä minusta olisi syytä vähän syvällisemmin pysähtyä tarkastelemaan sitä, minikälaista lapsi- ja perhepolitiikkaa me tulemme toteuttamaan. Tosiasia on kuitenkin se, että syn-

tyvät lapset rakentuvat aikuisuuteen ja heidän vastuullaan pääsääntöisesti tulee olemaan jo vuonna 2020 varsinainen ikääntymisen ongelman ratkaiseminen. Se ongelma ei ratkea ainoastaan sillä, että me keskustelemme siitä, millä tavalla me lisäämme maahanmuuttoa, vaan on syytä tarkastella myös perhepolitiikan näkökulmasta sitä, millä tavalla me pystymme turvaamaan riittävän syntyvyyden.

Mielestäni tässä suhteessa meidän pitäisi pysähtyä enemmän tarkastelemaan myös sitä, millä tavalla kodin ulkopuolella tapahtuvan hoidon muotojen rinnalle nykyistä tasavertaisempaan vaihtoehtona tuodaan myös lasten kotona tapahtuva hoito ja varmistetaan se, että lapsia hoitava la huoltajalla olisi käteenjäävän tulon ja eläketurvan kannalta suurin piirtein tasavertaisia vaihtoehtoja työn tekemiseksi ja lastenhoidon järjestämiseksi sekä kotona, perhepäivähoidossa että päiväkodissa. Tässä mielessä monen lapsen kasvatus ja hoito kotona tulee rinnastaa työnä vastaavaan päivähoitoon ja luoda tarvittava koulutustarjonta ja sijaismenettelyt sairastumisten ja koulutusjaksojen ajaksi. Uskon, että jos tämä asia pystyttäisiin ratkaisemaan, tällä ei ole kovin suuria budjettivaikutuksia, mutta erittäin merkittävää periaatteellinen ja yhteiskunnan tulevaisuuden kannalta, sanoisin, jopa aivan ratkaiseva merkitys.

Toisena asiana pysähdyn telepolitiikkaan, asiaan, jossa meillä Suomessa tuntuu vallitsevan varsin pitkälle menevä yksimielisyys, valitettavasti yksimielisyys tilanteessa, jossa kansainvälisessä vertailussa voidaan ajatella ja todeta, että Suomi on tasa-arvon näkökulmasta telepolitiikassa kehitysmaa. Me puhumme Suomesta monilla monilla elämänalueilla yhtenä johtavana hyvinvointipalvelujen tuottajana. Mutta olemme nykyisessä osaamisyhteiskuntavaiheessa, jossa teleyhteyksien — ja korostetusti otan käytännön esimerkin Internetin — hyödyntämisen ympärillä on varsin olennainen kysymys siitä, miten me kansallisvaltiona tulemme lähivuosina selviytymään kansainvälisessä kilpailussa.

Mielestäni tällä alueella on unohtunut se, kenelle telepolitiikan tulee ensisijaisesti tuottaa hyötyjä tässä maassa. Tällä hetkellä me kaikella tavalla vaalimme sitä, että operaattorit menestyvät, niiden tuloskehitys paranee vuosi vuodelta, ja tämän taakse jää se tosiasiallinen kysymys, millä tavalla kansalaiset yritysten lisäksi pääse-

vät kiinnittymään keskeiseen tieto- ja osaamisyhteiskunnan perusvälineeseen, Internetiin.

Parasta aikaa käydään EU-tasolla Lissabonissa keskustelua siitä, millä tavalla Eurooppa tavoittaa USA:n etumatkan tietoyhteiskuntakehityksessä. Jossain määrin jopa komissaari Liikasen toimesta on nostettu esille se, miten minuuttilaskutuksen sijasta päästäisiin kiinteään kuukausihinnoitteluun. Minusta tämä on iso poliittinen kysymys, erinomaisen iso, suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuuden kannalta tarkasteltuna erittäin iso kysymys. Sen vuoksi toivoisin, että tämän tyyppisiä kysymyksiä nostettaisiin esille myös hallituksen toimesta silloin, kun puhutaan raamibudjetoinnista tuleville vuosille. Siihen, millä tavalla asia käytännössä ratkaistaan, varmasti on useampiakin vaihtoehtoja. Jotta tämän merkitys avautuisi, minä rinnastan tässäkin yhteydessä, mitä merkitsisi, jos me joutuisimme radiota kuuntelemaan minuuttitaksalla taikka jos me joutuisimme katselemaan televisiota minuuttitaksalla. Löytyisikö sitä ulottuvuutta, sitä merkitystä, hyötyä, joka tavallaan Internetiin liittyy välineenä? Tällä hetkellähän Internetin käyttö rinnastetaan puhelimeen, joka on minusta erittäin iso periaatteellinen virhe ja tulee näyttämään merkittäväksi tietoyhteiskuntakehityksen pullonkaulaksi lähivuosina, ellei tähän haeta ratkaisua.

Tänä päivänä me keskustelemme siitä, minkä vuoksi Euroopassa ja Suomessakin sisältötuotanto on jäänyt taka-alalle ja selvästi jälkeen Yhdysvaltain kehityksestä. Perussyynä on tässä strategisessa valinnassa. Nimittäin alun alkaen Yhdysvalloissa Internetin hyödyntäminen on perustunut kiinteään kuukausitaksaan.

Arvoisa puhemies! Tämän lisäksi muutama sana yrittäjyys-, työllisyys- ja veropolitiikasta. Näillä alueilla toivon, että raamibudjetti, joka sinällään raameiltaan, markkamääriltään varmasti on riittävä, pitäisi sisältää merkittäviä uudistuksia ennen kaikkea sen vuoksi, että voimme varmistua siitä, että uuden työn syntymiselle rakentuu riittävä pohja ja perusta.

Ihmettelen sitä, että vaikka edelliseen tulevaisuusmietintöön sisältyi 28 yksimielistä eduskunnan pontta, joissa oli kannanottoja muun muassa veropolitiikkaan, oli kannanottoja alueelliseen kehittämiseen, näihin ei liity minkäänlaisia kannanottoja määrärahakehystiedonannossa. Tällä haluan konkretisoida sitä, että esimerkiksi tulevaisuusvaliokunnan mietinnöt voisivat olla poh-

ja, ne mietinnöt, jotka eduskunta on hyväksynyt, myös niille arvioinneille, joita tehtäisiin ja joita sisällytettäisiin määrärahaehyukseen. Tällöin saataisiin paremmin esille tarvittavat uudistukset ja avainratkaisut myös ministeriökohtaisesti.

11 Aulis Ranta-Muotio /kesk: Arvoisa herra puhemies! Syksyn budjettikeskusteluissa on aina silloin tällöin noussut esiin toive, että eduskunnalla pitäisi olla mahdollisuus ottaa kantaa seuraavan vuoden talousarvion linjauksiin jo valmisteluvaiheessa. Toive on nyt toteutettu hallituksen tiedonannon muodossa. Tällä menettelyllä, kun lopuksi äänestetään hallituksen luottamuksesta, sidotaan hallituspuolueiden edustajien kädet tai paremminkin tukitaan suut, eikä aito keskustelu pääse viriämään. Vaihtoehtoinen menettely olisi ollut keskustelu budjettilinjauksista pääministerin ilmoituksen pohjalta. Tietääkseni valtiovarainvaliokunta on ollut tällaisen menettelyn kannalla.

On selvää, ettei kovin yksityiskohtaista budjettikeskustelua kannata käydä kahteen kertaan saman vuoden aikana samasta budjetista. Ruotistahan on saatu tästä menettelystä aika huonoja kokemuksia. Toisaalta on kyllä niinkin, ettei näin ylimalkaisesta raamikeskustelustakaan, mitä hallituksen esityksen pohjalta täällä käydään, ole kovin suurta hyötyä, varsinkaan kun tulopuoleen ei puututa.

Mielestäni meidän edustajien pitäisi pystyä tuomaan esiin pääluokkiin sisältyviä merkittäviä linjauksia ja niiden muutoksia. Ne olisivat evästyksenä hallituksen lopullisille ratkaisuille. Hyvä esimerkki tällaisesta linjauksesta vuoden takaa ovat niin sanottujen homekoulujen korjausrahat. Jo toissa syksynä budjettikeskustelussa tämä asia nousi vahvasti esille, mutta hallitus ei ottanut onkeensa eikä viime syksyn budjettiesityksessä tuonut mitään lisäyksiä. Eduskunta kuitenkin lisäsi sinne rahaa.

Arvoisa puhemies! Tällä kertaa yksi tämän tapainen pääluokkaan sisältyvä linjaratkaisu ovat mielestäni poliisin määrärahat. Niistä on toki hyvin paljon tässä salissa viime syksyn budjettipuheissa keskusteltu, ja nettolisäystä edellisvuoteen taisi tullaikin poliisille muistaakseni 57 miljoonaa markkaa. Eduskunta edellytti henkilöstön lisäystä ja täyttämättömien vakanssien täyttämistä. Taisi olla 80 miljoonaa markkaa henkilöstön lisäykseen. Se ei ollut kuitenkaan mahdollista, koska lamavuosina oli vähennetty koulutusta.

Mutta nyt poliisin koulutusta on lisätty niin, että tänä vuonna voidaan ottaa 432 oppilasta kurssille.

Tiukat budjettikehykset, joista nyt keskustellaan, esimerkiksi sisäasiainministeriön sisällä tietämäni mukaan vaikuttavat niin, että jälleen joudutaan harkitsemaan poliisin koulutuksen supistamista, oppilasmäärän pudottamista 432:sta 312:een. Tässä ei olisi mielestäni mitään järkeä, kun on tosiasia, että yhteiskunnassa poliisi- miesten tarve kasvaa, suuret ikäluokat siirtyvät eläkkeelle ja rekrytointia tarvitaan entistä enemmän. Tosiasia on se, että vaikka meillä suomalaisessa yhteiskunnassa onneksi rikollisuus on ollut laskusuunnassa, niin kovan luokan rikollisuus, erityisesti huumeiden käyttöön liittyvä, on voimakkaassa kasvussa. On selvää, että sen torjumiseksi tarvitaan ennalta ehkäiseviä toimenpiteitä, mutta kehitys näyttää huonolta, jos ihmiset joutuvat ostamaan turvapalvelut yksityissektorilta ja yksityisiä turvapalveluja lisätään samaan aikaan, kun poliisin henkilöstö vähenee.

Toinen vielä suurempi linjaus rahallisesti on kuntatalous. Hallitus toistaa jatkuvasti, että kunnilla menee keskimäärin varsin hyvin. Silti miinusmerkkisen vuosikatteen kuntien määrä on huolestuttavassa kasvussa. Näiden kuntien asukkaat tuntevat tämän talouskriisin sosiaali- ja terveyspalveluissa, vanhusten hoidossa, päivähoidossa sekä lasten koulutuksessa, ja me, jotka toimimme mukana kunnallispolitiikassa, tiedämme, kuinka vaikeita aikoja eletään, kun tulot eivät riitä lakisääteisiin menoihin ja joudutaan henkilöstöä vähentämään.

Voisi sanoa, että kunnista on tullut tämän ajan torppareita valtio-isäntiin nähden. Tämän ajan torpparilaitos on nähtävissä tässä. Torpparille sytätään lainsäädännöllä koko ajan lisää taksvärkkiä eli tehtäviä ja rahaa niiden hoitoon vähennetään eli torpparin vuokraa korotetaan. Ei voi olla oikein, että jo yli puolet kunnista joutuu turvautumaan hätäapuun eli harkinnanvaraisten valtiopapujen anomiseen. (Ed. Gustafsson: Valtio on hyvä isäntä, kun se lisää näitä varoja!) — No, nyt on tilanne tietysti hyväksyttävä ja kannatettava, kun lisäbudjetissa tähän lisätään 100 miljoonaa markkaa. Mutta kyllä hallintovaliokunnassakin on kuultu kunnallistalouden asiantuntijoita, professoreita sieltä Tampereeltakin, ja on kommentteja, että jos näin monet joutuvat anomaan harkinnanvaraista, niin silloin täytyy perusjärjestelmässäkkin olla jotain vikaa. No, me tiedämme,

että suurimpana syynä tähän ovat tietysti leikkaukset.

Joka tapauksessa indeksitarkistus olisi tehtävä täysimääräisenä. Onhan palkatkin maksettava kunnissa sopimuksen mukaisesti, vaikka tulot eivät yhtään lisääntyisi. Valtion on mielestäni nyt kerta kaikkiaan tarkistettava asenteensa kuntiin, ja valtio—kunta-suhde on saatava kestäväälle pohjalle.

Arvoisa puhemies! Muilta osin tyydyn keskustan ryhmäpuheenvuorossa esitettyihin linjauksiin muun muassa alue- ja työllisyyspolitiikan osalta. Haluan kuitenkin kommentoida ministeri Mönkäreän julkisuudessa esittämää kannanottoa veronkevennysten suuntaamisesta työnantajakmaksuihin. Mielestäni se on työllisyyden kannalta hyvä ja kannatettava asia, nimenomaan pitkäaikaistyöttömyyden vähentämisen kannalta. Kyllä meillä yhteiskunnassa on aika paljon tekemättömyyttä työtä. Siitä on paljon sellaista, josta ei ole varaa maksaa niin hyvää palkkaa kuin huippu-aloilla, ja tällaisessa tapauksessa työnantajamaksujen keventäminen alentaa työllistämiskynnystä. Sitä keskusta itse asiassa vuosi sitten tunnustassa työreformissaan esitti, tämä oli yksi keskeinen asia, mutta se runtattiin täälläkin salissa moneen kertaan. Nyt on mielenkiintoista kuulla, että hallituksen taholta melkein uutena asiana esitetään näitä samoja teesejä.

Ministeri Niinistön lupaama tulevaisuuspaketti (Ed. Väistö: Nyssykkä!) — taisi saada täällä uuden nimen nyssäkkä — on hyvä ja kannatettava asia. Valtionyhtiöiden, lähinnä nyt Soneraan, myynnistä saatavien rahojen käyttö kannattaa tarkasti harkita. Olen sillä kannalla, että Soneraa kannattaa edelleen myydä, mutta rauhallisen harkitusti, ei niin kuin nyt on esitys, että se äkillisesti kaikki myytäisiin ja lyhennettäisiin täysimääräisesti velkaa. Tähänastinen toimintatapa Soneraan osalta on ollut mielestäni hyvä.

Viime vuoden lopulla toki, kun tuloja tuli vaa- jaat 20 miljardia, siitä olisi voinut käyttää osan esimerkiksi kuntien valtionosuuksiin, koska ne käytettiin melkein viimeistä penniä myöten lainan lyhennykseen ja sitten jouduttiin yhteisöverosuuksia muuttamaan ja menemään jälleen sen torpparin vuokraa korottamaan.

Eli nyt, kun Soneraa myydään, olen edelleen sitä mieltä, että siitä on varaa pieni siivu käyttää yhteiskunnan kipukohtiin, jotka ovat salissa keskusteluissa tulleet esille eivätkä kuitenkaan edusta kovin suurta osaa kokonaisuutena valtion bud-

jetista. Valtaosa ilman muuta lainojen lyhennykseen, mutta ei viimeistä markkaa myöten.

Myös uuden tuotannon kehittämiseen on näitä myyntituloja käytettävä. Se kuuluu jo loogisesti pelin henkeen, että kun luovutaan vanhasta, jolla on saatu hyvä tuotto, sillä synnytetään yhteiskuntaan uutta, tähän aikaan sopivaa tuotantoa ja luodaan valtion toimenpiteinkin uusia innovaatioita ja työpaikkoja.

¹² **Marja Tiura /kok:** Arvoisa puhemies! Kehysbudjetointi antaa eduskunnalle mahdollisuuden pidemmällä tähtäimellä ja kokonaisvaltaisemmin vaikuttaa valtion budjetin kehitykseen. Valtioneuvoston 16. maaliskuuta antamat budjettikehykset tukevat hallitusohjelmassa jo sovitua linjausta siitä, että valtion menot pysyvät vuoden 1999 tasolla. On totta, että meidän on vaurauduttava tulevaisuuteen, huonompaan taloudelliseen kehitykseen, ikääntyvään väestöön, rakenteellisen työttömyyden ongelmiin. Tämä vaatii meiltä malttia ja lujaa tahtoa koko maamme tulevan kehityksen turvaamiseksi.

Budjettikehyksen pääluokka 36 Valtionvelan korot on korutonta katsottavaa. Vaikka vuosina 2001—2004 on tarkoitus jatkaa tiukkaa finanssipolitiikkaa, sijoittaa mahdollisimman suuri osa valtionyhtiön yksityistämisestä saatavista varoista ja talouden niin sanotuista automaattisista säästöistä valtionvelan pääoman lyhennyksiin, niin silti vuonna 2004 valtionvelan korkojen menokehys on huomattavan suuri verrattuna muihin pääluokkiin. Tulevien sukupolvien velkataakan vähentäminen on ensiarvoisen tärkeää. Tämän vuoksi toivoisinkin kaikkien muistavan, että nyt myytyjen Soneran osakkeiden myyntituottojen käyttämisestä päätettäessä tulee ottaa huomioon tulon kertaluonteisuus ja mahdollisimman tuottoisa sijoituskohte.

Eryyisesti haluan menokehysten käsittelyn yhteydessä kiinnittää huomiota opiskeluun sekä työnteon kannattavuuteen. Ratkaisevaan asemaan Suomen kannalta tulevaisuudessa nousee se, minkä tasoista työtä ja osaamista meillä on tarjottavana. Viime vuosina yliopistojen määrärahat ovat vähentyneet sekä uusia opiskelijoita että maisterin ja tohtorin tutkintojen yhteismäärää kohden. Riittävän tasoisella perusrahoituksella on turvattava sekä määrällisten että laadullisten koulutustavoitteiden toteutuminen sekä riittävät ja nykyaikaiset opetuksen ja tutkimuksen tukipalvelut. Ilman laadukasta perusopetusta

ei synny laadukasta tutkimusta eikä siten myöskään niitä huippuinnovaatioita, joiden varaan Suomenkin kehitys perustuu yhä kovenevassa globaalissa kilpailussa.

Viime päivinä on puhuttu paljon rakenteellisesta työttömyydestä, työvoimakapeikoista ja työnteon kannattavuudesta. Suomessa tarvitaan työvoimaa tulevaisuudessakin. Työllisyysasteen nostaminen tapahtuu tekemällä työnteosta kannattavaa. Työnteon kannattavuus lisääntyy vero- ja laskemalla ja kiinnittämällä huomiota verokielojen poistamiseen. Koulutusjärjestelmämme laadukkuuden säilyttäminen takaa meille osaa-vaan työvoimaa myös tulevaisuudessa. Samanaikaisesti tulee myös huolehtia siitä, että näiden osajien kannattaa tehdä töitä Suomessa. Koulutus ei siten ole työmarkkinoista erillään toimiva osa-alue, vaan muutoksia sekä koulutuksen että työvoimapolitiikan alueella tulee tarkastella osina koko yhteiskunnan kehitystä. Työllisyysasteen nostamiseksi meidän tulee kiinnittää huomiota myös Suomen työmarkkinoiden ongelmiin.

Tulevaisuudesta puhuttaessa erityistä huomiota on kiinnitettävä myös sellaisten nuorten asemaan, jotka ovat vakavan syrjäytymisuhan alla. Nuorisoasiainneuvottelukunnan arvion mukaan vaikeasti työllistettäviä tai heikosti koulutukseen hakeutuvia nuoria on jopa noin 15 000. Syrjäytyminen työmarkkinoilta jo silloin, kun työelämä oli edessä vielä monta kymmentä vuotta, on pyrittävä estämään kaikin mahdollisin keinoin.

Lopuksi, arvoisa puhemies, haluan myös hie- man sivuta sisäministeriön budjettikehystä. En tokikaan halua luoda budjettikehyseskustelusta toista vuotuista budjettikierrosta, mutta haluan silti painottaa voimavarojen kohdentamista sisäministeriön budjettikehyksen sisällä erityisesti poliisitoimintaan. Kansalaisten tulee tuntea olonsa turvalliseksi, kuten jo eilen keskustelussa täällä toin ilmi. Sen lisäksi, että me täällä eduskunnassa säädämme erilaisia poliisin toimintaan liittyviä lakeja, pitää meidän myös taata riittävät resurssit näiden lakien vaatimien toimenpiteiden toteuttamiseksi. Esimerkiksi poliisin turvallisuusbarometrissa vuodelta 1999 moitteita sai poliisin näkyvyys eli lähipoliisitoiminta. Juuri poliisin näkyvyys tuo ja luo sitä tahdottua ja haluttua turvallisuutta.

¹³ **Antti Rantakangas /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Nyt eduskunnalla on tilaisuus keskustel-

la ensi vuoden määräraha-kehkeyksestä ja siitä peruslinjasta, miten tulevan vuoden budjettia valmistellaan. Ensinnäkin voi sanoa sen, että Suomessa harjoitettu talouspolitiikka 90-luvun puolivälistä alkaen saa tässä esityksessä hyvin myönteisen arvion. Itsenikin täytyy tunnustaa se tosiasia, että Suomen talouden kasvu on edennyt myönteisellä tavalla. Mutta talouskasvu ei ole kuitenkaan kohdannut kaikkia väestöryhmiä tai alueita, ja juuri tähän liittyen julkaistiin pari päivää sitten mielenkiintoinen tutkimus tai barometri. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto julkaisee vuosittain sosiaalibarometrin, jossa tarkastellaan, miten eri asiat, nimenomaan sosiaalisesta ulottuvuudesta lähtevät asiat, ovat edenneet. Tämän barometrin mukaan Suomen talouden kasvu ei ole tuonut hyvinvointia läheskään kaikille. Lähes miljoona suomalaista asuu kunnissa, joiden mahdollisuudet tarjota asukkailleen riittävät sosiaalipalvelut ovat entisestään heikentyneet. Tutkimus kertoo kansalaisten jakautuvan yhä selvemmin menestyjiin, pärjääjiin ja häviäjiin. Kuntia, joilla on vaikeuksia taata kuntalaisille riittävät palvelut, on eniten Pohjois- ja Itä-Suomessa, missä muuttoliike vielä heikentää tilannetta entisestään.

Vanhukset ovat myös jääneet hyvinvoinnin kasvusta osattomiksi. Heikoimmassa asemassa ovat lisäksi pitkäaikaistyöttömät sekä päihde- ja mielenterveysongelmaiset, jotka ovat jääneet pysyviksi häviäjiksi. Häviäjiksi arvioidaan suomalaisista jäävän 10—20 prosenttia väestöstä. Tämän tyyppisiä johtopäätöksiä on selvityksestä vedettävissä.

Muuttoliike on yksi ongelman ytimistä. Se kasaa ongelmia niin syrjäisille alueille kuin myöskin keskuksiin, syrjäisille alueille sillä tavalla, että monesti syrjäkylille jäävät vanhukset ja sitä kautta palvelutarve kasvaa. Järjestöjen mielestä näitä ongelmia pitäisi ehkäistä niin, että tuloja ja resursseja tasattaisiin nykyistä paremmin. Tarvittaisiin parempaa tasausjärjestelmää esimerkiksi kuntien valtionosuusjärjestelmässä ja sitä kautta eri kunnille mahdollisuuksia peruspalveluiden tuottamiseen. Tutkimuksen mukaan kuudenneksellä kunnista tulevaisuus näyttää erittäin synkältä. Siellä kuntalaiset eivät saa riittäviä palveluita.

Hallituksen tiedonannossa on linjattu myöskin valtion velkakysymystä. Täytyy antaa tuki sille peruslinjalle, jonka mukaan valtion velkaa pyritään alentamaan. Mielestäni se linja, että val-

tionyhtiöiden yksityistämisestä tulevia tuloja käytetään pääasiassa velan lyhentämiseen, on oikea. Suunniteltu tulevaisuuspaketti on myönteinen asia, mutta siinä haluaisin korostaa erityisesti sitä, että tulevaisuutta pitäisi rakentaa maan kaikille alueille. Se heikkous hallituksen tiedonannossa onkin, että alueellista näkökohtaa ja tarkastelua esitys ei sisällä. Se on jätetty ikään kuin taustalle, vaikka sen pitäisi olla yksi pääkysymyksistä. Nyt kun taloudellista liikkumavaraa on tulossa, pitäisi lähteä siitä, että heikoimpien alueiden elinvoimaa vahvistettaisiin ja pidettäisiin sitä kautta koko maa kehityksessä mukana.

Tarvitaan toki aluekehitykseen myös uusia ideoita ja keinoja. Yksi malli, jota Suomen pitäisi myös viedä eteenpäin, on niin sanottu Norjan malli, jossa on monia hyviä keinoja myös meille sovellettavaksi. Yritysten sosiaaliturvamaksujen porrastaminen, helpotukset opintolainoihin, polttoaineveron alentaminen, kuljetus- ja logistiikkatuki sekä erillinen etäisyysvähennys voisivat olla tällaisia konkreettisia keinoja muuttotappioalueiden kilpailukyvyyn parantamiseksi. Tämän lisäksi tarvitaan toki kilpailukykyistä koulutusverkkoa sekä toimivaa infrastruktuuria. Myös maatalouden toimintaedellytyksiä pitäisi vahvistaa, koska monissa osissa maata edelleen perusmaatalous on se perusta.

Arvoisa puhemies! Mielestäni Soneraan liittyvää valtion omistusta voidaan alentaa nykyisestä, mutta en olisi kannattamassa kokonaan valtion luopumista Soneran omistuksesta. Soneran kehitysnäkymät ovat erinomaiset. Suomen informaatioteknologian kehityksen kannalta huomattava omistusosuus olisi perusteltua.

Puhemies! Yhteenvetona voi todeta sen, että hallituksen tiedonannon suurin heikkous on alueellisen näkökulman puuttuminen. Nyt kun talouskasvu on ollut hyvää ja voimavarat ovat lisääntyneet, pitäisi kiinnittää entistä suurempi huomio alueellisten erojen tasaamiseen, johon löytyy rahaa ja resursseja budjetin sisältä. Uutta määrärahaa ei tarvita, vaan rahaa löytyy budjetin sisäisin ratkaisuin.

¹⁴ **Leena Rauhala /skl:** Arvoisa puhemies! Hallitus on budjettipolitiikassa ottanut tavoitteeseen valtion velan supistamisen ja tiukan finanssipolitiikan — tämä samalla kun talouden kasvu on jatkunut voimakkaana. Vakaata kehitystä kyläkin tarvitaan, jotta Suomi voi selviytyä edessä olevista talouteen suuresti paineita asettavista te-

kijöistä, kuten väestön ikääntymisestä ja myös koko väestön hyvinvoinnin turvaamisesta niin laadullisesti kuin määrällisestikin.

Talouskasvusta huolimatta liian moni kansalainen elää köyhyydessä ja syrjäytymisuhan alla. Alueellisesti maassamme on edelleen eriarvoistavia tekijöitä, jotka näkyvät ja tuntuvat erityisesti kuntien mahdollisuuksissa kehittää palveluita. Tilastojen mukaan eriarvoistuminen vain lisääntyy.

Valtioneuvoston tiedonanto määrärahakehystä jättää tulevaisuuspaketin sisällön avoimeksi. Sisältö siis puuttuu. Tiedonanto kuitenkin mahdollistaa suuriin linjoihin keskittymisen ja arvokeskustelun. Ensi vuoden budjetin kokonaiskehitys, vajaat 200 000 miljoonaa markkaa, tulee siis kohdentaa ja painottaa oikein. Kysymykseksi nousee, miten arvotamme valtion velan lyhentämisen ja sen merkityksen nyt työttömänä, asunnottomana tai vailla tarvitsemaansa hoitoa olevalle. Yhteiskuntamme koostuu meistä ihmisistä, jotka koemme eri tahoilta tulevia leikkauksia tai tulonsiirtoja oikeudenmukaisiksi, tasa-arvoisiksi tai epäoikeudenmukaisiksi. Ihmisarvon kunnioitusta ja oikeudenmukaisuutta on köyhyyden, syrjäytymisen ja työttömyyden taakan poistaminen. Talouden kasvun tulee tuottaa hyvinvointia nyt niille miljoonalle kansalaiselle, jotka ovat tai ainakin kokevat olevansa Suomessa toisen luokan kansalaisia ja ovat jääneet hyvinvoinnin kasvun ulkopuolelle.

Eri tutkimuslähteiden mukaan tiedämme, että Suomessa on jatkunut hyvinkin kova eriarvoistava kehitys. Erityisesti olemme rakenteellisen työttömyysongelman edessä. Vaikka Suomi on nyt rikkaampi kuin koskaan, eivät leipäjonot ole juurikaan lamavuosista lyhentyneet ja työttömyysaste on korkea. Työttömyys on ongelmakerrettä lisäävä tekijä monen ihmisen kohdalla. Valtio tuntuu yhä enenevässä määrin siirtävän raskaiden yhteiskunnallisten ongelmien seurausten hoidon kolmannelle sektorille, joka merkittävällä tavalla on paikannut ja paikkaa sosiaaliturvan aukkoja muun muassa ruokapankkitoiminnalla.

Mielenkiintoista on todeta, että kaikki hallituspuolueet olivat mukana kirkon alulle panemassa nälkäryhmässä, joka vaati kannanotossaan hallitusta laatimaan ja toteuttamaan ohjelman köyhyyden torjumiseksi. Laaditut ohjelma-kohtat olivat selkeitä kannanottoja, joista voidaan johtaa painopistealueet ei vain hallitusoh-

jelmaan vaan myös rahanjakoon eli budjettiin. Niitä nyt siis odotetaan. Kunnat eivät yksin selviä vaikeiden ongelma-alueiden hoitamisesta, erityisesti eivät ne 85 kuntaa, joilla on jo nyt vuosikate miinuksella.

Arvoisa puhemies! Kansalaisten ja alueiden syrjäytymisen ehkäisyn yhdeksi vahvaksi ratkaisuksi on eri tavoiteohjelmissa nostettu osaaminen ja tietoyhteiskunnan kehitys, erityisesti tietoyhteiskunnan palvelujen saatavuus tasapuolisesti kaikkien ulottuville. Tämä myönteinen asia ei toimi, jos samalla ei vahvisteta kansalaisten koko hyvinvointiin ja terveyteen liittyvää kasvua ja kehitystä.

Professori Tapio Varis on tuonut esille, miten tässä ajassa peruskoulunsa päättävät koululaiset ovat istuneet enemmän television äärellä kuin koulun luokassa. Tämä puhuu jotakin tämän yhteiskunnan arvoista. Samoin on todettavissa eri lähteistä, että 70 vuotta täyttänyt kansalainen, ihminen on viettänyt elämästään keskimääräisesti noin kymmenen vuotta television äärellä. Tietoyhteiskunnassa olemme sen todella tärkeän kysymyksen edessä, mitä arvoja nämä mediavälineet, tietoverkot meidän yhteiskuntamme hyvinvoinnin kehitykseen antavat.

Erityistä huolta on kannettava myös nuorista, jotka ovat jo nyt pudonneet tai putoamassa tavanomaisen ammattikoulutuksen ja työllistämistoi-
mepiteiden ulkopuolelle. Kuntouttavan työllistämisen tulee olla merkitykseltään jokaisen yksilön itsetuntoa vahvistavaa ja ihmisarvoa kunnioittavaa. Tulevaisuuden vahvistamiseksi on myös linjattava yliopistojen perusopetuksen rahoituksen turvaaminen nimenomaan pitkäjänteisesti, jotta opiskelijat saavat opetusta ja opiskelujat eivät pitkity turhaan. Hyvinvointiyhteiskunnan imagoon eivät mielestäni sovi myöskään tiedot, jotka osoittavat koululaisten oppimistulosten erojen kasvua ja jopa huononemista määrättyissä oppiaineissa.

Tiukan talouspolitiikan linjauksen tulee sisältää uudistuksia, jotka puuttuvat niihin ongelma-alueisiin, jotka ovat nousseet esille ja joista tiedämme, että jos ne jätetään hoitamatta, alkaa yhteiskunnalle, kunnille ja valtiolle tulla raskaita laskuja. Yhteiskunnassamme ihmisten jaksaminen tai selviytyminen niin omista arkielämän toiminnoista kuin työelämän kiihtyvistä muutoksesta ei ole itsestäänselvää, vaikka kuinka omaehtoisesti toimisi.

Valtion budjettia rakennettaessa emme saa jäädä keskustelemaan vain valtion velasta ja korkeasta tuloverosta. Erityisesti tässä kehyskeskustelussa haluan tuoda esille kysymyksen, miten ratkaistaan maassamme kasvavat mielenterveyden ongelmia tuottavat ilmiöt, lasten ja nuorten pahoinvointi, huumeongelmaisten lisääntyminen, pitkäaikaistyöttömien syrjäytymisuhat, sairaitten, vammaisten ja vanhusten palvelujen riittämättömyys. Tässä keskeisiä asioita, ja tietenkin luetteloa sinänsä voisi jatkaa. Näissä tarvitaan priorisointia mutta mielestäni ennen kaikkea syihin puuttumista. Ongelmien syihin on päästävä myös budjettikeinoin.

Viime syksynä budjetin laadinnan yhteydessä tehtiin useita hyvin perusteltuja perustelulausumia tämän vuoden talousarvioesityksiin. Niin kuin joissakin puheenvuoroissa on tullut esille, niihin palaamisen aika on nyt. Valtiolla tulee olla kokonaisvastuu siitä, että kunnilla on riittävät taloudelliset mahdollisuudet tarjota peruspalvelut kaikille asukkailleen. Perusturvan on ulotettava edelleenkin toimeentuloon, koulutukseen ja terveydenhuoltoon niin laajalti, että se palvelee kohtuullisesti kaikkia kansalaisia varallisuudesta ja yhteiskunnallisesta asemasta riippumatta.

Laman myötä kolmas sektori, kirkko, seurakunnat ja monet muut yhteisöt, tuli mukaan yhteisiin talkoisiin ja laajensi yhteiskunnallista auttamistyötään. Kirkko kantaa suuren vastuun muun muassa työttömien ja syrjäytyneiden avustamisesta ja myös lasten ja nuorten iltapäivätoiminnasta sekä perheneuvontatyöstä, joka on kuntasektorilla päässyt pahoin rapistumaan. On jotenkin surkeata todeta, että tästä kirkko on saanut palkkioksi muun muassa yhteisöveron rajut leikkaukset. Tämä on lisännyt varsinkin pienten seurakuntien talousvaikeuksia. Kuitenkin seurakuntien työntekijät kohtaavat työssään monenlaista inhimillistä hätää eivätkä voi sitä ohittaa. Kirkon työntekijöiden keskuudessa tehdyn tutkimuksen mukaan päihde- ja huumetyön merkityksen arvioidaan lisääntyvän kirkon työssä lähivuosina. Tuntuu siltä, että valtio yhä enenevässä määrin luottaa kolmannen sektorin turvaverkkoon ja väistää osin näin omaa vastuutaan. Väliaikainen suhdanneapu on muodostunut pysyväksi.

Arvoisa puhemies! Kristillinen liitto haluaa kohdentaa veroalen nimenomaan pienituloisiin. Tarvittaisiin myös rakenteellista veroremonttia, jossa huomioitaisiin yhden tulonsaajan perhei-

den kohtuuton verorasitus ja heidän panoksensa kotona tapahtuvassa hoivatyössä. Perheverotuksen aloittaminen maksaisi vain noin 400 miljoonaa markkaa ja olisi kannustava sekä oikeudenmukainen signaali perheille. Paras vastalääke syrjäytymisen estämiseksi on perheiden hyvinvointi. Monet vakavat viestit kertovat siitä, etteivät kansantalouden positiiviset mittarit näy perheiden henkisen hyvinvoinnin kasvuna. Pitkäjänteisellä perhepolitiikalla voidaan luoda kehukset turvalliselle ja tasapainoiselle perhe-elämälle. Kristillinen liitto vaaliohjelmassaan korosti muun muassa, että toiselle vanhemmista tulee tarjota työpaikka. Perheiden taloudelliset vaikeudet ja henkinen pahoinvointi heijastuvat lapsiin ja nuoriin, näkyvät kouluissa, sosiaalipuolella niin kuin mielenterveystyönkin puolella. Perheet ovat kuitenkin tulevan polven kasvualusta. Jos hoidamme perheiden selviämistä eheinä, se estää osaltaan tulevaisuuden kehityksen. Nyt voidaan ennalta ehkäisevästi tarttua ongelmiin ja/tai siirtää niitä tuleville vuosille.

Suomi on siis rikkaampi kuin koskaan. Kuinka rikkaaksi meidän vielä pitää tulla, että meillä on varaa auttaa maailman köyhimpiä? Jo vuonna 96 valtioneuvosto teki periaatepäätöksen kehitysyhteistyömäärärahojen nostamisesta 0,4 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Tänä vuonna tuosta tavoitteesta jäädään ja summa hipoo ehdottomasti alarajaksi määriteltyä 0,34:ää prosenttia. Myös näin päin asetetuista tavoitteista olisi hyvä pitää tiukasti kiinni. Suomen tulee reilusti jakaa hyvinvoinnistaan ja kantaa oma vastuunsa maailman hädänalaisimpien auttamiseksi. Kehitysmaiden velkojen anteeksiantoa Jubilee 2000 -riemuvuoden hengessä tulee myös jatkaa.

Arvoisa puhemies! Määräraha-kehkeysten tulee luoda suuntaa tavoitetilaa mutta jättää myös joustavuutta kohdata muuttuvassa ajassa esiin tulevia kipupisteitä. Oikein arvioitujen ja arvoitetujen tarpeiden mukaan mitoitettu rahoitus on edullisempaa kuin raskaiden katastrofien jälkilaskujen hoito. Esimerkiksi yhdenkin huume- nuoren pelastaminen huumekierteeltä on säästöiltään verrattavissa lottovoittoon.

Hallitusohjelmassa on kirjattu tavoitteeksi muun muassa poliisin toimintaedellytysten ja voimavarojen parantaminen. Myös hallituksen hankesalkussa on poliisipalvelujen tarpeiden arviointi. Näistä poliisin määrärahoista, niitten riittävydestä on todella kannettava nyt myös halli-

tuksessa huolta. Tavoitteena tulee olla kansalais-
ten turvallisuus ja hyvinvointi.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Hallitus on asetanut hallitusohjelmassaan tavoitteeksi sosiaalisesti eheän ja oikeudenmukaisen kehityksen. Tässä meillä on se kriteeri, joka ei saa jäädä kuolleeksi kirjaimeksi.

—————

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Anttila.

—————

¹⁵ **Jukka Gustafsson /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä tiedonantomenettely on mielenkiintoinen haaste kansanedustajille ja koko tälle meidän instituutiollemme. Tämä on myös, koen näin, eräänlainen hyppy tuntemattomaan. Luulen näin, että tämän tiedonannon käsittely tältä pohjalta, kuin se meille on annettu, tulee tuottamaan melkoisen pettymyksen valtiovarainministeriölle ja valtiovarainministeri Niinistölle. En usko, että meillä on mitään mahdollisuuksia tämän tiedonannon pohjalta sitoutua millään tavalla budjetin pääluokkiin sen paremmin kuin eri vuosien loppusummiinkaan. Se vaatisi aivan toisen tyyppisen ja perusteellisen käsittelyn, ja niin kuin monien kansanedustajien kanssa olemme keskustelleet, meillä ei ole mitään mahdollisuuksia ruveta käsittelemään eikä ole mitään järkekään käsitellä budjettia kahteen kertaan, kevätalvella kaksi kuukautta ja sitten koko syksy. Suuria linjoja voidaan vetää ja niitä pitääkin vetää.

Puheenvuorossani menen kahteen kolmeen vähän ideologisempaan ja periaatteellisempaan kysymykseen. Lähdän liikkeelle siitä, että meillä Suomessa ylipäätään ajatus valtiosta todellisena yhteisedun ajajana ei ole mikään uusi asia. Myös tässä tiedonantokeskustelussa ja käsittelyssä pitäisi itse asiassa käydä lävitse niitä alueita, joilla julkisen sektori on oman erityisluonteensa vuoksi parempi kuin yksityinen sektori. Nurinkurista on esimerkiksi nyt saneerata Postin ja Tielaitoksen toimintoja vanhojen ahtaiden kannattavuuslaskelmien varassa, kun itse kannattavuuden käsite päinvastoin pitää muuttua sellaiseksi, että yhteiskunnalliset kokonaisvaikutukset tulevat entistä laajemmin mukaan kannattavuusmittarien sisälle.

Tällaisten arviointimenetelmien kehittäminen mielestäni osoittaisi pianikin, että esimerkiksi kuumeisesti saneeratun suomalaisen postilaitoksen toiminta oli varsin järkiperaista monien sellaisten periaatteiden varassa, joista juuri nyt ollaan luopumassa. Vaatimus kaiken yhdenmuikaistamisesta, julkisen toiminnan ohjaamisesta yksityisen yrityksen periaatteitten mukaan on mielestäni täysin väärä, koska silloin hukataan ne julkisen toiminnan erityisluonteen tarjoamat edut, joita niin yksityinen puoli kuin yhteiskuntakin välttämättä tarvitsevat. Moninaisuuden turvaaminen nykyisessä yhteiskunnassa edellyttäisi panostamista julkiseen sektoriin ja sen omiin mahdollisuuksiin.

Arvoisa puhemies! Viime vuosikymmenen aikana Suomen julkista taloutta leikattiin rankalla kädellä vaihtelevin perustein. Ensin leikattiin, koska oltiin ajautumassa lamaan ja valtion paisuvia menoja piti hillitä. Sitten oltiin nousukaudessa ja ollaan nytkin, jolloin suhdannepoliittisista syistä pitää ylikuumenemisen peikon vuoksi vähentää valtion menoja. Nämä perustelut ovatkin jossain määrin hyväksyttäviä, mutta nyt mielestäni ja tässä tiedonannossakin valtiovarainministeriö on keksinyt tai mielestäni aivan liikaa ylikorostaa kiristämisperusteena esimerkiksi väestömme vanhenemista. Itse asiaan on tietysti syytä suhtautua vakavasti, mutta valtiovarainministeriön esittämä ratkaisukeino on vailla perustaa. Uskonkin, että tämänkertainen valtiontalouden kiristämishalu on pääasiassa lähtökohtaisesti psykologinen, psykologis-ideologinen.

On totta, että me kohtaamme seuraavien vuosikymmenten aikana kasvavia menopaineita erityisesti eläke-, sosiaali- ja terveystalouden osalta, ja tähän seikkaan pitää suhtautua vakavasti. Nyt olisi mielestäni perusteltua tarttua lisäresursseihin, ei säästämiseen. Sanon myöskin ääneen, että kysymys on pohjimmiltaan myös moraalinen. Kun me tarkastelemme tämän päivän suomalaista vanhusväestöä, he ovat 1910—1920-luvulla syntyneitä raatajasukupolven isiämme ja äitejämme, jotka ansaitisivat kunnan elämänarvoisen kohtelun vanhainkodeissa, hoitolaitoksissa tai kotona, niin pitkään kuin voisivat olla siellä. Juuri tämän seikan vuoksi olen erittäin huolestunut julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon tilasta. Kansantalous on ollut kasvussa jo kuudetta vuotta, samoin julkisen talouden verotulot, mutta sosiaali- ja terveystalouden voimavarat ovat laskussa.

Vuoden 2000 valtion talousarvioesityksen mukaan tämän sektorin bruttokansantuoteosuus on laskemassa 27 prosenttiin. Suomi onkin vai-pumassa muun muassa terveydenhuollon osalta Italian tasolle, jopa hieman alemmaksikin, kun mittarina ovat terveydenhuollon kokonaiskustannukset per asukas. Uusliberaali valtio Uusi-Seelanti puuskuttaa niskassa. En olisi uskonut tätä, ellen olisi omin silmin käynyt lävitse tilastoja. Suomi kamppailee nyt aivan eri sarjassa kuin pohjoiset hyvinvointivaltiomme ja Keski-Euroopan menestyjämaat. Hyvät kollegat, tällä tiellä Suomesta on tulossa Pohjolan sairas mies, nainenkin. Harmi, ettei valtiovarainministeri Niinistö ole paikalla. Hän kuittaili minulle erään välihuudon johdosta tiettyjä kommentteja, kun itse olin silloin Lempäälässä. Ministeri Niinistö on nyt jossain arvokkaammassa tehtävässä kuin minä silloin.

Se, että otin esille Ruotsin, johtui siitä, että mielestäni meidän pitäisi ottaa oppia enemmän Ruotsista, joka on löytämässä jälleen uuden vaihteen talouteensa laman jälkeen. Ruotsin talouskasvu on 4 prosenttia, työttömyysaste 5,4 prosenttia. Ruotsi lyhentää tänä vuonna valtionvelkaansa 200 miljardia kruunua ja kaiken lisäksi pystyy alentamaan tuloverotustaan, joka on Euroopan huipputasoa. Silti se pystyy huolehtimaan kansalaistensa terveydestä Euroopan keskitasoa paremmin.

Kaikki tämä nousee vielä uuteen valoon, kun kerron, että Ruotsin ikärakenne on sama kuin ennusteiden mukaan tulee olemaan Suomen kymmenen vuoden päästä. Jos Suomella olisi Ruotsin ikärakenne, meillä olisi 32 prosenttia enemmän 75—84-vuotiaita ja peräti 54 prosenttia enemmän yli 85-vuotiaita, jotka suhteellisesti eniten tarvitsevat sosiaali- ja terveydenhoitopalveluita.

Ruotsilla, jota siis sosialidemokraatit johtavat, kuten tiedätte, on ollut siis malttia hoitaa työttömyys ensin kuntoon ja sitten vasta alentaa verotustaan ja supistaa valtion velkataakkaa. Näin on turvattu ja turvataan vanhustenhuolto- ja sairaalapalvelut kaikille tasaveroisesti. Ruotsin esimerkin valossa kysynkin valtiovarainministeri Sauli Niinistöltä: eikö meidänkin pitäisi varautua väestön vanhenemiseen rakentamalla enemmän vanhainkoteja ja palvelukoteja ja lisäämällä näihin henkilökuntaa? Jos terveydenhoito säästetään hengiltä, tulee uusien rakenteiden ulosnostaminen maksamaan tosi paljon, puhumattakaan

siitä inhimillisestä ja moraalisesta kärsimyksestä, jota nyt olemme tuottamassa.

Täällä on keskusteltu jo paljon siitä, miten Suomessa kalliisti koulutettu hoitohenkilökunta hakeutuu Ruotsiin, Norjaan ja Isoon-Britanniaan. Tässä tilanteessa ja logiikassa ei ole mitään järkeä. Nytkin valtiovarainministeriön budjetti-kehysesityksessä sosiaali- ja terveysministeriön määrärahat vähenevät edessä olevina vuosina. Mielestäni valtio ei saa vetäytyä vastuustaan kansalaisten hyvinvoinnista, erityisesti ei vanhusväestön kohdalla.

Arvoisa puhemies! Ei ole kovin viisasta tuijottaa valtion kokonaisuutena yhden tai muutaman vuoden periodilla. Tällainen kameralismi johtaa hyvin nopeasti siihen, että ongelmia siirretään myöhemmäksi ja taas myöhemmäksi, kunnes ne kaatuvat koko laajuudessaan syliin. On tärkeää, että saamme supistettua valtion velkaa ja veronalennuksilla alennettua työttömyyttä. Mutta valtionalouden pelivaraa pitää käyttää myös nyt ja tulevaisuudessa kasvaviin sosiaali- ja terveydenhuollon menoihin tässä ja nyt. Jos me alamme huolehtia väestön ikääntymisestä vasta kymmenen vuoden päästä, ovat valtion menot sitä luokkaa, että siitä tuskin enää selviämme.

Olen sitä mieltä, että tiedonantokeskusteluun on ikään kuin sisäänrakennettuna se, että me tarvitsemme mahdollisesti 2 miljardia vuosituloa enemmän näihin kohteisiin, joista nyt puhiin, mahdollisesti vähän vähemmän, ehkä enemmänkin. Joka tapauksessa on selvää, että näillä kehysraameilla, joita meille nyt tarjotaan, me emme kunniallisesti näistä haasteista tule selviämään.

Arvoisa puhemies! Ajan säästämiseksi — 15 minuuttia on tulossa täyteen — ajattelin käydä toista budjetin keskeistä aluetta syvällisemmin lävitse. Se koskee meidän keski-ikäistä väestöämme ja sen tämänhetkistä koulutustasoa. Myös Oecd:n tutkimukset ovat osoittaneet, että puolelta meidän keski-ikäisestä väestöstämme puuttuu ammatillinen perustutkinto. Kun nyt aivan oikein käymme keskustelua siitä, että meillä on lähivuosina ilmeisesti ihan aito ja oikea työvoimapula, niin eräs tärkeimpiä keinoja vaikuttaa työvoimatilanteeseen ja ennakoita sitä on huolehtia koulutuksellisesti ja sosiaalisesti meidän keski-ikäisestä väestöstämme nyt.

Olen aiemminkin istuntosalissa puhunut siitä, että aikuiskoulutus tulee nostaa siihen arvoon ja merkitykseen, joka sille kuuluu. Erityisesti val-

tio on supistanut esimerkiksi omaehtoisen aikuis-koulutuksen määrärahaa. Se on vuodesta 1977 vähentynyt puolella miljardilla, 500 miljoonalla markalla. En tiedä, ovatko tietoni oikeat, mutta käytäväpuheina olen kuullut, että nyt tulossa olevassa kehyksessä on entisestään yli 200 miljoo-nalla markalla vähennetty ammatillisen aikuis-koulutuksen määrärahoja. Tämä on luonnoton, järkyttävä tilanne ja kehitys, jos näin. (Ed. Markkula: Kuka se opetusministeri on?) — Yhtä hyvin voisin huutaa sinne, kuka on valtiovarainministeri. Tiedossani nimittäin on, että ainakin ope-tusministeri Rask on halunnut ja haluaa, että tä-hän asiaan puututaan ja saadaan korjaus. Tässä mielessä arvostamani kansanedustaja Markku-lan välihuuto on sarjassamme "lähestyvän vii- konlopun lapsuksia": ei jaksakaan enää ihan loppuun asti ajatella, mitä välihuutoja huutelee.

Eli summa summarum, meillä on tämän tyyppi-siä tarpeita, kohteita ja kipupisteitä, joista var-maan ed. Markkulan ja tämän hyvin valistuneen kuulijakunnan kanssa voimme olla samaa mieltä. Kun tiedonantoa nyt ruvetaan käsittelemään, vaikkakin yleispiirteisesti, valtiovarainva-liokunnassa, niin mielestäni sosiaali- ja terveys-huollon ja eräisiin koulutuspolitiikan ongelma-kohtiin tulee hyvin voimakkaalla käsialalla puut-tua.

Ensimmäinen varapuhemies: Ed. Mauri Salo on poissa. Ed. Kuosmanen, seuraava puheenvuo-ro. — Tähän väliin totean, että puhemiesneuvos-ton suositus puheenvuoron pituudeksi on 10 mi-nuuttia.

¹⁶ **Pekka Kuosmanen /kok:** Arvoisa rouva pu-hemies! Hallitus on sopinut valtion määräraha-kehityksistä neljälle seuraavalle vuodelle. Valtionta-louden menoissa pystytään lähivuosina pysymään tiukoissa kehyksissä. Ensi vuoden meno-kehitys on 193,8 miljardia markkaa. Seuraavina vuosina menokehitys jonkin verran nousee. Vuon-na 2004 se kuitenkin laskee 193,1 miljardiin markkaan. Kehykset on laskettu vuoden 2001 hinta- ja kustannustasossa.

Valtiontalouden tavoitteena on jatkaa vakaan kehityksen ja johdonmukaisen rakennemuutoksen talouspolitiikkaa. Tämä tarkoittaa sitä, että valtion menot pysyvät lähivuosina tiukoissa lin-joissa ja raameissa. Tulevaisuudessa väestöra-kenteen muutos väistämättä lisää julkisen sekto-rin menoja ja valtion velka rajoittaa omalta osal-

taan budjettia. Lisäksi on luotava edellytyksiä hallitusohjelman mukaisten verokevennysten to-teuttamiselle ja on turvattava talouspolitiikan riittävä liikkumavara myös suhdannekehityksen muuttuessa epäsuotuisemmaksi. Talouden tasa-painoisen kehityksen turvaaminen nykyoloissa on pitkälti finanssipolitiikan ja työmarkkinapoliitiikan varassa. Euroympäristössä niihin kohdis-tuu hyvin suuria vaatimuksia.

Määrärahakehysten pohjana on tämän hetken taloudellinen tilanne ja talouden tulevat odotuk-set. Talouden jo kuusi vuotta kestänyt vahva kasvu jatkuu. Siksi ylikuumenemisen riski kasvaa entisestään. Erityisen huolestuttavaa on kehitys asunto- ja osakemarkkinoilla. Se minusta alkaa jo uhkaavasti muistuttaa 1980-luvun loppua, talouden ylikuumenemismuutosta.

Ylikuumenemistä aiemmin hillinneet kotimaiset rahamarkkinareaktiot ovat poistuneet käytös-tä euroalueen myötä. Yhteisen rahan vuoksi ei synny vastavaikutusta talouden ylikuumenemies-sä, koska korot eivät reagoi kehitykseen. Korko-tason ja euron kurssimuutokset heijastelevat ta-louskehitystä koko euroalueella. Vaikka työpaik-kojen määrä on talouskasvun myötä lisääntynyt, on työttömyysaste mielestäni edelleen liian kor-kea. Suomen työllisyys- ja taloustilannetta ei voi-da parantaa ilman palvelusektorin nopeaa ja voi-makasta kehittämistä sekä työelämän rakenteelli-sia uudistuksia.

Työelämän joustojen lisääminen on välttämä-töntä. Työllistäminen ja työllistymiskynnyksien madaltaminen onnistuu vain, jos eri tahot kyke-nevät luopumaan vanhoista periaatteellisista kannoistaan. Paikallista sopimista työpaikoilla ja työajan joustavuutta on ehdottomasti lisättävä. Työntekijän ja työnantajan edut huomioon otta-vat joustot palvelevat koko yrityksen menesty-mistä ja näin myös koko työllisyyttä.

Pk-yritysten kehittämissäpolitiikalla onkin py-rittävä alueiden elinkeinorakenteen monipuolis-tamiseen ja elinkeino-olojen, erityisesti tuotan-on, keskittämiseen sekä pk-yritysten yleisten toimintapuitteiden parantamiseen. Pienten yri-tysten näkökulmasta toimintaympäristö on hy-vin usein turhan monimutkainen ja edellyttää eri-tysisosaamista. Työnantajamaksu-byrokratiaa on-kin kevennettävä. Keventämisen kohteena tulee olla kaikkien työnantajan ominaisuudessa mak-settavien sosiaalivakuutusten, ennakonpidätys-ten ja yritysten tuloverojen sekä arvonnäkövero-

tuksen. Mielestäni byrokratian keventämisen toteuttamiseen tulee meidän mennä heti.

Ensi vuoden kehysratkaisu vastaa hallitusohjelman kirjausta, jossa sovittiin, että valtion menot jäädytetään reaalisesti vuoden 1999 talousarvion menotasolle. Finanssipolitiikkaa on kuitenkin ensi vuonna kiristettävä hieman vähemmän kuin tänä vuonna. Kehyspäätöksen mukaisen valtion rahoitusylijäämän suhteessa bruttokansantuotteeseen arvioidaan nousevan kuluvan vuoden 0,6 prosentista 1,4 prosenttiin vuonna 2001.

Valtion toimien lasketaan vahvistavan kansantaloutta ensi vuonna nettomääräisesti laskentatavasta riippuen 1—1,5 miljardilla markalla. Kuntien valtionosuuksia lisätään puolella lakisääteisestä valtion ja kuntien välisen kustannusjaon muutoksesta vuonna 2001. Toinen puolisko tarkistetaan ja toteutetaan vuosina 2002 ja 2003. Valtionosuuksia korotetaan lisäksi puolella täyden indeksikorotuksen määrästä. Kuluvan vuoden lisätalousarvion esitetään kuntien harkinnanvaraisen avustusten väliaikaista lisäämistä 100 miljoonalla markalla.

Kuntatalouden kehitys ei ole riippuvainen pelkästään valtion toimenpiteistä. Tarvitaan myös kuntien omaa toimeliaisuutta, aktiivista elinkeinopolitiikkaa, alue- ja rakennepoliittisten ohjelmien tehokkuutta sekä ennen kaikkea pitkäjänteistä suunnitelmallisuutta.

Arvoisa rouva puhemies! Hyvinä aikoina on luotava tilaa heikommille suhdanteille ja kestäväälle hyvinvoinnille.

17 Susanna Huovinen /sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen tiedonanto määräraha-kehkeyksistä on historiallinen, ensimmäinen laatuaan. Itse asiassa kummastelin, miksei tällaista menettelyä ole aikaisemmin eduskunnassa ollut. Mielestäni siinä on jotain outoa, jollei yleiselle taloudenpidon linjalle tai ministeriöiden seuraavan vuoden raameille haeta poliittista linjausta eduskunnalta. Varmasti on niitä, jotka ajattelevat, että hallituksen linjoitukset riittävät. Minä en kuulu tähän porukkaan.

En kuulu myöskään siihen porukkaan, joka uskoo, että tällä uudella menettelyllä laitetaan raamit eduskunnan kaulaan ja näin sidotaan meidän edustajien kädet jo syksyn budjettikäsittelyä ajatellen. Toivon vain, ettei tästä uudesta menettelystä muodostu sellaista mallia, että puhumme samat asiat kahteen kertaan, ensin näin keväällä

ja sitten toistamiseen syksyllä. Siksi en ainakaan itse omassa puheenvuorossani mene lainkaan siihen puheenvuoroon, jonka aion pitää syksyllä ja jossa korostan asioita ministeriöiden menokehysten sisällä. Nyt yritän puhua yleisestä taloudellisesta tilanteesta, siitä, miten varaudumme isoihin tulevaisuuden haasteisiin, kuten väestön ikääntymiseen, sekä siitä, miten tämä koko budjettivalmistelu saataisiin vieläkin toimivammaksi.

Arvoisa puhemies! Aloitan viimeksi mainitsemastani asiasta eli budjetin tekemisen kehittämisestä. Olin vähän hämmästynyt siitä, että ministeri Niinistö esittelypuheenvuorossaan sanoi, että ministeriöt eivät omista kehyksistään mielellään anna myöten. No, eivät varmasti annakaan. Itse asiassa ministerien ja ministeriöiden virkamiesten vastuulla on puolustaa oman hallinnon alan linjauksia ja tavoitteita vaikka viimeiseen saakka. He tuntevat omat alansa ja osaavat tuoda niistä esiin tarpeelliset menokohteet, joita varmasti riittää.

Mutta mielestäni juuri valtiovarainministeriön vastuulla on toimia paitsi kirstunvartijana ja tiukasta talouden linjasta saarnaavana ministeriönä myös nähdä kokonaisuuksia, aivan kuten eduskunnankin. Tällä vuoden pienellä ja vaatimattomalla valtiopäiväkokemuksella rohkenen sanoa, että valtiovarainministeriö on hoitanut ensimmäisen eli kirstunvartijan roolinsa erittäinkin hyvin, mutta kokonaisuuksien näkemisessä olisi vielä toivomisen varaa. Ei kai tulevaisuutta voi suunnitella siten, että kun ministeriö on saanut tietyn summan edellisenä vuonna ja kymmenen vuotta ennen sitä, niin se saa suunnilleen saman summan myös tulevana vuonna. Tällainen kuva saattoi joillekin meistä jäädä tuosta ministeri Niinistön huomautuksesta. Ei tulevaisuuden suunnittelu saa mielestäni olla tuollaisella pohjalla, vaan tarvitaan linjauksia sen suhteen, mitä kohtaa milloinkin pitää vahvistaa, jotta yhteiskunta selviää vähimmillä kolhuilla tulevasta kuopista. Enkä tällä nyt todellakaan tarkoita sitä, että vuosittaisten budjettien tulisi heittelehtiä päättömästi, vaan tarkoitan pitkän aikavälin näkemyksellisyttä ja rohkeutta panostaa johonkin osa-alueeseen toista enemmän.

Vaikka valtiovarainministeriön rooli onkin mielestäni ollut linjausten ja näkemyksellisyyden sijasta enemmänkin mahdollisimman vähän kaikille -linja, on sieltä kuitenkin erotettavissa esimerkiksi rohkea ja uutta jo paljon luonutkin

panostus uuden teknologian kehittelyyn ja yritysten synnyttämiseen. Jäänkin mielenkiinnolla odottamaan, milloin on peruskoulutukseen ja perushyvinvointipalveluihin satsaamisen vuoro.

Välillä tuntuu, että meidän korkeatasoista hyvinvointiyhteiskuntaamme ei nähdä tällaisten satsausten tai panostusten arvoisena, vaan aina pitää olla jotain kamalan uutta ja hienoa ennen kuin siihen voidaan ajatella laitettavaksi kiinni yhteisiä veromarkkoja. Kuitenkin tässä kohtaa olisi hyvä muistaa, että kun kysytään kansalaisilta, mihin he ensisijaisesti haluavat veromarkkojensa menevän, niin pääsääntöisesti vastauksena saamme, että hyvinvointipalveluihin, ihan niihin perusjuttuihin.

Konkreettisenä esimerkkinä tällaisesta hyvinvointiyhteiskuntaan satsaamisen kammoksumisesta käy ehkä sellainen tilanne, jossa sain tilaisuuden kysyä eräältä valtiovarainministeriön johtavalta virkamieheltä, miten menokehyksissä nyt todella varaudutaan maamme tulevaan jyrkkään demografiseen muutokseen eli siihen, että ikärakenne edelleen vinoutuu ja väestö ikääntyy. Yritin antaa vähän vinkkiä siitä, mitä tarkoitin, sanomalla, että eikö nyt jo voisi satsata esimerkiksi asuntojen muuttamiseen sellaisiksi, että niissä voi liikkua pyörätuolilla ja että niissä on tilava hissi. Tällaisissa asunnoissahan tulevaisuuden vanhukset voivat elää mahdollisimman pitkään omaehtoisesti. Tämä olisi paitsi inhimillisesti katsoen paras vaihtoehto myös taloudellisesti kannattavin, koska laitoksiin sijoittaminen on aina kalliimpaa. Sain vastaukseksi, että ikärakenteen muutokseen suhtaudutaan ja varaudutaan siten, että maksetaan velkaa.

Arvoisa puhemies! Nuoremman sukupolven edustajana olen tietysti sitä mieltä, että velkaa kannattaa ja pitääkin maksaa, varsinkin kun tiedämme, miten kalliiksi meille tulee näiden korkojen maksaminen. Velka ei kuitenkaan ole eikä saa olla kaikki kaikessa. Suomella menee muihin Emu-maihinkin verrattuna kohtalaisesti tämän paljon puhutun velan suhteen. Velkaa meillä tulee aina olemaan, mutta mielestäni voimme olla todella tyytyväisiä siitä, että meidän velkamme on kiinni hyvissä asioissa: laadukkaissa, kaikille suunnatuissa, kansalaisten arvostamissa palveluissa sekä kohtalaisessa kunnossa olevassa infrastruktuurissa.

Tiedämme jo nyt, niin kuin tiedonannossakin todetaan, että ikääntymisestä aiheutuvat rasitteet veroasteeseen ja hyvinvointipalveluihin ovat hy-

vin suuret. Tulevaisuudessakin tulee muuten lama-aikoja, jolloin olisi hyvä olla takataskussa jotakin pelivaraa. Mutta näyttää siltä, että valtio myy kaiken omaisuuden, nyt ehkä ylimääräiseltäkin tuntuvan omaisuutensa, ja miksi? No siksi, että siitä saa nyt hyvät rahat, joilla voidaan lyhentää velkaa. Mutta mistä me voimme tietää, millaiset tuotot näistä valtionyhtiöistä tulevaisuudessa olisimme saaneet? Se jäänee kysymysmerkiksi ikuisiksi ajoiksi.

Nyt myytävän omaisuuden tuotosta ainakin osa on ehdottomasti suunnattava hyvinvointipalveluiden kehittämiseen sille tasolle, jonka tarvitsemme hoitaaksemme tulevaisuudessa suuren ikääntyneiden joukon. Voi siis hyvällä syyllä kysyä, mitähän se minun sukupolveni myy selvittää tulevaisuuden lama-ajoista, kun veroprosentinkin tuolloin on ennustettu olevan jo äärimmilleen venytetty. Oikeutettu kysymys on: Miten selviämme tuolloin? Siksi pelkkään velanmaksuun keskittyvä toimintalinja nyt on väärä myös tulevaisuuden kannalta.

Arvoisa puhemies! On hyvä keskustella mää-
räräyhäkehyksistä eduskunnassa nyt keväällä, jota eduskunnan mielipide kuullaan valtiovarainministeriössä jo valmisteluvaiheessa. Mutta tärkeä kysymys on: Kuuluuko se sinne täältä asti? Tähän viittasi myös ed. Aula puheenvuorossaan aivan keskustelun alkupuolella. Ja vielä tärkeämpi kysymys on: Kuullaanko se siellä ministeriössä ja otetaanko se siellä huomioon? Ja tärkein kysymys on: Näemmekö me näitä hyvin moninaisia ja erilaisia ajatuksiamme siinä ehdotuksessa, jonka syksyllä saamme eteemme? Kaikkea ei tietenkään voi ottaa huomioon, mutta kieltämättä mukava olisi, jos edes jollakin tavalla syksyn esittelypuheenvuorossa viitattaisiin täällä nyt käytyyn keskusteluun ja kerrottaisiin, mitä on otettu huomioon ja mitä ei. Tulisi myös käydä ilmi, mistä syystä tai millä perusteella näitä valintoja eri asioiden suhteen on tehty. Toivon, että tämä viesti kuullaan myös ministeriössä, koska nyt linjaamme samalla myös sitä, millaiseksi käytäntö kehyskeskusteluasiassa muotoutuu.

Niinpä, puhemies, lopetankin huhuiluun: eduskunta täällä, kuuleeko valtiovarainministeriö siellä?

18 **Matti Väistö / kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Huovisen puheenvuoro oli mielenkiintoinen ja optimistinen, optimistinen siinä mielessä, että eduskunta voisi tai halli-

tus sallisi eduskunnan kovinkaan paljon poiketa syksyn budjettikäsittelyn yhteydessä siitä kehystasosta, joka nyt on täällä käsillä. Tietysti olisi mukavaa, että me täällä voisimme jo nyt linjata ja lisätä, mutta näyttää ainakin valtiovarainministeri Niinistön puheenvuorosta päätellen siltä, että nämä summat on tarkoitus täällä nyt sitoa aika lailla tarkkaan eikä syksyllä enää juurikaan siten, kun budjettiesitys tänne tulee, ole liikkumavaraa. Nyt ei nähdä näiden numeroiden taakse, mitä kehysten sisällä on. Minusta tämä on aikamoinen ongelma, enkä usko, että valtiovarainvaliokunnalla budjettikäsittelyn yhteydessä on kovin paljon edellytyksiä sinne numeroiden taakse kurkistaakaan.

19 Susanna Huovinen /sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Väistölle vastaan ehkä sen verran, että minä olen ikuinen optimisti ja haluan uskoa, että tässäkin asiassa se todella pätee ja myös näkyy. Meillä on eri käsitys tästä asiasta. Kun ollaan uudessa tilanteessa, kun tämä on uusi historiallinen tilanne, että me saamme kehkeykset tänne keskusteluun, todellakin toivon, että viesti nyt kantautuu valtiovarainministeriöön. Toki minullakin on omat epäilykseni asiassa, mutta ainakin tässä vaiheessa, kun olemme ensimmäistä kertaa asian äärellä, saa varmasti suhtautua aika optimistisestikin.

20 Esko Kurvinen /kok: Arvoisa rouva puhemies! Ensi vuoden tulo- ja menoarvion menokehysten loppusumma, 193,8 miljardia markkaa, noudattaa aivan oikein kestäväää finanssipolitiikkaa, jossa otetaan huomioon ei vain tämä päivä vaan myös tulevat vuodet. Elämme parhaillaan seitsemättä peräkkäistä talouden kasvuvuotta. Useat tutkimuslaitokset ennustavat loppuvuodeksi edelleen kiihtyvää kasvua. Valtiovarainministeriön omakin ennuste on 4,7 prosentin kasvu kuluvalle vuodelle.

Kasvuvuodet ovat seurausta viisaasta ja vastuullisesta talouspolitiikasta. Yksi tärkeimmistä tekijöistä on Suomen liittyminen Emuun ensimmäisten joukossa. Toisaalta Emu-ratkaisu edellyttää jatkossakin kurinalaista ja maltillista politiikkaa sekä julkisessa taloudessa että työmarkkinoilla. Asian merkitys korostuu erityisesti noususuhdannetilanteessa. Talouden ylikuumenemisesta on kuitenkin tällä hetkellä jo merkkejä, onneksi vielä hyvin vähän. Useilla aloilla vallitseva työvoimapula, lisääntyvä luotonotto ja pörssin

huima nousu yhdistettynä orastavaan inflaation kasvuun muistuttavat 80-luvun ajasta ennen lamaa.

Tätä taustaa vasten menokeyhksen loppusumma voisi olla hallituksen esitystä pienempikin. Nousukauden huipulla tulisi erityisesti harkita, onko nyt oikea aika tehdä julkisia investointeja vai myöhemmin siinä vaiheessa, kun suhdannehuippu on taitunut ja on käännytty laskuun. Valtion menojen nousemiseen nykyiselle tasolle on monta tekijää, mutta ratkaisevasti kehkeyksen on vaikuttanut velanhoitokustannusten lisäksi tulonsiirtojen voimakas kasvu. Ongelman ratkaisu edellyttää toimenpiteitä, joilla lisätään työikäiselle väestölle maksettavien erilaisten tulonsiirtojen vastikkeellisuutta. Tämä työ voitaisiin aloittaa jo ensi vuoden talousarvion laatimisen yhteydessä.

Hallituspuolueiden eduskuntaryhmät ovat hyväksyneet hallitusohjelman, jonka mukaan valtion menot jäädytetään reaalisesti vuoden 1999 budjetin menotasoon. Viime syksynä hallituspuolueiden eduskuntaryhmät sitoutuivat lisäksi siihen, ettei syntyneitä säästöjä käytetä menojen lisäämiseen. Paras investointi tulevaisuuteen onkin pienentää korkomenoja, joiden vaikutus näkyy ja kertautuu tulevien vuosien talousarvioissa lisästen varoja varsinaiseen toimintaan ja investointiin. Jotta eduskunnalla olisi tosiasialliset mahdollisuudet etsiä painopisteitä ja arvotuksia menokeyhksen sisällä yli sektoriministeriöiden pääluokkien, myös hallituksen tulisi käydä kehysneuvottelut ministeriöiden välisinä siten, että painotukset ja vaihtoehdot esitettäisiin ja tehtäisiin myös ministeriöiden välillä eikä ainoastaan sisällä. Auttaisikohan menetelmän kehittämisessä hallinnon uudistamisen vauhdittaminen ministeriö- ja keskusvirastotasolla?

Arvoisa puhemies! Kuten edellä sanotusta käy ilmi, kannatan tässä tilanteessa tiukkaa budjettikuria, mutta toisaalta olen sitä mieltä, että summittaisella kiristämisellä ei saa vaarantaa tulevien vuosien menestymisen mahdollisuuksia. Koulutuksen ja tutkimuksen merkitys Suomen kilpailukyvyyn kannalta korostuu entisestään tulevaisuudessa. Osaamiseen, tutkimiseen ja tuotekehitykseen panostamista on jatkettava myös valtion toimesta. Tämä tarkoittaa sitä, että yliopistojen ja tutkimuslaitosten toimintaedellytykset on turvattava riittävästi.

Verotuksen keventämistarve on entistäkin ajankohtaisempi. Verorasitus on maassamme

maailman huippuluokkaa. Onneksi talouden noususuhdanteen ja järkevän verouudistuksen seurauksena yritysten maksamat verotuotot ovat kasvaneet kuusinkertaisiksi siitä, mitä ne olivat vuosikymmen sitten, ja ovat tänä päivänä merkittävä tulo yhteiskunnalle. Hallitusohjelmassa oleva 10—11 miljardin verokevennys hallituskauden aikana on suunnattava osaksi yritysten maksamien palkkojen sivukulujen alentamiseen ja pääosiltaan ansiotuloverotuksen alentamiseen kaikissa tuloluokissa.

Työllisyyden ja yrittäjyyden parantamiseksi on välttämätöntä jatkaa myös verokiilan pienentämistä. Verotuksen ja sosiaaliturvan kehittämistä entistä kannustavampaan suuntaan on jatkettava siten, että työn tekeminen, yrittäminen ja opiskelu ovat aina joutenolona kannattavampia.

Elinkeinoelämän perustaa on myös vahvistettava ja laajennettava. Useiden tutkimusten mukaan Suomessa on suhteessa väestömäärään vähiten yrityksiä Euroopassa. Panostamalla osaamiseen ja yrittäjyyteen saadaan maahamme sekä uusia yrityksiä että nykyisiin yrityksiin lisää työpaikkoja, joilla osaltaan ollaan varmistamassa talouden myönteistä kehitystä myös jatkossa. Suomen tulevaisuus riippuu myös siitä, näkevätkö yritykset Suomen kansainvälistyneessä toimintaympäristössä houkuttelevana sijoituspaikkana.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelman kirjausta tavoitteesta valtion reaaliomenojen jädtyttämisestä vuoden 1999 tasolle tulee pitää kiinni. Eduskunnan tulee sitoutua noudattamaan tiukkaa talouspolitiikkaa. Hallituksen tulee kuitenkin muistaa, että eduskunnalla on yhä budjettilvalta. Luottamuslauseäänestys ja sitoutuminen kehyksiin eivät saa merkitä sitä, ettei budjetin painopisteisiin voitaisi talousarvion sisällä vielä syksyllä vaikuttaa. Kehyskeskustelun tarkoituksena tulee olla keskittyminen suuriin linjoihin.

²¹ **Markku Markkula /kok:** Arvoisa puhemies! Tämä tiedonanto on todella tärkeä asiakirja. Toki minäkin olisin toivonut, että se olisi sisältänyt enemmän myös politiikan sisällöllisiä painotuksia, niitä arvovalintoja, joilla Suomi rakentaa tulevaisuuttaan. Mutta varmasti tämä lähetekeskustelu antaa eväitä siitä, millaiseksi tätä kehysbudjetointia tulevina vuosina kehitetään.

Suomen valtion liiallinen velkaantuminen on pakottanut myös kansanedustajat pohtimaan keinoja ja edistämään uusia yhteiskunnallisia innovaatioita, joilla julkinen talous tervehdytetään.

On hyvä, että lähes jokainen tähän keskusteluun osallistunut kansanedustaja on antanut tukensa ministeri Niinistön esittämälle tulevaisuuspaketille. Korostan, että velan lyhentäminen ei riitä. On osattava ja uskallettava sijoittaa tulevaisuuteen siten, että yritystoiminnan ja uusien työpaikkojen synnyn edellytykset paranevat.

Suomi on uudistumassa rakenteellisesti uudelle vuosituhannele. Vuosituhannen vaihteessa perusteellisuuden ja maatalouden Suomi on kasvavassa todelliseksi tietoyhteiskunnaksi, todelliseksi osaamisyhteiskunnaksi ensimmäisten maiden joukossa. Mahdollisuuksien täysimääräinen hyödyntäminen ja kasvun haitallisten ilmiöiden minimoiminen edellyttävät, että kasvukeskuksia vahvistetaan alueellisesti.

Mitkä ovat sitten ne avainmenestystekijät, joita myös kasvukeskuspolitiikassa pitäisi noudattaa? Ensinnäkin osaaminen ja siinä erityisesti innovatiivisuus, toiseksi yrittäminen ja siinä erityisesti sähköinen verkostoituminen ja mobiiliverkostoituminen ja kolmanneksi yhteistyö ja siinä erityisesti yhdessä oppiminen ja yhdessä tekeminen. Nämä ovat menestystekijät, joiden mukaan myös aluepolitiikkaa mielestäni tulevaisuudessa pitää ehdottomasti hoitaa.

Tähän aluepoliittiseen ajatteluun kuuluu ehdottomasti se, että nykyajan koulutetut ja vaativaiset ihmiset itse valitsevat sen seutukunnan, missä haluavat perheineen elää ja kasvattaa lapsensa. Yritykset puolestaan perustavat toimipaikkansa sinne, missä on osaajia. Valtion puolestaan on panostettava erityisesti yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toimintaan ja näin vahvistettava kasvukeskusten ja niiden lähialueiden mahdollisuuksia toimia terveen yritystoiminnan kasvualustana.

Kuntien roolina on pitää huolta siitä, että asumiseen ja arkielämään liittyvät palvelut ovat korkeatasoisia ja helposti saatavilla. Tarvitaan kunnollinen päivähoito, tarvitaan korkeatasoisia kouluja, lapsille virikkeisiä iltapäiväkerhoja ja monipuolisia harrastusmahdollisuuksia sekä elävää kulttuuria. Jos vielä ympärillä on ainutlaatuisen luonto, niin kuin lähes kaikkialla Suomessa on tilanne, kaikki kasvukeskusten edellytykset ovat olemassa.

Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistö nosti tiedonantoa esitellessään Suomelle mielenkiintoisiksi vertailumaiksi Hollannin ja Tanskan. Meidän myös täällä eduskunnassa tulisi tähänastista syvällisemmin paneutua kansainväliseen

vertailuun, siis syvälliseen bench marking -toimintaan.

Haluan lisätä noiden maiden joukkoon Irlannin ja aivan erityisesti siinä mielessä, että Irlannissa on viime vuosina todella tehty merkittävää uusien työpaikkojen syntyä edistävää politiikkaa. Tämä näkyy myös heidän työmarkkinoiltaan. Niinpä Irlannin hallitus on vastikään hyväksynyt työmarkkinoilla syntyneen neuvottelutuloksen, jonka perusteella siellä palkkoja korotetaan seuraavien 33 kuukauden aikana 16 prosenttia, mikä ylittää selvästi edellisen joulukuun lopussa päättyneen kolmevuotisen sopimuskauden sopimuskorotukset. Tämän lisäksi Irlannissa hallitus lupautuu leikkaamaan veroja sopimuskauden aikana 11,5 miljardia markkaa. Ansioiden arvioidaan täten nousevan sopimuskauden aikana palkankorotusten ja veroleikkausten yhteisvaikutuksesta 26 prosenttia. On hyvä meidänkin Suomessa mennä pintaa syvemmälle niihin rakenteellisiin kysymyksiin, joilla tämän tyyppisiä ratkaisuja Irlannissa on aikaansaatu, ei niin, että omissimme kaikki niistä ratkaisuisista tänne, mutta voimme todella oppia paljon.

Tässä tiedonannossa olisi tullut mielestäni sitoutua vastaamaan nyt toteutettua selkeämmin tietoyhteiskunnan haasteisiin. Suomi on 90-luvun ajan rakentanut kansallista strategiaansa tiedon ja osaamisen perustalle. Nykyisessä hallitusohjelmassa sitoudutaan jatkamaan strategiaa toteamalla, että Suomen ja suomalaisten tulevaisuus riippuu vahvasti osaamisesta, kyvystä hyödyntää osaamista ja luoda uusia innovaatioita. Koko väestön osaamistason nostaminen tukee sekä Suomen kilpailukykyä että kehittymistä sivistyskansana. Totean, että Suomi on noudattanut pitkäjänteisesti yhtenäistä tietoon ja taitoon perustuvaa politiikkaa. Talous on kehittynyt korkeasti koulutettujen, osaavien ihmisten varassa. Monet kansainväliset vertailut osoittavat valitun linjan menestykselliseksi.

Kiinnitän huomiota asiaan, joka jo tässä menoehyksessä olisi tullut hoitaa kuntoon. Tämä asia on yliopistojen perusrahoitus. Vastikään työnsä jättänyt opetusministeriön asettama työryhmä teki varsin selkeän katsauksen yliopistojen toimintamenomäärärahojen kehitykseen vuosikymmenen aikana. Työryhmän raportin mukaan yliopistojen toimintamenorahoitus pieneni lamavuosina 93—94 reaalisesti noin 430 miljoonaa markkaa, joka on lähes 9 prosenttia vuoden 92 tasosta. Palaaminen vuoden 92 tasolle on kes-

tänyt koko 90-luvun. Samaan aikaan opiskelija- ja tutkintomäärät ovat nousseet voimakkaasti. Kokonaisopiskelijamäärän suhteen rahat ovat pienentyneet 22 prosenttia.

Opiskelijamäärä ei tietenkään ole kovin luotettava mittari, sillä huomattava osa läsnäolevista opiskelijoista käy ainakin osan ajasta työssä. Mutta kun raha suhteutetaan vuotuisen uusien opiskelijoiden ja suoritettujen tutkintojen määrään, kehitys käy vakuuttavasti ilmi. Uusien opiskelijoiden määrän suhteen määräraha on vähentynyt 12 prosenttia, suoritettujen tutkintojen suhteen jopa 28 prosenttia, ja lisäksi kansainvälinen vertailu osoittaa, että Suomessa panostus yliopisto-opiskelijaa kohti on ollut Oecd-maiden alimpia koko 90-luvun. Totean, että yliopistojen perusrahoituksessa on suuruusluokaltaan miljardin markan vaje. Esitän seuraavassa vielä perustellun esimerkin tästä asiasta.

Yliopistojen rahoitus on jäänyt jälkeen opiskelijamäärien kasvusta ja yhteiskunnan rakenteen muutoksista. Tilanne on heikoin tekniikan alalla, jolla opiskelijoiden lisäys on suurin. Vaje johtuu osaltaan painokertoimista, joita opetusministeriö käyttää määrärahojen jaossa korkeakoulujen, siis yliopistojen kesken. Tekniikan painokerroin on samaa luokkaa kuin humanististen tieteiden, lääketieteen kerroin on lähes kaksinkertainen ja teatteritaitteen yli kolminkertainen. Tekniikan kerroin ei ota riittävästi huomioon perusopetus- ja tutkimuslaboratorioiden kustannuksia. Tekniikan ja lääketieteen tulisi ehdottomasti olla samanarvoisia.

Teknillisten korkeakoulujen ja tiedekuntien perusrahoituksen vaje on johtanut siihen, että esimerkiksi Ruotsissa Kungliga Tekniska Högskolanin budjettivarat ovat 2,5-kertaiset saman suuruisen Teknillisen korkeakoulun budjettivaroihin verrattuna. Erityisen vaikea tilanne on vieden kasvualueella, tietoliikenteessä ja tietotekniikassa. Opiskelijamäärät ovat lyhyessä ajassa kaksinkertaistuneet. Tähän saakka on selvitty innostuksella ja talkoohengellä, mutta nyt opetus uhkaa romahtaa. Korostan, arvoisa puhemies, että Suomen kilpailukyvyyn ylläpitäminen edellyttää selvää lisäpanostusta tekniikan korkeakouluopetukseen ja perustutkimuksen resursseihin. Vain siten turvataan odotettu kansantulon kasvu ja hyvinvoinnin tulevaisuus.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean ed. Gustafssonille, että aikuisten omaehtoinen ammatillinen koulutus on niin tärkeä kansallisen osaa-

mispolitiikan perusta, että sitä ei saa romuttaa. Aikuisten, niin työelämässä olevien kuin muidenkin, opilliseen sivistykseen on luotava uusi vahva kansallinen kaiken kattava toimintamalli. Antakaamme me täältä eduskunnasta viesti ministeri Raskille, että hänen tulee ministeriönsä raamin sisällä turvata omaehtoisen ammatillisen aikuiskoulutuksen määrärahan säilyminen vähintään tämänvuotisella tasolla myös lähivuodet.

²² **Pertti Turtiainen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni valtioneuvoston tiedonanto määrärahahekyksistä on taitavan taktinen hallituspuolueiden jäsenten ruodussa pitäminen, kun varsinaista vuoden talousarviota sisällöllisesti eri tahoilla käsitellään. Hyvä asia on kuitenkin se, että ainakin valiokunnissa pääsemme keskustelemaan sisällöstä ja ottamaan kantaa kehyksiin hiukan enemmän kuin tässä tyhjässä salissa käytävässä puheruletissa.

Joissakin puheenvuoroissa on ihmetelty esitystä raamibudjetoinnin tarkoituksenmukaisuudesta. Toisaalta on pidetty historiallisena ja hyvänä, että näin budjettia käsitellään.

Jo viime keväänä eduskunnassa keskusteltiin valmiuksista raamibudjettiajatteluun ja -käsitteilyyn, jolle tuli monelta taholta valmiuksia. Nyt meillä on budjettiraamit sitten käsitellyssä, ja osoittautuu, että meillä edustajilla on varsin rajallinen mahdollisuus sisältökeskusteluun toisin kuin esimerkiksi kuntien raamibudjettikäsitteilyssä, joissa on yhtenä merkittävänä elementtinä tietynlainen joustavuus, jos vain poliittista yhteisymmärrystä löytyy. Kunnissa ei hallitus närkästy, vaikka valtuusto esityksiä muuttaisikin ja ottaisi vastuun sen toteuttamisesta kaikilta osin. Toisin on täällä eduskunnassa, mistä meillä on konkreettinen esimerkki: tämän vuoden budjetin käsittelyn kohdalla tehdyt poikkeamat hallituksen esitykseen nähden, seurauksena nyt käsitteillä oleva raami, jota ei saa missään tapauksessa piiruakaan kasvattaa. Esityshän lähtee tiukasta 193,8 miljardin loppusummasta, josta on mahdoton sanoa kohdentamismielessä juuri mitään. Näkemystä ei ainakaan minulla ole.

Hallinnonaloitain määrärahojen uudelleenjako on tietenkin tämän esityksen puitteissa mahdollista. Se pohjautuisi suurelta osin arvioihin ja tarpeisiin, joita täällä eri yhteyksissä on hyvin paljon esitetty. Tähän liittyen nostaisin esille ulkoasiainministeriön taas kerran, kuten olen usean kerran tehnyt. Eikö siltä alueelta löydy meno-

jen supistamismahdollisuuksia toimintojen uudelleenjärjestelyjen kautta ja lähetystörakenteen saattamiseksi aikaa vastaavaksi eli enemmän Pohjoismaiden yhteisiä edustustoja ja kunniakonsuleita maailmalle?

Lisää rahaa tarvittaisiin päinvastoin työllisyyden hoitoon, jossa lukujen ja reaalielämän yhtälö ei toimi. Vaikka työttömyysaste laskeekin, se ei tarkoita sitä, että määrärahoja tulee laskea samassa suhteessa, sillä pitkäaikaistyöttömät ja vaikeasti työllistettävät tarvitsevat määrärahalisyyttä laskun sijaan.

Valtiovarainministeri nosti esittelypuheen-vuorossaan kädet pystyyn rakenteelliselle työttömyydelle, jota hän kuvaili paradoksiksi. Mielestäni se on huolestuttava kannanotto suuntaan, jossa ei halutakaan poistaa ongelmia, jotka vaikuttavat pitkälle tulevaisuuteen ja liittyvät osataan työvoimakapeikkojen poistamiseen. Nyt pitäisikin olla enemmän kiinnostunut siitä, miten perinteinen teollisuus saa ammattitaitoista työvoimaa seuraavalla vuosikymmenellä, sillä kaikki teollinen toiminta ei ole vain sähkö- ja elektroniikkateollisuutta. Teollisen toiminnan turvaaminen edellyttää selkeästi suurempia panostuksia edellisessä puheenvuorossakin esillä olleeseen ammatilliseen aikuiskoulutukseen, johon liittyen tulee laajentaa työharjoittelukokonaisuutta.

Työttömyyteen pureutuminen on vuodesta toiseen jälkijättöistä, ja toimiin ryhdytään vasta silloin, kun tilanne on jo päällä. Tästä konkreettinen esimerkki Uudellamaalla on Fujitsu-Siemensin toiminnan lopettamispäätös, johon ei työvoimaministeriö reagoanut juuri ollenkaan. Pitäkö tässäkin kyseisessä tapauksessa odottaa niin kauan, että työntekijöistä tulee pitkäaikaistyöttömiä, ennen kuin aletaan tarkastella työhistoriaa ja työntekijöiden kelpoisuutta työelämään?

Kyseisenlaisessa tilanteessa ministeriö ja työvoimahallinto ylipäätään voisivat olla aktiivisia ja iskeä ongelmaan kiinni heti ja lähteä ideomaan, mitä kyseisissä tiloissa ammattitaitoinen työvoima voisi tehdä. Yhtenä ehdotuksena voisi olla pilotti Suomessa toteutettavasta tietokoneiden ja niiden lisälaitteiden keskitetystä kierrätyskuntoon laitosta erilaisiin tarkoituksiin, koska nykyisellä laitteiden uusintavauhdilla tavaraa riittää kunnostettavaksi.

Aivan liian vähän puhutaan työttömyysongelman poistamiseen liittyen siitä, miten asioihin tartutaan ja mitä toimenpiteitä kohdennetaan työttömyysuhan alla oleviin. Käytäntö on vain

se, että odotetaan, että syntyy pitkäaikaistyöttömiä, ja sen jälkeen tartutaan toimeen.

Valtiovarainministeri tämän jälkeen puhui mielestäni puuta heinää työttömyyteen ja sen poistamiseen liittyen. Meitä eivät auta yhtään puheet ja vertailut siitä, miten on Ruotsissa, Tanskassa tai Hollannissa. Meillä on omat ongelmamme omassa kulttuurissamme, jotka vain me itse ratkaisemme minkään muun maan malleja apinoimatta, sillä niissäkin kaikissa on omat puutensa.

Tähän liittyen valtiovarainministeri Niinistön puheet työttömyysturvan heikentämisestä ovat joko tarkoin harkittua uhoa tai täydellistä piittaamattomuutta ja tietämättömyyttä esityksen seurauksista. Työttömien pakottamisesta liikkumaan työn perässä minne tahansa silläkin uhalla, että työntekijän vaikeudet kasvavat elinkustannusten lisääntymisenä, on seurauksena turvautuminen toimeentulotukeen. Työtä saadaan näin kyllä teetettyä, mutta tekijän kohdalla mennään ojasta allikkoon. Ei varmaankaan anna ulospäin tästä talosta hyvää kuvaa, jos työttömyysturvaan kajotaan aina sen mukaan, mitkä ovat puolueiden gallupien kannatusluvut, ja niiden mukaan käynnistetään keskustelu turvan sisällöstä.

Arvoisa puhemies! Määrärahakehkeyksissä viitataan hallituksen tavoitteeseen verotuksen alentamisesta vaalikaudella 10—11 miljardilla markalla, josta pieni siivu kohdentui jo tähän vuoteen. Seuraavien vuosien osalta tuo kevennysvara tulee kohdentaa vain ja ainoastaan pienituloisille ja mahdollisuuksien mukaan pienten eläkkeiden tasokorotukseen. Myös perusteltua on työnantajamaksujen alentaminen ministereiden Siimeksen ja Mönkäreen esittämällä tavalla työpaikkojen lisäämiseksi ja työllistämiskynnyksen madaltamiseksi. Toisaalta toteaisin, että on jonkinlaista ristiriitaisuutta, kun samaan aikaan julkisuuteen tulee tietoa, että pk-yritysten omavaraisuusaste on Euroopan huippuluokkaa, eli josakin on kuitenkin sitten varallisuutta.

Veronalennusvaran mahdollistaminen menoleikkauksilla ei ole missään tapauksessa hyväksyttävä ajatus, ja tähän liittyen Suomen Pankin Matti Vanhala saisi keskittyä pankin kammiossaan Euroopan keskuspankin kautta tuleviin asioihin eikä sekaantua siihen, mitä eduskunta tekee tai mitä sen pitäisi tehdä. Jos hänellä ei ole omassa ruudussaan riittävästi työtä, silloin nykykäytännön mukaan pitää työnantajan antaa lomautusvaroitus. Hänen ei myöskään yhtään pidä

puuttua siihen, mitä eduskunta päättää Soneran myyntituloilla tehdä.

On hyvä asia, että osaltaan järki on voittanut Sonerasta saatavien tulojen käyttötarkoitusta harkittaessa, eli kaikkea ei tule kohdentaa vain ja ainoastaan velan lyhentämiseen, vaan osa tulee käyttää esimerkiksi SAK:n esittämällä tavalla rakentamalla tulevaisuuspaketti, jolla varmistamme kansantaloutemme kilpailukyvyyn ja koko väestön korkean osaamisen myös jatkossa. Siihen ei kuitenkaan riitä mikään muodollinen rahasto vaan sellainen, jolla saadaan jotain pysyvää aikaan ja joka on yhteydessä myös Suomen Teollisuussijoitus Oy:n toimintaan. Sonera tulee jatkossa säilyttää osittaisessa valtion omistuksessa, jolloin sillä osuudella olemme kehittämässä sitä yhtiötä ja päättämässä sen strategisista valinnoista. Omistusosuus voisi olla 20 prosenttia, jolla saa äänivaltaa pörssiyrityksessä.

Tulee muistaa, että pitkällä aikavälillä veropohjan kapeneminen edellyttää tuloja jostakin muualta, ja jos kaikki valtionyhtiöt on myyty, kysyn vain, mistä sitä tuloa tulee. Sen vuoksi tuleekin säilyttää osittaisia tulonlähteitä eli valtionyhtiöitä, joiden osingot ja tuotto hyödyttävät koko yhteiskuntaa eivätkä vain pientä omistavaa piiriä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi muutama sana kunnista, joihin kohdistettu lainmukainen valtionosuustarkistus ei sinällään poista niitä ongelmia, joita edelleenkin on hyvin monessa kunnassa, mistä viesti harkinnanvaraisten avustusten hakemusten suuresta määrästä on selkeä ilmenevä.

Huono asia oli se, ettei kunnille hyvitetty ansiotulovähennyksen korotuksesta aiheutuvia menetyksiä lupausten mukaisesti. Muutoinkin kuntien talous on varsin vaihtelevaa ja ääripäät ovat liian kaukana toisistaan. Tämä edellyttääkin valtionosuusjärjestelmän tarkistamista niin, että se reagoi suhdannevaihteluihin mahdollisimman hyvin, jolloin ei tarvita jatkossa niin suurta harkinnanvaraisen tuen määrää kuin tällä hetkellä.

Harkinnanvarainen järjestelmä on ja sen tulee olla jatkossakin, mikäli ei kuntarakenteessa tapahdu merkittäviä muutoksia, jotka johtavat kuntatalouden korjaantumiseen. Harkinnanvarainen järjestelmä toimii ikävä kyllä viiveellä eikä välttämättä tuo apua silloin, kun sitä juuri eniten tarvittaisiin. Onko sitten jonkinlainen puskurirahasto kuntia varten parempi vaihtoehto, se on varmaankin pohdittava asia.

Arvoisa puhemies! Nämä menokehykset ovat todella vain kehykset ja edellyttävät jatkokäsittelyssä kumimaista joustavuutta kansantulon kasvunutta kakkua jaettaessa.

²³ **Veijo Puhjo /vas:** Arvoisa puhemies! Hallitus esittää tiukkoja raameja valtion tulevien vuosien talousarvioihin. Hallituksen linja perustuu edelleenkin yrityksille siirtää budjettivaltaa eduskunnalta hallituksen suuntaan pitämällä eduskuntaryhmät tiukassa kurissa.

Valtion tämän vuoden talousarvion käsittely osoitti kuitenkin, että eduskunnassa on selvää tarvetta ja aitoa haluakin ratkaista yhteiskuntamme kipeimpiä ongelmia. Talousarviokäsittelyn rahanjaossa eduskunta valitsi tärkeimmäksi korvamerkittäväksi kohteeksi lasten ja nuorten psykiatrisen hoidon. Eduskunta yksinkertaisesti käveli pääministeri Lipposen ja valtiovarainministeri Niinistön yli päättäessään antaa lasten ja nuorten psykiatriseen hoitoon korvamerkittyä 70 miljoonaa markkaa ja vastaavaan kuntoutukseen 20 miljoonaa markkaa.

Tänä vuonna kansanedustajat ovat ottaneet julkisesti niin paljon kantaa, kuten myös kansalaiset valitessaan Tarja Halosen presidenttiksemme, hyvinvointipalveluiden turvaamisen puolesta, että ministeri Niinistö on joutunut perääntymään. Hänellä ei enää ollut kanttia vaatia tiukasti kaikkea valtiontalouden ylijäämää varattavaksi vain velan maksuun, vaan hän joutui toteamaan, että osa ylijäämästä voidaankin sijoittaa yhteiskunnan perusinvestointeihin.

Eduskunnan ilmapiirin muutos on osin kyseenalaistanut kokoomuksen yksinoikeudella harjoittaman hallituksen talouspolitiikan läpironnominen, vaikka se vielä jonkin aikaa jatkuukin. Kun ministeri Niinistö ilmoitti, että valtion ylijäämästä voidaan osa sijoittaa tulevaisuuden perusinvestointeihin, on se eduskunnan kannalta katsoen myönteinen asia. Tällöin eduskunta voi harkita, mitä tulevaisuuden perusinvestoinnit ovat ja mitä niihin panostaminen taloudenpidossa oikeastaan tarkoittaa. Itse ymmärrän perusinvestoinneiksi sellaiset tuotantoon, koulutukseen ja sosiaali- ja terveydenhuoltoon sijoitetut panokset, jotka tulevaisuudessa takaavat tuotannon pyörittämisen sekä hyvinvoivan, osaavan ja jaksavan henkilöstön riittävyyden ja jatkuvan uudelleen koulutautumisen. Perusinvestointeihin laskeen myös sellaiset välttämättömät tehtävät, jotka yhteiskunnan on joka tapauksessa hoidettava,

jotta pitkällä tähtäimellä niiden kulut olisivat mahdollisimman edullisia ja siten velanottotarve vähenisi.

Viime mainituista paras esimerkki on homekouluongelma, jonka ratkaiseminen hallituksen viitoittamalla tiellä kestää nykyisellä rahoitus-tasollaan jo nyt esitettyjen korjausnomusten hoitamiseksi peräti 16 vuotta. Jokainen tajuaa, että tällainen tilanne on järjetön.

Terveydenhuollon ja koulutuksen ongelmissa kyse on kuntien huutavasta rahapulasta, puhutaan kuntatalouden kehityksestä mitä tahansa. Mikäli lakisääteisiä valtionapuja aiotaan leikata suunnitellulla tavalla, on vaarana esimerkiksi koko peruskoulujärjestelmän rapautuminen ja siten nuorten valtavan määrän jääminen kehityksen rattaiden ulkopuolelle, mikä merkitsee tulevaisuuden tietoyhteiskunnassa työvoimapulan aktiivista organisoimista.

Eli jos me täällä eduskunnassa haluamme tunnustaa yhteiskuntamme joitakin kipupisteitä todellisiksi ongelmiksi ja myös haluamme ne ratkaista, on selvää, että niihin on sijoitettava selvää rahaa. Se puolestaan tarkoittaa sitä, että vanha kunnon korvamerkintäjärjestelmä on otettava uudestaan käyttöön. Eduskunnan on siten syytä jättää usean ministerin ivalliset huomautukset vanhaan palaamisesta omaan arvoonsa ja otettava ohjat käsiinsä yhteiskunnan tulevaisuuteen vaikuttavien perusinvestointien päättämisessä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan huomauttaa tulevan talousarvion suunnittelussa esiintyvistä eräänlaisesta Ruususen unesta, jonka voimalla kuvitellaan pitkäaikaistyöttömyyden hoituvan itsestään. Mikäli työllisyysrahoja vähennetään työttömyyden tilastollista laskua vastaavasti, on siitä automaattisena seurauksena se, että työttömien suurin osa eli noin 200 000 pitkäaikaistyöttömän joukko ei tule koskaan saamaan työtä. Mahtavan talouskasvun aikana on vaikea käsittää, miksi työllistämisrahoja ei voida nostaa, jotta ikuisen työttömyyteen tuomittuja saataisiin palaamaan työelämän piiriin. Kun asian hoito näyttää vaikealta, on kai heräteltävä uudelleen ajatusta 80-luvun mallista, jolloin lailla velvoitettiin työttömien työllistäminen.

²⁴ **Rakel Hiltunen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Uudelle kansanedustajalle on käyty kehyskeskustelu ollut todella oppitunti suomalaisen yhteiskuntaan, taloudesta sosiaaliturvaan ja kaikesta siltä väliltä. Toisaalta myös on ollut hyvä

havaita, että kansanedustajat todella vilpittömästi ovat paneutuneet omaan rooliinsa vaikuttaa yhteiskunnan perusrakenteisiin myös talouden kautta. Ja keskustelussa mikään inhimillinen ei myöskään ole jäänyt käsittelemättä.

Eräs asia on ollut hyvin keskeisenä, ikään kuin mystisenä esillä lähes kaikissa puheenvuoroissa. Se on tulevaisuuspaketti, joka tuntuu saavan maagisen voiman. Minä näin lähes unta siitä paketista. Mielikuvissani se on hopealla verhoiltu paketti, joka on silkkinauhoin sidottu. Paketin sisältöä, sen painoa ja sisällön laatua ei kukaan vielä tiedä. Sen sijaan pakettiin on ladattu jo paljon toiveita ja odotuksia tässä keskustelussa. Minä haluan siihen pakettiin tuoda näin pitkän keskustelun lopussa vain yhden asian. Minä toivon, että tulevaisuuspaketti merkitsee tulevaisuutta myös niille ihmisille, jotka Suomea koetelleen pitkän laman jälkeen ehkä heikoimmin tällä hetkellä kokevat olevansa elämän uudessa menossa mukana.

Ministeri Niinistön avauspuheenvuorossa oli mielestäni hyvin kyyninen sävy, kun hän puhui pitkäaikaistyöttömyydestä ja rakennetyöttömyydestä. Haluan tähän kokonaisuuteen zoomata muutaman asian liittyen pitkäaikaistyöttömyyden problematiikkaan. Voi olla, että se näyttäytyy erilaisena Kainuussa kuin Helsingissä, mutta yhteinen piirre on varmasti kaikkialla se, että pitkäaikaistyöttömyys liittyy ikään, koulutukseen, joka on puutteellinen ja vanhentunut. Toisaalta pitkään jatkuessaan työttömyys hiivuttaa ihmisen silmistä elämän pilkkeen ja uskon omaan tulevaisuuteensa.

Tunnen hyvin perin pohjaisesti Helsingin pitkäaikaistyöttömien tilannetta ja koen, että viisi kuusi vuotta työttömänä oltuaan ihminen ei ole enää noin vain otettavissa millään kepillä eikä pienellä porkkanalla liukuhihnalle takaisin. Tarvitaan hyvin monenlaisia yhteensovittavia ja eri elämäntilanteisiin räätälöityjä polkuja työllisyyteen takaisin. Senpä vuoksi koen hyvin vakavasti huolta siitä, mikä välittyi ainakin tässä hallituksen ensimmäisen budjettitiedonannon perusteissa, että hallituksen piirissä ei nähdä ongelman syvyyttä. Koen, että ensisijaisesti nyt tulee ryhtyä kuitenkin selkeisiin toimiin sen aikaansaamiseksi, että uudet ryhmät eivät enää jää pitkäaikaistyöttömiksi. Täytyy käydä läpi selvitystyö siitä, kuinka voidaan estää nimenomaan nuorten ja jonkinlaista koulupohjaa omaavien ih-

misten syrjäytyminen, unohtamatta pitkäaikaisyöttömiä, joiden elämäntilannetta tässä olen kuvannut.

Olen, niin kuin kaikki muutkin kansanedustajat, tämän keskustelun aikana saanut perehtyä kahteen työryhmään: sosiaali- ja terveysministeriön aktiivisen sosiaalipolitiikan työryhmään ja toisaalta työministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteiseen Väärälän työryhmään. Mielestäni hallituksen tulee nyt ennen budjettikäsitelyn etenemistä löytää näiden kahden työryhmän välille yhteensovittava ja uudelleenarvioitava ote, jotta rakennetyöttömyyttä päästään todella ohjelmoimaan ja sitouttamaan eduskunta ja hallitus joihinkin realistisiin ja konkreettisiin toimiin.

Tässä yhteydessä haluan myös kiinnittää huomiota siihen, että meillä alkaa olla huutava pula ammattitaitoisista sosiaalityöntekijöistä, ammattitaitoisista työvoimahallinnon työntekijöistä, joilla on hyvät perusedellytykset vastata uusiin tarpeisiin, joita nimenomaan rakennetyöttömyyden hoito aiheuttaa. Mutta on myös, arvoisa rouva puhemies, käymässä niin, että nämä ihmiset eivät jaksa ja he hakeutuvat toisiin tehtäviin, jopa julkisen sektorin ulkopuolelle.

Haluan jättää viestin tulevaisuuspakettiin siitä, että nimenomaan näiden työalojen resursseja ei tule vähentää siinä suhteessa kuin työttömien määrä vähenee, vaan resurssit tulee suunnata nimenomaan vaikeampiin työtehtäviin ja uusiin työtehtäviin.

Tällä on puhuttu paljon syrjäytymisestä, ja yleensä tässä salissa syrjäytyminen merkitsee sitä, että puhutaan Etelä-Suomesta, kasvukeskuksesta ja maaseudusta, Itä- tai Pohjois-Suomesta vastakkainasetteluna. Haluan vielä lopuksi tuoda esille sen, että syrjäytymistä ja heikosti pärjäämistä ja näitä uhkia on kaikkien menestyvien kuntien ja alueiden sisällä. Esimerkiksi Helsingissä on olemassa kaupungin alueita, joilla työttömyys on 26 prosenttia, kun joillakin alueilla se on 3 prosenttia. Tällä haluan vedota ymmärtämykseen, myös näköalan avartamiseen siten, että emme aseta vastakkain pelkästään Etelä-Suomea tai Helsinkiä, pääkaupunkiseutua ja muuta Suomea.

Ensimmäinen varapuhemies: Seuraava puheenvuoro ed. Ravilla. Voitte samalla vastata muun muassa ed. Turtiaisen puheenvuoroon halutessanne.

²⁵ **Pekka Ravi /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Mielelläni sen teenkin. Lupaan kuitenkin, että tätä varsinaista leipätekstiäni karsin sen verran, että muutama kommenttiin löytyy aikaa.

En varmaankaan paljasta valtiosalaisuutta, kun totean aluksi, että valtiovarainministeri Niinistö ei ole yhtä kuin maan hallitus. Tämä on pakko todeta, koska tänä iltapäivänä tässä salissa on monen vasemmistolaisen kansanedustajan suulla arvosteltu valtiovarainministeri Niinistöä. Siinähan ei ole sinänsä mitään uutta, ja aihettakin varmasti joskus on, mutta ihmeteltäväksi sen minusta tekee se, että kun kuuntelin aika tarkoin häneen puheenvuoronsa, niin minusta hän totesi puheenvuorossaan vain sen, mitä hallitusohjelmaan on kirjattu tai mistä muussa yhteydessä hallitusryhmien kesken on sovittu.

Ed. Turtiainen käsitteli muutama minuutti sitten valtiovarainministeri Niinistön lausumia tavalla, joka osoitti, että hän ei ollut lainkaan kuunnellut ministeriä tai sitten ollenkaan ymmärtänyt, mitä ministeri sanoi. Koska tunnen ed. Turtiaisen ja häntä erittäin voimakkaasti arvostan, niin haluan uskoa, että kyseessä oli mainitsemistani vaihtoehtoista ensimmäinen.

Rouva puhemies! Suomen laman jälkeinen talouskasvu on jatkunut jo seitsemättä vuotta, ja näyttäisi siltä, ettei kasvun huippua ole vielä saavutettu. Niin kuin täällä on todettu, ensi vuotta koskevia kasvuennusteita on jouduttu korjaamaan ylöspäin. Juuri nyt puhutaan jopa oikeasta tulevasta kasvusysäyksestä. Samaten monelta arvovaltaiselta taholta olemme saaneet kuulla varoituksia taloutemme ylikuumenemisestä. Nyt taloudessa edettävä vaihe, jota voisi kutsua vaikkapa nousun kypsymisen vaiheeksi, on perinteisesti ollut poliittisesti todella vaikeasti hallittavissa. Tästä on meilläkin karvaita kokemuksia. Nyt on kuitenkin kyettävä luomaan tilaa heikommille suhdanteille ja kestäväälle hyvinvoinnille. On kerta kaikkiaan kyettävä vahvistamaan julkisen talouden pohjaa.

Käsiteltävänä olevilla määräraha-kehityksillä pyritään luomaan nimenomaan juuri kestävä pohjaa julkiselle taloudelle myös jatkossa. Nykyinen taloudellinen tilanteemme vaatii valtiovallan taholta tiukkaa finanssipolitiikkaa. Näin voimme pitää taloutemme kehityksen tasapainoisella uralla. Tästä peruslinjauksesta näyttää eri yhteiskunnallisten toimijoiden keskuudessa valitsevan merkittävä yksimielisyys. Erityisen suurella mielihyvällä panin merkille tätä linjaa aina-

kin varovaisesti myötäilevän tunnustuksen myös keskustan ryhmäpuheenvuorossa, jonka piti juuri saliin saapunut ed. Maria Kaisa Aula.

On kansantaloudellisesti erittäin tärkeää, että hyvänä aikana budjetti kyetään pitämään ylijäämäisenä. Näin voidaan muodostaa liikkumavaraa tulevaisuudessa jossakin vaiheessa väistämättä eteen tulevien huonompien suhdanteiden varalle. Meidän ei tässä kehyseskustelussa tule sotkea todellisia budjetin kehyksiä ja kertaluonteisia, satunnaisia tuloja, kuten esimerkiksi valtiomyritysten osakkeiden myyntiä, keskenään. Mielestäni kuitenkin valtionyhtiöiden osakkeiden myynnistä saatavia tuloja tulee ensisijaisesti käyttää valtionvelan lyhentämiseen. Näin voimme saada aikaan sekä velkapääoman vähenemisen että myös korkomenojen pienentymisen kautta valtiontalouteen välttämätöntä liikkumatilaa. Lyhentämällä velkaa mahdollistamme samalla todella korkean verotuksemme asteittaisen keventämisen.

Edellä sanottu ei sulje pois täällä valtiovarainministeri Niinistön esille ottamaa tulevaisuuspalettia, jota pidän erittäin järkevänä ja kannatettavana avauksena. Hallituksen on pidettävä kiinni ohjelman mukaisista veronkevennyksistä. Verotuksen kevennykset tulee suunnata nimenomaan tuloverotuksen keventämiseen. Kyse on paitsi oikeudenmukaisuudesta, myös siitä, että työn ankara verotus on yksi este paremman työllisyyden saavuttamiselle. Työllisyyden paraneminen maassamme on edelleen monin paikoin tuskastuttavan hidasta. Aivan viime päivien tiedot kertovat työttömyyden eräiltä osin jopa kääntyneen nousuun.

Arvoisa puhemies! Pitkään jatkunut talouden vahva kasvu ei ole saavuttanut maan eri osia yhtä nopeasti eikä yhtä voimakkaana, vaan selviä alueellisia eroja on havaittavissa. Kasvu on keskittynyt ja näyttää edelleen keskittyvän alueille, jotka ovat kyenneet tuottamaan oikeanlaisia koulutuspalveluja siellä jo toimivien tai toimintaansa aloittavien kasvualojen yritysten tarpeisiin. Tällaista kehitystä on meidän vauhditettava maamme eri alueilla. Tämä vaatii paitsi alueiden omaa panostusta, myös konkreettisia toimenpiteitä valtiovallan taholta.

Kehysriihessään hallitus teki päätöksen, jolla kuntien tulopohjaa vahvistetaan ensi vuonna 1,2 miljardilla ja seuraavina kahtena vuonna 600 miljoonalla markalla kumpanakin vuonna. Näin pyritään mahdollistamaan muun muassa kuntien

peruspalveluiden tuottaminen. Tässä yhteydessä on kuitenkin voimakkaasti alleviivattava yksittäisten kuntien välisiä eroja, jotka eivät muuten välttämättä ole aivan yksiselitteisesti alueellisia eroja, vaan jopa hyvin menestyvillä alueilla erot kuntien kesken ovat todella suuret.

Erojen kaventamisen lääkkeeksi on esitetty 100 miljoonan markan lisäystä kuntien harkinnanvaraisiin avustuksiin jo tänä vuonna. Mielestäni toimenpide on oikean suuntainen ja nimenomaan tähän murrosvaiheeseen soveltuva. Kuntien peruspalvelujen rahoitusratkaisuja ei tule jättää ainoastaan harkinnanvaraisen rahoitusavustusten varaan, vaan valtionosuusjärjestelmän uudistamisen yhteydessä on päästävä paremmin tätä aikaa ja erilaisia kuntia ja niiden tarpeita vastaavaan käytäntöön.

Arvoisa puhemies! Informaatioteknologian nopea kehittyminen ja talouden voimakas globalisoituminen asettavat myös julkiselle vallalle suuria haasteita tieteen, teknologian, innovaatio- ja toiminnan edellytysten mahdollistajana ja edistäjänä. Maahamme on luotu hyvä ja toimiva innovaatiotoimintaa tukeva järjestelmä. Tällaisesta toiminnasta erinomaisena esimerkkinä voidaan mainita muun muassa tiedepuistojen ja yrityshautomojen kehittäminen. Alueellista innovaatiojärjestelmää on vahvistettava siten, että se tukee maamme eri alueilla uusien innovaatioiden ja niihin tukeutuvan elinkeinotoiminnan synty- mistä ja kasvua ja tätä kautta alueellisen työllisyyden myönteistä kehitystä. Työvoima- ja elinkeinokeskuksilla ja maakuntien liitoilla ja myös maakuntien yhteistyöryhmillä on tässä merkittävä tehtävänsä.

Nyt alkaneella uudella rakennerahastokaudella on pystyttävä saamaan aikaan hankkeita, joilla on entistä parempi vaikuttavuus ja todellisia pysyviä tuloksia myös pitkälle tulevaisuuteen. Tällöin erityisen merkittäviksi nousevat elinkeino- ja koulutuspoliittiset uutta luovat kehityshankkeet ja näihin liittyvät investoinnit. Toimenpiteiden eri osissa on rakennettava ottamalla huomioon alueelliset vahvuustekijät.

Rakennerahastovarojen ja kansallisten vastinrahojen esillä pitäminen ei saa merkitä sitä, että unohdetaan kansallisten budjettivarojen merkitys alueiden kehittämisessä. Välttämättömät perusinvestoinnit tulee edelleen ensisijaisesti kat- taan valtion varsinaisesta budjetista, ja vain aivan erityistapauksissa voidaan kyseisiin tarkoituk-

siin yhdessä sopien käyttää myös rakennerahastovaroja.

Arvoisa puhemies! Viime vuosikymmenellä koulutukseen on panostettu voimakkaasti. Akateemisten perustutkintojen määrä on kasvanut 35 prosenttia ja tohtorintutkintojen lähes 90 prosenttia. Tutkimuspanostus on kasvanut bruttokansantuoteosuutena 2,4 prosentista 3,1 prosenttiin. On tärkeää huomata, että perusopetuksen resurssista huolehtiminen on välttämätön ehto sille, että tulevaisuudessakin voimme luottaa koulutusjärjestelmämme korkeatasoisuuteen ja uusiutumiskykyyn. Tulevaisuudessa yritys- ja elämäntieteistä suurempaa reagointiherkkyyttä koko koulutusjärjestelmällemme.

26 Tarja Kautto /sd: Arvoisa puhemies! Tällä viikolla on keskustelua riittänyt, tosin osittain turhan otsikon alla. Olen nimittäin sitä mieltä, että kepu ampui välikysymyksellään hutilaakin, koska heillä on ollut ja on erinomainen tilaisuus kärventää hallitusta nimenomaan budjetin kehyskeskustelun yhteydessä.

Eduskunta ottaa nyt ensimmäistä kertaa kantaa seuraavan vuoden budjetin laadintaan tässä vaiheessa valmistelua. Täytyy sanoa, että se on heijastunut myös käydyssä keskustelussa. Epävarmuus siitä, mistä pitäisi puhua, on jäänyt jokaisen oman mielikuvituksen varaan. Mielestäni tämän käsittelyn jälkeen hallituksella onkin syytä miettiä, onko nyt valittu muoto oikea vai pitäisikö kehyskäsittelyn yhteydessä esittää jo hallituksen toimesta uudenlaisia painotusvaihtoehtoja sekä pääluokkien sisällä että eri pääluokkien välillä. Hallituksen kannalta lienee kuitenkin ilahduttavaa se, että sinänsä päälinjoja tai suunniteltua finanssipolitiikkaa ei ole asetettu kyseenalaisiksi. Mutta tähän liittyy myös se vaara, että hallitus tekee asiasta sellaisia johtopäätöksiä, että eduskunta saman tien on valmis siunaamaan hallituksen muutkin linjaukset, vaikka meillä ei itse asiassa ole niistä harmainta aavistustakaan.

Henkilökohtaisesti toivonkin, että tiedonantoa kehitetään siihen suuntaan, että kehysten yhteydessä hallitus voisi jo esittää alustavia visioita mahdollisista uusista budjettilakisunnitelmistaan. Tarkoitan sitä, että tavallaan testattaisiin erilaisia vaihtoehtomalleja, ettei sitten jouduttaisi eduskunnassa jokasyksyiseen köydenve- toon, joka viime vuonna sai nolojakin piirteitä, jotka eivät olleet kunniaksi sen paremmin hallitukselle kuin eduskunnallekaan.

Viime käsittelystä haluan nostaa esille pari eduskunnassa tehtyä muutosta. Eduskunta palautti jo toisen kerran budjettiin niin sanotut evorahat ja lisäsi erityismäärärahan lasten- ja nuortenpsykiatria. Minulle nämä määrärahat eivät merkinneet kaapin paikan näyttämistä hallitukselle vaan nimenomaan todella tarpeeseen osoitettuja määrärahoja. Molemmilla on ollut selkeä osoite, jopa täysin valmistelemattomilla psykiatrian rahoilla. Ne tulivat vastaamaan tarvetta ja kysyntää, jonka meistä monet ovat joutuneet kohtaamaan yhteyksissämme kuntatasolla. Siitä olen samaa mieltä, että on eduskunnan ja asiaa hoitavan ministeriön kannalta hankalaa, että asiaa joudutaan hoitamaan suurella kiireellä. Mutta se, että tämän tyyppisiä ratkaisuja me vertaamme entisiin joululahjarahoihin, on mielestäni niin loukkaavaa, ettei luulisi ministeri- tai ministeriötason ihmisten viitsivän moiseen vaivautua. Olen samaa mieltä, että joitakin siltarumpuratkaisuja talousarvion yhteydessä meni läpi, mutta siitäkään saa hallitus kiittää itseään ja jääräpäistä asennetaan.

Olenkin sitä mieltä, että kehyskeskustelun yhteydessä tulisi olla mahdollisuus tuoda vakavasti esille nopeastikin esille nousseita erityistarpeita. Ed. Margareta Pietikäinen nosti tänään esille huumeekysymyksen. Mielestäni se olisikin erittäin tärkeä erityiskohde ensi vuoden budjettiin. Pääkaupunkiseudulle tarvittaisiin Helsinkiin sijoitettava erityisyksikkö välittömästi. Sen tehtävä olisi puuttua huumeiden alennusmarkkinoinnin nopeisiin ja ikäviin seurauksiin. Meidän on syytä huomata, että nyt ei ole kysymys vain muutamasta narkkariraukasta vaan myös jopa itseään kunniallisina pitävien kansalaisten terveydestä, sillä tällä hetkellä käsi kädessä huumeongelman kanssa ovat lisääntyneet sekä hiv- että keltatauti-tapaukset ja niin sanottu tappava tubi, jolta emme edes me rokotetut ole suojassa. Toisia tämämpäisiä, toisia terveyssektorin pomminvarmoja ongelmia ovat HUSin johtavien professoreiden mukaan myös syöpätautien lääkehoidon kalleus ja vahvassa kasvussa olevat alkoholisairaudet. Mielestäni ne ovat hyviä ikäviä esimerkkejä siitä, mihin täytyisi panostaa nyt erityismäärärahoja, että tuleva hoitotarve pystyttäisiin sulattamaan jatkossa osaksi erikoissairaanhoidon kokonaisuutta. Olen myös vakuuttunut siitä, ettei yleinen rahanlisäys ole ratkaisu vaan että on pystyttävä ottamaan huomioon erityiskysymyksiä, joihin kuntia autetaan etsimään pysyviä ratkaisuja.

Arvoisa puhemies! Jos johonkin olen ollut pettynyt, en tosin ensimmäistä enkä varmasti viimeistä kertaa, se on perinteinen aluepoliittinen keskustelu. Myöskään sen yhteydessä ei näy olevan mitään muuta ratkaisuesitystä kuin rahaa, rahaa, rahaa. Sen sijaan haluan kysyä: Uskotteko te todella, että näiden niin sanottujen konkursseissa olevien kuntien ongelmat ratkeavat rahalla? Mitä tekemistä näillä kunnilla on asukkaidensa ihmisarvoisen elämän kanssa? Mielestäni ei mitään. Köyhyyttä, syrjäytymistä ja työttömyyttä on hoidettava, mutta eivät ne vain hoidu pelkällä rahalla ja sillä, että sitä siirretään pohjattomaan kaivoon. Se on vain tapa säilöä nämä ongelmat.

Olen myös miettinyt, mitä oikein tarkoitetaan sillä, että vaaditaan maaseudun torppariasumisen säilyttämistä ja palvelujen tasa-arvoisuutta. Millä mittarilla? Lasketaanko palvelut asukasta vai hehtaaria kohden? Mitä palveluita halutaan? Onko yleensä järkeä siinä, että vaaditaan 40-luvun sodanjälkeisten asutus- ja pientilamökkien pysyvän ikuisesti myös tämän päivän asumismuotona? Sen muuttumisen ja ihmisten muuttamisen varjolla vielä väitetään, että nyt Suomea jaetaan kahtia. Joskus tosiaan tuntuu siltä, että ymmärtäminen on mahdotonta, vaikka puhumekin samaa kieltä.

Haluan myös edelleen kysyä, missä kulkee raja vaatimusten osalta siinä, kuinka paljon eteläisen Suomen on satsattava muualle. Pelkästään esimerkiksi vuoden 98 valtionosuudet per asukas kertovat muun muassa seuraavaa: Kainuu 7 205 markkaa per asukas, Lappi 6 372 markkaa per asukas, Etelä-Pohjanmaa 5 839 markkaa per asukas, Pohjois-Karjala 5 768 markkaa per asukas ja Keski-Pohjanmaa 5 525 markkaa per asukas. En viitsi käydä koko listaa läpi, mutta otan sitten pohjanoteerauksen: Uusimaa 1 102 markkaa per asukas. Eli korkein 7 205 markkaa, alin 1 102 markkaa per asukas.

Tämä sama trendi on ollut voimassa vuosikymmeniä. Lisäksi hallituksen tekemän päätöksen mukaisesti valtion viimeksi tekemä kustannustenjaon tarkistus ja valtionosuuksien indeksikorotus lisäävät valtionosuuksia ensi vuonna esimerkiksi asukasta kohden noin 200 markalla etelässä, Lapissa 400:lla, Kainuussa 550:llä. Minä hyväksyn nämä tehdyt ratkaisut, mutta en todella hyväksy sitä, että jos nämä esimerkit kerrotaan ääneen, siitä nousee metakka, jolla väitetään, että nyt ei heikkoja ymmärretä. Miksi ei pi-

detä samalla suurempaa metakkaa niistä kymmenien metrien leipäjonoista, jotka kiemurtelevat kaupungeissa, vai ovatko ne väärässä paikassa?

Jos eriarvoisuuden laajamittaisesta poistamisesta halutaan tehdä ratkaisuja, sitä ei ratkaista muutamalla almuilla sinne sun tänne, vaan laajamittaisilla yhteiskunnallisilla ratkaisuilla, joiden pääpainopiste on kaupungeissa.

Arvoisa puhemies! Olen käyttänyt tietoisesti hieman haastavamman puheenvuoron, koska haluan herättää joitakin täällä vielä mukana olevia tai ainakin saada arkistoon merkinnän siitä, minkä tyyppistä keskustelua ja minkä tyyppisiä malliratkaisuja toivoisin käytävän läpi ja pohdittavan kehyseskustelujen yhteydessä. Eli eikö siis todella perinteisen aluepoliittisen kiistelystä pitäisi puhua esimerkiksi siitä, miten tehdään useita vahvoja maakunnallisia keskuksia, joihin keskitetään voimavarat ja jotka voivat elää jatkossa omillaan vahvoina ja uusiutuvina, vähän siihen tapaan kuin esimerkiksi ed. Markkula täällä hetki sitten esitti? Eikö jo nähtävissä oleviin ongelmiin esimerkiksi terveydenhuollon tai vanhustenhoidon osalta pitäisi vastata jo nyt ennakkoimalla, jo nyt rakenteita vahvistamalla jne., jottemme sitten heräisi valtavassa kriisitilanteessa?

Arvoisa puhemies! Ei edes Suomessa voida kääntää kelloa taaksepäin. Voi sitä kokeilla, mutta ihme kyllä se raksuttaa siltikin eteenpäin.

²⁷ **Matti Väistö /kesk:** Arvoisa puhemies! Hallituksen tiedonanto määräraha-kehkeyksistä on laadittu vuoden 2001 hinta- ja kustannustasossa. Näin tässä tiedonannossa todetaan. Mielestäni tässä on melkoinen ristiriita, ainakin niin olen näkevinäni, koska näihin lähtölukuihinhan eivät sisälly sopimustarkistusten, tuloratkaisujen, johdosta tulevat määrärahat. Käykö niin, että tätä kautta leikataan ikään kuin tässä vaiheessa tiedostamatta budjetista erityisesti niiltä hallinnonaloilta toimintamäärärahoja, joilla henkilöstömenojen osuus on suuri?

Tällöin tulevat erityisesti mieleen sisäasiainministeriön hallinnonalalta poliisitoimi ja Rajavartiolaitos, jotka olivat keskeisiä virastoja turvallisuuskäytännön tarkastellen myös kuluvan vuoden talousarvion valmistelun yhteydessä. Myös Vankeinhoitolaitos oikeusministeriön hallinnonalalla on virasto, jossa henkilöstömenojen osuus on varsin suuri. Jos käy niin, että määrärahoja ei halutakaan budjetoida lähtölukuihin,

vaan hyväksytään kehykset esitetyn suuruusina, niin ilmeisesti silloin joudutaan supistamaan henkilöstöä ja todennäköisesti myös tekemään leikkauksia joissakin toiminnoissa eri ministeriön hallinnonaloilla.

Edellä on ollut keskustelua myös valtiotyönantajan palkkakilpailukyvästä. Muistaakseni ed. Hiltunen työhallinnon osalta otti tämän kysymyksen esiin. Tässäkin suhteessa pitäisi kokonaisuutta katsoa niin, että myös julkinen sektori kykenisi tarjoamaan tekijöilleen haasteellisen tehtävän ja saamaan palvelukseensa tarkeisiin tehtäviin henkilöitä, jotka ovat monessa tapauksessa työtilanteen ollessa hyvä hakeutumassa yksityisen sektorin puolelle.

Arvoisa puhemies! Tämän vuoden talousarviota koskevassa mietinnössään valtiovarainvaliokunta kiinnitti näihin asioihin huomiota. Valiokuntahan totesi, että virastojen toimintamäärärahojen tasoon tulee palata jo jonkin ajan kuluttua annettavassa ensimmäisessä lisätalousarviossa. Mielestäni silloin, jos menokehykset ovat myös ensi vuoden kustannustasossa, näissä menokehyksissä pitäisi tämän tason olla mukana. Todettakoon, että esimerkiksi poliisin osalta kyse on noin 100 miljoonan markan määrärahasta, ja se näkyy ja tuntuu varmasti poliisihallinnon osalta. Siellä joudutaan väkeä vähentämään, virkoja jättämään täyttämättä ja karsimaan monista tärkeistä menokohteista, ellei määräraha-kehkeyksessä kyetä tätä aukkoa jatkossa kuromaun umpeen.

Arvoisa puhemies! Käyty keskustelu on osoittanut, että meillä edellekin on sovittamattomia näkemuseroja siitä, millä tavoin Suomi pärjää tulevaisuudessa. Me keskustassa näemme niin, että meillä tulee saada aikaan tasapainoisempi kehitys kautta maan, alueellinen eriarvoistuminen pitää kyetä pysäyttämään ja Suomen keskittymisen saamaan aisoihin.

Nyhän käy niin, että kansantalouden suotuisa kehitys nostaa entisestään sellaisia toimialoja ja myös sellaisia alueita, missä kasvu on keskimääräistä voimakkaampaa. Nyt jo koetaan työvoimaa erällä yritystoiminnan aloilla ja puhutaan ylikuumenemisesta taloustilanteesta. Tämä on osaltaan vaikuttamassa myös siihen, että muutto-liike jatkuu voimakkaana ja aluekehitys entistä kahtiajakoisempaan. Tähän liittyy suurena kysymyksenä myös pitkäaikaistyöttömyys. Sen ratkaisemisen ja köyhyysongelmien, toimeentulo-ongelmien, ratkaisemisen pitäisi mielestäni olla

yhtenä keskeisenä asiana, kun tulevan vuoden talararviota valmistellaan. Myös julkisten palvelujen saanti siitä huolimatta, että ed. Kautto niitä vähätelikin, kuuluu kansalaisille perusoikeuksina asuinpaikasta riippumatta. Mielestäni tästä pitää jatkossakin huolehtia julkisen vallan toimenpitein.

Ylikiihtynyt muuttoliike on omiaan lisäämään inflaatiopesäkkeitä. Ministeri Siimes on osaltaan todennut, että yhtenä keinona pitää hillitä asuntojen ostoja, että saataisiin asuntojen hinnat alenemaan. En tiedä, toivoisi tietysti muutenkin asuntopolitiikkaa. Ihmiset tarvitsevat asuntoja. Niille, jotka ovat muuttaneet tänne pääkaupunkiseudulle, totta kai tarvitaan asunnot ja palvelut, ja nekin maksavat. Toisaalta asuntoja ja palveluja jää muualle maahan käyttämättömiksi. Eikö tämä olisi yhteiskunnan kokonaistalouden kannalta tärkein kysymys: huolehtia maan tasapainoisemmasta kehityksestä niin, että hyvinvointia ja työllisyyttä voitaisiin kohentaa kaikkialla maassa, alueellisia eroja kaventaa ja tätä kautta päästä vahvaan ja kestävään talouden kasvuun koko maan osalta?

Arvoisa puhemies! Mielestäni tähän liittyy tärkeänä osana myös osaamisen, koulutuksen ja uuden yritystoiminnan vahvistaminen kautta maan niin, että meillä yliopistolaitoksesta ammatilliseen koulutukseen ja peruskoulutukseen saakka panostetaan myös tulevaisuutta silmällä pitäen riittävästi rahoja. Ehkä tähän liittyisi osaltaan se tulevaisuussatsaus, johon nyt on tulevaisuuspaketti — tai mikä sen nimi nyt onkaan — osalta täällä keskustelussa viitattu. Totta kai meidän pitää satsata tulevaisuuteen, mutta siihen liittyy yhtä lailla myös huolenpito ihmisistä kaikissa elämäntilanteissa, heidän toimeentulonsa turvaaminen ja myös sellainen ennalta estävä toiminta, jota syrjäytymisen tai vaikkapa huumeekäytön osalta täällä keskustelussa on mielestäni hyvin nostettu esille.

28 Maria Kaisa Aula /kesk: Arvoisa puhemies! Muutama sana tämän keskustelun lopuksi tiedonannon jatkokäsittelystä valtiovarainvaliokunnan näkökulmasta. Sehän on esillä puhemiesneuvoston ehdotuksessa, että tämä tiedonanto lähetettäisiin valtiovarainvaliokunnan käsiteltäväksi, ja se on minusta perusteltu, ja kannatan sitä. Valiokunnassa on alustavasti arvioitu tämän tiedonannon käsittelytapaa ja aikataulua, ja varsin laaja enemmistö lähes konsensuksella näyt-

täisi olevan sillä kannalla, että tiedonanto käsiteltäisiin sen sisältämän informaation perusteella. Käsittely painottuisi silloin siihen, miten menokehitys ylipäättään soveltuu vallitsevaan suhdan-tilanteeseen, ja toisaalta siihen, mitkä ovat lähiajan talouspolitiikan suurimpia haasteita, uhkia, riskitekijöitä tai toisaalta mahdollisuuksia. Pidän siis näillä näkymin varsin epätodennäköisenä sitä, että valtiovarainvaliokunta ryhtyisi käsittelemään yksittäisten ministeriöitten kehityksiä ja tekemään niistä joitakin muita uusia johtopäätöksiä verrattuna siihen budjettimietintöön, jonka annoimme tämän vuoden budjetista viime joulukuussa.

Arvoisa puhemies! Yksi edellisistä presidentistä, Mauno Koivisto, joskus sanoi, ettei aina kannata provosoitua, vaikka provosoidaan. Valiokunnassa vaikuttaa nyt olevan sen tyyppinen henki, ettei välttämättä ole tässä vaiheessa tarpeellista niin sanotusti sotamiesten ottaa kenraalien murheita, eli jos ei hallitus eivätkä ministerikään ole tässä vaiheessa kyenneet tekemään poliittisella tasolla uusia johtopäätöksiä, hallinnonalarajat ylittäviä uudistushankkeita linjaamaan, niin kuin asianlaita on, se ei oikeastaan tässä vaiheessa kuulu myöskään eduskunnalle, vaan tämä työ tehdään ensi syksynä varsinaisen budjetin käsittelyn yhteydessä.

Mitä tulee ensi syksyyn, sen kannalta toivon, että hallitusryhmien ja hallituksen ministerien välinen yhteydenpito olisi ylipäättään tiiviimpää kuin viime kesänä oli. Ongelmat tämän vuoden budjetin eduskuntakäsittelyssä paljolti seurasivat siitä, että näytti siltä, että viime kesän budjetitiriä oli niin nopea ja tyylipesteitä korostava, että siinä oli jäänyt käsittelemättä monia niitä kipukohtia, jotka nousivat esille viime syksyn budjettikäsittelyssä.

Valtiovarainvaliokunnan varovaisuus tässä käsittelyssä lähtee myös siitä, että kyseessä on kuitenkin ennakkotapaus ja se luo myös pohjaa tulevien vuosien kehysten käsittelylle eduskunnassa. Meillä kävi noin kuukausi sitten valiokunnan vieraana Ruotsin valtiovarainvaliokunnan jäseniä. Ruotsissahan on toteutettu tämmöistä hyvinkin raskasta kehyskäsittelyprosessia 90-luvun ajan. Ruotsin valtiovarainvaliokunnan jäsenet tulivat Suomeen hakemaan virikkeitä, miten he saisivat kevennettyä omaa budjettiprosessiaan, koska he olivat turhautuneita siihen, että kehyskäsittely oli paisunut ja paisunut sillä tavalla, että loppujen lopuksi heistä tuntui, että samat

asiat käsitellään kahteen kertaan, keväällä ja syksyllä. Tämä on vaikuttanut siihen, että valiokunnassa halutaan miettiä rauhallisesti sitä, mikä on eduskunnan työn kannalta järkevää ja perusteltua.

Arvoisa puhemies! Aikataulun osalta olettaisinkin näillä näkymin, että varmasti kuukauden päivät ainakin kuuluu tiedonannon käsittelyssä kuitenkin, koska on pääsiäislomaviikot ja muutkin välillä, joten aivan lähiviikkoina ei tähän mietintöön varmaankaan tässä salissa palata.

Arvoisa puhemies! Varmaan käyty keskustelu on helpottanut hallituksen kannalta sitä, että se kykenee paremmin arvioimaan, mitkä ne kipukohdat ja vaikeat asiat ensi vuoden budjetin käsittelyssä ovat, ja ainakin yksi päällimmäinen on selvästi kuntatalouden asiat, kuntien palveluiden rahoittaminen. Toinen asia, joka minusta aiheellisesti on noussut esille voimakkaasti, on yliopisto-opetuksen rahoitus ja tutkimus- ja kehitysvarat, josta näkökulmasta tämä kehys oli oikeastaan yllättävänkin puutteellinen. Kolmas ongelma, joka kuitenkin aika laajasti on tullut esille, on myös liikenneverkon kunto ja yleensä infrastruktuuriin liittyvät asiat. Summa summarum, nämä kaikki kolme ovat myös sellaisia, joista valtiovarainvaliokunta tämän vuoden budjetista antamassaan mietinnössä esitti monia perusteltuja ponsilausemia. Siinä mielessä voi sanoa, että ei mitään uutta auringon alla.

²⁹ **Pekka Ravi /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Minun oli pakko pyytää tämä puheenvuoro kuulutani ed. Kauton aluepoliittisen analyysin. Hänen käsityksensä maan tasa-arvoisesta kohtelusta oli mielestäni lievästi sanottuna eriskummallinen. Minun on vaikea uskoa, että ed. Kautto todellakin haluaa, että hallitsemattoman muutto liikkeen ongelmat kaikella voimallaan purkautuvat eteläiseen Suomeen. Kun hän otti erääksi mittariksi valtionosuudet markkaa per asukas paikkakunnittain, on muistettava, että ne ovat vain yksi mittari ja hyvin puutteellinenkin mittari.

Haluan mainita vain sen, että tarkasteluun olisi otettava myös niin sanotut sijaintipaikkaedut. Ajatellaan, että pääkaupunkiseudulla sijaitsevat lukuisten yhtiöiden pääkonttorit, koko keskuhallinto, keskusvirastot jne. Onko todellakin niin, että laajemmaltikin nähdään, että aluepoliittisia toimenpiteitä ovat vain Ruuhka-Suomen ul-

kopuolelle suuntautuvat toimenpiteet? Kysynkin, eivätkö esimerkiksi Kansallisooopperan rakentaminen, kansainvälisen uimastadionin rakentaminen tai telakkatuki ole mitä suurimmassa määrin aluepoliittisia toimenpiteitä.

Keskustelu on lopuillaan, enkä halua omalta osaltani lopettaa sitä näin synkkään tunnelmaan. Siispä aivan lopuksi iloitsen siitä, että esimerkiksi ed. R. Hiltunen, joka toimii myös Helsingin kaupunginhallituksen puheenjohtajana, edustaa tässä katsannossa huomattavasti avarampaa näkemystä.

³⁰ **Matti Väistö /kesk:** Arvoisa puhemies! Minä taas iloitsen siitä, että ed. Ravi hallituspuolueen edustajana ymmärtää sen, että koko maata on rakennettava ja kehitettävä. Tässä mielessä ajattelin, että ed. Kauton näkemykset, joita olemme tottuneet täällä kuulemaan, voivat olla hänen omia näkemyksiään. Olennaista olisi se, että yhteiskunnallinen päätöksenteko niin valtioneuvoston piirissä kuin eritoten eduskunnassa kuitenkin ottaisi huomioon koko maan ja tietysti toivon mukaan jatkossa entistä oikeudenmukaisemmin ja tasapuolisemmin.

Ed. Aulan kuvaama käsittelymalli on varmasti oikea tälle historialliselle valtioneuvoston tiedonannolle budjettiraameista. Luulen niin, että teillä nousee monta sellaista kysymystä valiokunnassa esille, jotka on syytä jo nyt syksyn talousarviokäsittelyä varten tiedostaa. Yhtenä asiaana kyllä omalta osaltani edelleenkin haluaisin korostaa lähtötasoa. Jos tiedonannossa todetaan selvästi, että nämä luvut perustuvat vuoden 2001 hinta- ja kustannustasoon, niin tämän jollain tapaa minusta pitäisi pitää sisällään myös sen, että tämän vuoden palkkatarkistukset ovat siinä myös mukana, samoin ne kustannusnousut, jotka nyt ovat tätä kautta tulossa. Tämä ainakin kannattaisi mielestäni selvittää.

Keskustelu päättyy.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:**2) Hallituksen esitys laeiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta ja naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 187/1999 vp
Puolustusvaliokunnan mietintö PuVM 2/2000 vp
Lakialoite LA 133/1999 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon.

3) Hallituksen esitys suostumuksen antamisesta valtion omistaman Leonia Oyj:n sulautumiseen Vakuutusyhtiö Sampo Oyj -nimiseen vakuutusyhtiöön sekä valtion osakeomistussosuuden alentamiseen muodostettavassa rahoituskonsernissa

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 9/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 5/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon.

4) Lakialoite laiksi Repoveden kansallisuudesta

Mietintöjen pöydällepano
Lakialoite LA 176/1999 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 2/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 18.51.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio
